

TANULMÁNYOK

Prof. Dr. Nagy Ferenc – Dr. Karsai Krisztina*

A KERETHATÁROZAT

„Az európai büntetőjog új kihívásai és a magyar büntető jogalkotás” c.
OKTK B. 1937/XII/02 sz. kutatás

1. Bevezetés

Az európai büntetőjogi integráció egyik színtere maga az Európai Unió¹. Azok az integratív elemek, amelyeket ide sorolhatnánk az Európai Unió joganyagából, illetve amelyek közvetve vagy közvetlenül befolyással bírnak a büntetőjogok integrációjára, nagyon sokfélék lehetnek. Sokszínűségüket különböző forrásuk (alapszerződés szabálya, rendelet, irányelv, bírósági ítélet, harmadik pilléres egyezmény, közös álláspont, akcióterv stb.), különböző kibocsátójuk (Tanács, tagállamok), eltérő kötőerejük és konkrét szabályozási módszereik alapozzák meg. Jellemző azonban a tág értelemben vett büntetőjogi tartalom, amely magában foglalja a tagállamok nemzeti büntetőjogai közötti átjárhatóság, a tagállami büntetőjog és az Európai Unió pillérei közötti kapcsolatok biztosítását, valamint, bár igen szűk körben, az esetleges európai (szupranacionális) büntetőjog irányába tett jogi, legtöbbször inkább politikai lépéseket. A kerethatározat és a kihasználásában rejlő integrációs lehetőség ebből a szempontból csupán kis töredéket jelent, viszont jelentőséggel bírhat mind a tagállamok büntetőjogai közötti átjárhatóság, mind pedig nemzeti jogok és az Európai Unió rendszere közötti kapcsolatok vonatkozásában is.

A Maastrichti Szerződés² megkötése (1992. február 7.) és hatályba lépése (1993. november 1.) az európai integrációs folyamatok egyik fontos mérföldkövének számított, mivel megteremtette az Európai Unió szerződéses alapját, újabb távlatokat nyitva az integráció elmélyülésének. Az

ún. harmadik pillért (eredeti nevén bel- és igazságügyi együttműködés) az 1999. májusában hatályba lépett Amszterdami Szerződés több ponton is módosította, témánk szempontjából a legfontosabbnak tekinthető az ún. kerethatározat megteremtése, amely új uniós jogforrásként hatékonyan segítheti elő az összeurópai integrációt – a büntetőjogi jogközelítés eszközével is.

Az első kerethatározat kibocsátása (2000. május 29.) már előre jelezte azt a fejlődési irányt, amelyet – bizony állíthatjuk – az elmúlt időszak uniós jogalkotási eredményei is megerősítenek: tudniillik, hogy a kerethatározat kezdi elfoglalni az őt megillető helyet. A közösségi jogi irányelv harmadik pilléres „alteregójaként”, rendkívüli lehetőségek rejlenek benne épp azon területtel kapcsolatban, amely az eddigiekben a legjobban képes volt ellenállni az integrációnak – a büntetőjog terén. Egyre több témában kezdeményezik a tagállamok kerethatározat meghozatalát, illetve sorra születnek a büntető anyagi és eljárásjogot érintő kerethatározatok, amelyek a tagállamok számára kötelező erővel és közvetett hatállyal bírnak. A már kibocsátott kerethatározatok a büntető anyagi jog vagy eljárásjog egy-egy részkerésében tartalmaznak rendelkezéseket, de – természetesen – nem alkotnak összefüggő kódexet, azaz törvénykönyvet. Mivel azonban a nemzeti büntetőjogokra jelentős hatást gyakorolhatnak, nagyon fontos feladatává válik a nemzeti jogalkotónak, hogy a kerethatározatok tartalmát úgy hajtssa végre, hogy az mind az uniós normának, mind pedig a hazai büntetőjog követelményeinek megfelelően. Elengedhetetlen, hogy a hatályos uniós jog kerethatározatait, illetőleg azok tartalmát a büntetőjog meglévő dogmatikai rendszerében vizsgáljuk, felfedjük és megoldjuk azokat a jogi problémákat, amelyek az uniós szabályozás átvételét megnehezítenék.

2. A kerethatározat

Az 1999. májusában hatályba lépett Amszterdami Szerződés egyik nagy vívmánya az ún. kerethatározat (*framework decision*, *Rahmenbeschluss*,

*Dr. Nagy Ferenc a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán a Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék vezetője; dr. Karsai Krisztina ugyanott egyetemi tanársegéd.

A szerzők külön köszönetet mondanak Csúri Andrásnak, Fantolly Zsanettnek, Juhász Zsuzsannának, M. Nyitrai Péternek és Mászáros Ádámnak a tanulmány előkészítésében végzett munkájukért.

¹ Véleményünk szerint ugyanis az európai büntetőjogi integráció két, egymással olykor párhuzamosan is haladó folyamatot ölel fel, ahol a megkülönböztetés alapjául a büntetőjogi integráció motorjaként szereplő intézményeket vesszük, így egyrészt az Európa Tanácsot, másfelől pedig az Európai Uniót.

² Továbbiakban EUSZ, azaz az Európai Unióról szóló Szerződés

decision marco, décision-cadre) megteremtése, amelyet az uniós büntetőjogi jogközelítés jó esz-közének lehet tekinteni, s amely teljesen új dimenziókat nyitott meg az összeurópai integrációban is.

Az Európai Unió harmadik pillére, amely az Amszterdami Szerződés módosításai után a „Rendőrségi és igazságügyi együttműködés büntetőügyekben” címet (EUSZ 29–43. cikk) viseli, az uniós felépítményben kormányközi együttműködést testesít meg, szemben az első pillér szupranacionális jellemzőjével. Az Amszterdami Szerződés több, harmadik pillért érintő módosításainak köszönhetően a közösségi szervek további térnyerésének lehetünk tanúi a harmadik pilléres jogalkotásban, illetve a végrehajtás egyes kérdéseiben is. Nem jelenti ez a fejlődés azonban azt, hogy a harmadik pillér jogi természete meghaladta volna már a kormányköziséget, annyi azonban bizonyos, hogy ehhez képest olyan minőségileg más jellegű részletekkel gazdagodott, amelyek szupranacionális „csírákat” hordoznak.

Az Amszterdami Szerződéssel deklarált célkitűzés, hogy az Európai Uniót „a szabadság, a biztonság és az igazságosság övezetévé” tegyék, sok tekintetben újraformálta az Európai Unió jogi felépítményét. Számunkra azonban a harmadik pilléres újdonságok jelentősek, mivel általában véve is megállapítható, hogy az Európai Unió hatásköre bizonyos esetekben igenis kiterjed a nemzeti büntetőjogokat közvetlenül érintő aktusok meghozatalára³, amit kétségtelenül óriási lépésnek kell és lehet tekinteni. Az más kérdés persze, hogy a hatáskör ilyen irányú bővítése valóban szükséges volt-e, vagy hogy ezt a szakmai szempontok is alátámasztják-e.

A kerethatározatot új jogi eszközként, a korábbi ún. együttes fellépés helyett vezette be az Amszterdami Szerződés [módosított EUSZ 34. cikk (2) bek. b) pont]:

(2) A Tanács – a jelen címben foglaltaknak megfelelő formában és eljárás szerint – intézkedéseket tesz, és előmozdítja az együttműködést, hozzájárulva ezzel az Unió célkitűzéseinek megvalósításához. Ennek érdekében – bármely tagállam vagy a Bizottság kezdeményezésére – a Tanács egyhangúsággal:

...

b) kerethatározatokat fogadhat el a tagállamok törvényeinek és rendeleteinek közelítése céljából. A kerethatározatok az elérendő eredmény tekintetében kötelezik a tagállamokat, de a megvalósítás formáját és módját a nemzeti hatóságokra bízzák. A kerethatározatoknak nincs közvetlen hatályuk.

A kerethatározatban foglalt cél megvalósítása a tagállam számára kötelező. Nem közvetlenül hatályos, az abban megjelölt cél végrehajtási formájának és eszközének megválasztása, azaz a jogi keret kitöltése, a tagállamok feladata.

³ Mindenestre az Európai Unió konkrét cselekvését (e körben is) – elvileg legalábbis – korlátozza a szubszidiaritás alapelvéből (Maastrichti Szerződés 2. cikk) levezetett arányosság is.

A kerethatározat „törvényi” megfogalmazása több szempontból is visszatükrözi az első pilléres irányelv jellemzőit, amelyből nem nehéz levonni a következtetést, hogy a kerethatározat és az irányelv bizonyos szempontokból egymással rokon jogi eszközök. Nem véletlen a hasonlóság, amelyet általában véve a pillérek közötti összemérhetőség, s ezen keresztül a teljesebb átláthatóság (transzparencia) megvalósításának szándéka is indokol.

Az EK-Szerződés 94. cikke szerint a Tanács irányelvet bocsáthat ki a tagállamok jogi és közigazgatási szabályainak közelítésére (a közös piac létrehozásával és működtetésével kapcsolatosan), míg az EUSZ 34. cikk (2) bekezdés b) pontjában található kerethatározat is a jogi, közigazgatási előírások közelítését szolgálja a harmadik pilléres tárgykörökön belül. A hasonló megfogalmazáson és a hasonló célkitűzésen kívül, a harmadik pilléres kerethatározatban és az irányelvben közös továbbá a kötelező erejük, illetve a közvetett hatályuk. Az irányelv címzettje a tagállam, és a tagállamot kötelezi a benne foglalt cél elérése. A kerethatározat is hasonló jogi eszköz, a benne foglaltakat a tagállam köteles megvalósítani, azonban szabadsággal bír abban a tekintetben, hogy a cél elérésére konkrét esetben milyen módszert, illetve eszközt alkalmaz⁴. Továbbá a kibocsátó szerv mindkettőnél határidőt írhat elő a tagállami kötelezettség teljesítésére.

A vázolt többes hasonlóság azonban nem jelent teljes egyezést, mivel e két jogi eszköz jelentős eltéréseket mutat a belőlük eredő jogokkal és kötelezettségekkel kapcsolatosan. Míg az irányelv – nagyrészt az Európai Bíróság joggyakorlatának is köszönhetően – bizonyos esetekben közvetlen hatállyal is bírhat és így az egyén számára hivatkozási alap lehet, ha az állam nem teljesítette jogközelítési kötelezettségét⁵, addig a kerethatározat esetében a közvetlen hatály teljesen kizárt, még akkor is, ha a tagállam a kérdéses jogszabály-közelítési kötelezettségének nem tett eleget. Így tehát a csakis a kerethatározat rendelkezései alapján üldözendő cselekmény, amennyiben nincs megfelelő nemzeti tényállásban megfogalmazva, büntetlenül marad, annak ellenére, hogy ez a jogalkotói passzivitás jogsértést, méghozzá az uniós jog megsértését jelenti. A közvetlen hatály tilalmából elvileg az is következik, hogy amennyiben a kerethatározat valamely

⁴ EKSZ 94. cikk „A Tanács a Bizottság javaslatára alapján és az Európai Parlamenttel, valamint a Gazdasági és Szociális Bizottsággal folytatott konzultációt követően egyhangúlag irányelveket fogad el a tagállamok olyan törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek közelítésére, amelyek közvetlenül érintik a közös piac megteremtését vagy működését.

⁵ Ilyen esetben is azonban egyértelmű korlátot állít fel az Európai Bíróság: „(...) az irányelvnek önmagában, a végrehajtására kibocsátott nemzeti jogszabályoktól függetlenül nem lehet olyan hatása, amely az irányelv rendelkezéseit megsértő egyének büntetőjogi felelősségét megalapozza vagy azt súlyosbítja” (Pretore di Salò, 14/86, 14, 1987. június 11.)

magatartással kapcsolatosan kifejezett dekriminalizációt tartalmazna, amelynek a tagállam a büntetőjogában nem tesz eleget, erre a belső jog alapján büntetőeljárás alá vont személy nem hivatkozhatna, hiába tekinthető ez is uniós jogsértésnek a tagállam részéről. Persze látható, hogy a kerethatározatokban tükröződő – jelenlegi – „uniós büntetőpolitikára” kevésbé a dekriminalizációs igény, hanem inkább az jellemző, hogy az uniós jogalkotó megítélése szerinti bűncselekmények esetében a tagállami védelmet szorosabbra vonja és a jogközelítés eszközével azt homogénebbé tegye.

Meg kell említeni továbbá azt is, hogy a jogalkalmazó köteles közösségként értelmezni a belső jogot, s így egy át nem ültetett irányelvet is – konkrét esetben – figyelembe kell venni. Az uralkodó álláspont szerint ez a követelmény éppúgy igaz a kerethatározatra is, azaz a nemzeti jogot „kerethatározat-konform” módon kell értelmezni⁶.

Az ebben a körben megtárgyalandó további fontos kérdés, hogy van-e jogi konzekvenciája annak, ha a tagállam nem teljesíti a kerethatározatban foglalt kötelezettségeit? Míg az irányelv esetében a megfelelő határidő eredménytelen elteltevel a Bizottság meghatározott feltételek mellett eljárást indíthat az Európai Bíróság előtt, és hivatkozhat az adott tagállam szerződésszegésére⁷. Ezáltal közvetve ugyan, de ki lehet kényszeríteni a tagállamtól az irányelvben meghatározott kötelezettség(ek) teljesítését, de a kerethatározat esetében ilyen hatáskörrel nem rendelkezik sem a Bizottság, sem pedig az Európai Bíróság. Úgy tűnik, hogy szankció nélkül maradt a kerethatározatban foglalt kötelezettségek megsértése, ami ennek hatékonyságát is korlátozhatja. Megállapítható tehát összefoglalóan, hogy a kerethatározat „strukturálisan az irányelv mintáját követi, azonban joghatásaiban és végrehajtása ellenőrzésében jóval lemarad mögötte”⁸.

Az Amszterdami Szerződéssel bevezetett újdonságok közé tartozik és a büntetőjogi integrációt illetően különösen nagy jelentőséghez juthat az EUSZ új 31. cikk e) pontja, amely szerint:

A büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés területén a közös cselekvés magában foglalja:

...

e) olyan intézkedések fokozatos elfogadását, amelyek a szervezett bűnözés, a terrorizmus, valamint a tiltott kábítószer-kereskedelem területén szabályozási minimumokat határoznak meg a bűncselekmények tényállási elemeire és a büntetésekre vonatkozóan.

A minimális szabályokat rögzítő, a jogegységesítést megtestesítő uniós normát kerethatározatként, közös álláspontként vagy egyezményként⁹

⁶ Ld. Zeder, F.: Der Rahmenbeschluss als Instrument der EU-Angleichung im Strafrecht am Beispiel des Rahmenbeschlusses gegen Geldfälschung. Österreichische Juristenzeitung. 2001/3 82. p.

⁷ EKSZ 226–233. cikk

⁸ Zeder i.m. 83. p.

⁹ EUSZ 34. cikk (2) A Tanács – a jelen címben foglaltaknak megfelelő formában és eljárás szerint – intézkedéseket tesz, és

önti a Tanács formába, így a tényleges egységesítés, mint cél, az adott norma jogi kötőerejétől függetlenül fog többé vagy kevésbé megvalósulni. A vonatkozó jogalkotási szabályok egyhangú döntéshozatalt írnak elő, azonban az a tény, hogy a Tanácsban megszülethetnek ilyen döntések, ez a szupranacionális jelleget erősíti. A Tanácsban, mint az egyes tagállamok által delegált szakminiszterekből álló grémiumban, a tagállami kormányzatok befolyása jelentősebb, mint a nemzeti büntetőjog-alkotóké, ezért a kötelező jellegű (pl. kerethatározatban) büntetőjogi minimumszabályok tanácsi megfogalmazása a nemzeti büntetőjog-alkotás elveit sértheti.

Az Amszterdami Szerződés módosításai előtt is ki lehetett bocsátani a harmadik pillérben a bűncselekmények tényállási elemeire vonatkozó minimum vagy ajánlott szabályozást, azonban a kötelező erejű jogi norma (a nemzetközi egyezményen kívül) hiányzott a tárházból. Ezen kívül pedig főleg a belügyi és az igazságügyi szervek együttműködésének alapjainak meghatározása volt a jellemző tartalom. A szankciókkal kapcsolatos szabályozási hatáskör teljesen új, ezért hangsúlyozni kellett, hogy az EUSZ 31. cikk e) pontjának nem lehetnek olyan hatásai, miszerint azon tagállamban, amelynek a jogrendszere nem ismeri a büntetési tétel minimumát, kötelező legyen ezek bevezetése (Amszterdami Szerződéshez csatolt nyilatkozat). A Bel- és Igazságügyi Tanács több alkalommal is foglalkozott a szankciókkal kapcsolatos jogközelítési kérdésekkel¹⁰, és megállapította, hogy ebben a kérdésben bizonyos fokú rugalmasságra lesz szükség, hiszen a tagállamok büntetőjogi szankciókkal kapcsolatos, hagyományosan koherens rendszereit meg kell őrizni. Ugyanakkor viszont kimondta azt is, hogy bizonyos bűncselekmények esetén a büntetéseknél el kell érniük a minimális szigor egy meghatározott szintjét, amelyet az adott kerethatározat alkotása során a közösen megalkotott súlyossági rangsorból választanak ki. A rangsor a szabadságvesztés büntetés felső határához kötődik, így ennek megfelelően négy szintet definiáltak: a büntetési tétel maximuma 1–3 év közötti (1. szint), a büntetési tétel maximuma 2–5 év közötti (2. szint), a büntetési tétel maximuma 5–10 év kö-

előmozdítja az együttműködést, hozzájárulva ezzel az Unió célkitűzéseinek megvalósításához. Ennek érdekében – bármely tagállam vagy a Bizottság kezdeményezésére – a Tanács egyhangúsággal: a) közös álláspontokat fogadhat el, amelyekben meghatározza, hogy az Unió hogyan viszonyul egyes kérdésekhez; (...) d) egyezményeket dolgozhat ki, amelyeket a tagállamok számára saját alkotmányos szabályaiknak megfelelő elfogadásra ajánl. A tagállamok az alkalmazandó eljárásokat a Tanács által rögzített határidőn belül megindítják. Amennyiben az egyezmények más-képp nem rendelkeznek, amint azokat a tagállamoknak legalább a fele elfogadta, e tagállamokra nézve hatályba lépnek. A Tanácsban belül a Szerződő Felek kétharmados többséggel fogadják el az egyezményeket végrehajtó intézkedéseket.

¹⁰ Így többek között pl. a 2350. (2001. május 28–29.), 2396. (2001. december 6–7.) és 2433. (2002. április 25–26.) ülésein. Forrás: www.europa.eu.int/council

zötti (3. szint), a büntetési tétel maximuma legalább 15 év (4. szint)¹¹.

Ahogy láttuk, a kerethatározat a tagállamok számára kötelező, de nem közvetlenül hatályos: azaz nem kell tagállami ratifikációval azt megerősíteni, de a közvetettségéből adódóan szükség van a tagállami jogalkotó közreműködésére, hogy a kérdéses jogközelítés végrehajtásának eszközét és módját maga határozza meg. A Tanács egyhangú döntéshozatala ellenére a kerethatározatokkal szemben komoly kritika merülhet fel, mivel azok tartalma konkrét esetben szinte érdemi változtatás nélkül büntetőjogi szabály alkotására kötelezi a jogalkotót, akit ezáltal mind a büntetendőségi értékítélet meghozatalának (megbüntessem-e?), mind pedig a büntethetőség feltételeit alakító (hogyan büntessem meg?) jogától – legalábbis jórészen – megfosztottak.

A tagállami büntető jogalkotás monopóliuma szorosán kötődik a nemzeti szuverenitáshoz, ami megfelel a ma érvényesülő garanciális szempontoknak. Amíg közösségi (szupranacionális) szinten a jogalkotás „demokratikus deficitje” le nem csökken egy elfogadható szintre, nem tanácsos közvetlen büntetőjogi jogalkotói hatáskört adni a Tanács kezébe.

A harmadik pillér fejlődéstörténetét vizsgálva talán nem tűnik túl merésznek a feltételezés, hogy hosszabb távon ez az alrendszer lesz az Európai Unión belül az, amelyik a maga teljességében lesz felelős a bűnügyi, büntetőjogi integrációért, annak formai (együttműködés) és anyagi (büntetőjogi jogközelítés) vetületéért is. Ebből a szempontból a jelenlegi helyzetet, tehát hogy a büntetőjogi integráció még csupán a kezdeteknél tart a tagállamok szuverenitási „kifogásai” miatt, akár átmeneti állapotnak is lehet tekinteni, amelyet majd a szupranacionális jelleg erősödése és esetleges nagyobb térnyerése fog követni. Különösen így lesz ez, ha a bűnözés minőségi és mennyiségi expanziója továbbra sem fog veszíteni erejéből, mivel szükségképpen törekedni kell arra, hogy a bűnügyi, a büntetőjogi integráció azon fokát érjük el, amellyel sikeresen fel lehet venni a versenyt a nemzetközi, szervezett bűnözés különböző megjelenési formái ellen. Az átmeneti állapot, illetve az olykor dogmatikailag nehezen besorolható jogi eszközök bevezetése, és más hasonló köztes megoldások (mint például a kerethatározat) szükségessége a különleges terület és tárgykörök miatt magától értetődő, ezért hiábavaló lenne már a „kezdeteknél” teljesen homogén, koherens és működőképes rendszerért kiáltani.

Mindezek után azért adott marad a kérdés, hogy vajon hatékony lesz-e a kerethatározat a nemzeti büntetőjogok uniós befolyásolásának növelésére?

A válasz sajátos: mivel igen is, meg nem is. Várható, hogy hatékony lesz, hiszen az irányelvhez hasonló jogi természete, illetve az újraformált harmadik pillér rendszere biztosíthatja a kerethatározat, mint uniós jogforrás erőteljes alkalmazását. Azonban azt is meg kell állapítani, hogy a tagállamok nem olyan szabályozást alakítottak ki, amely a kerethatározat fenti erősségeit teljes mértékben ki is használná, mivel a megfelelő uniós szankciót – talán nem is véletlenül – mellőzték. Ezzel összefüggésben nem szabad figyelmen kívül hagyni a tényt, hogy az Amszterdami Szerződés módosításai az Európai Bíróság hatáskörének bővülését is eredményezték, így – elvileg – előfordulhat, hogy esetlegesen éppen a kerethatározat nem alkalmazása miatt indít egy tagállam vagy a Bizottság keresetet a Bíróság előtt (ld. alábbi fejezet). Alig várható azonban, hogy bármely tagállam vagy a Bizottság – éppen a szabályozott tárgykör érzékenysége miatt – aktívan gyakorolni is fogja e jogosítványát.

3. Kerethatározatok alkotása és bírósági kontrollja

Kerethatározat alkotására vagy a tagállamok, vagy a Bizottság kezdeményezésére kerülhet sor. Ezzel kapcsolatosan a Bizottság általános javaslatételi jogosítványának bevezetése tekinthető újszerűnek, hiszen az eredeti EUSZ-ben csakis a tagállamok tehetek bármilyen javaslatot harmadik pilléres jogi eszköz kibocsátására. A Bizottság – mint a Közösség egyik szupranacionális szerve – szerepének erősítése a harmadik pillérben jelzi a közösségi szervek egyre nagyobb bevonását az uniós jog alkotásába és egyben az új idők kezdetét is.

Az Európai Parlament is egy fokkal nagyobb részvételi lehetőséget kapott a korábbi helyzethez képest, mivel az EUSZ 39. cikke szerint:

(1) A Tanács a 34. cikk (2) bekezdésének b), c) és d) pontjaiban megjelölt bármely intézkedés meghozatala előtt konzultál az Európai Parlamenttel. Az Európai Parlament a Tanács által megállapított, három hónapnál nem rövidebb határidőn belül nyilvánít véleményt. Ha ezen határidőn belül nem nyilvánít véleményt, a Tanács határozhat.

A kerethatározatokban foglalt kötelezettségek ellenőrzéséről a korábbiakban már szóltunk, ehelyett csak a bírósági kontroll szerződéses alapját mutatjuk be. Ki kell emelni ugyanis az Európai Bíróság megerősített státuszát is, amelyet igen széles hatásköri bővülés támaszt alá, és amelyek közül többet a kerethatározatokkal kapcsolatosan is gyakorolhat a luxemburgi testület. Ezek szerint hatáskörébe tartozik:

a) a kerethatározatok érvényességére és értelmezésére vonatkozó előzetes döntéshozatali eljárás lefolytatása [35. cikk (1) bek.],

b) a kerethatározatok jogszerűségének felülvizsgálata (a közzétételt követő két hónapon be-

¹¹ Bel- és Igazságügyi Tanács, 2433. ülés. „Approximation of penalties – Council Conclusions”. Forrás: www.europa.eu.int/council

lül), amelyet valamely tagállam vagy a Bizottság nyújt be hatáskör hiánya, lényeges eljárási követelmény megsértése, az EUSZ vagy annak alkalmazására vonatkozó bármely jogi rendelkezés megsértése, illetve hatáskörrel való visszaélés miatt [35. cikk (6) bek.], valamint

c) a tagállamok közötti olyan vita eldöntése, amelyet az EUSZ 34. cikk (2) bekezdése alapján elfogadott jogi aktus – így például a kerethatározat – értelmezésére vagy alkalmazására vonatkozik [35. cikk (7) bek.], amennyiben azt a Tanács, valamely tagja általi betérjesztést követő hat hónapon belül nem tudja eldönteni.

Az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárási hatásköre a harmadik pillérben nem automatikus, a tagállamok alávetési nyilatkozattal ismerhetik el azt a hatáskört, az EUSZ 35. cikk (2)–(4) bekezdései szerint:

„(2) Az Amszterdami Szerződés aláírásakor vagy azt követően bármikor erre vonatkozó nyilatkozattal bármely tagállam elfogadhatja a Bíróság – (1) bekezdésben meghatározott feltételek melletti – előzetes döntéshozatali hatáskörét.

(3) A (2) bekezdés értelmében nyilatkozatot tevő tagállam megjelöli, hogy: a) az állam bármely olyan bírósága, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, a Bíróság előzetes döntését kérheti egy előtte folyamatban lévő ügyben felmerülő és az (1) bekezdésben említett valamely jogi aktus érvényességére vagy értelmezésére vonatkozó kérdésben, ha ez a bíróság úgy ítéli meg, hogy ítéletének meghozatalához szükség van a kérdés eldöntésére, vagy b) az állam bármely bírósága a Bíróság előzetes döntését kérheti egy előtte folyamatban lévő ügyben felmerülő és az (1) bekezdésben említett valamely jogi aktus érvényességére vagy értelmezésére vonatkozó kérdésben, ha ez a bíróság úgy ítéli meg, hogy ítéletének meghozatalához szükség van a kérdés eldöntésére.

(4) Függetlenül attól, hogy tett-e a (2) bekezdés szerinti nyilatkozatot vagy nem, bármely tagállam jogosult az (1) bekezdés alapján felmerülő esetekben a Bíróság részére írásbeli észrevételeket vagy nyilatkozatokat benyújtani.”

4. Kerethatározatok az uniós jogban

Az 1. sz. táblázat (lásd a következő oldalon) összefoglalja az érvényesen kibocsátott összes kerethatározat jogalkotási történetét és fontosabb adatait.

Az Amszterdami Szerződés hatályba lépése után nem azonnal indult meg a kerethatározati formában történő jogalkotás, jó két évig még javaslat sem született. Majd 2000-ben megjelent az első kerethatározat, kifejezetten fontos tartalommal, s utána sorra következett a többi, ma hatályos is. A Bizottság új, harmadik pilléres kezdeményezési jogát – úgy tűnik – az utóbbi időszakban kezdi csak igazán kihasználni, a még előkészítés alatt álló javaslatok közül is egyre több származik a Bizottságtól. A kerethatározatokat a Hivatalos Lap L sorozatában teszik közzé¹², és tipi-

¹² Ezt az Amszterdami Szerződéshez csatolt egyik nyilatkozatban határozták meg.

kusan a közzététel napján lépnek hatályba. A jogi normákban foglalt kötelezettségek átvételére általában átlagban körülbelül egy évet szab a Tanács, ami a nemzeti büntető jogalkotás szempontjából igencsak szorosnak mondható határidő.

A hatályos kerethatározatok felsorolásával azonban még nem teljes a keresztmetszet, a harmadik pilléres jogalkotás egyre dinamikusabbá válik, ezért érdemes legalább egy pillantást vetni azokra a javaslatokra (kezdeményezésekre), amelyek újabb kerethatározatok kibocsátását szorgalmazzák – itt is látható, hogy a büntetőjogi szabályozórendszer lehető legszélesebb spektrumát érinthetik. A 2. számú táblázatban (lásd a 9. oldalon) látható, hogy – a kézirat lezárásáig – milyen tárgykörökben születtek kezdeményezések.

A feldolgozott kerethatározatokat két lazább csoportba lehet sorolni, attól függően, hogy túlnyomórészt anyagi vagy eljárásjogi szabályok közelítésének céljával bocsátották-e ki azokat. Ez a csoportosítás sem hibamentes, hiszen a pénzmosságról (stb.) szóló kerethatározat inkább tartozik mindkettőhöz egyszerre, mint bármelyikhez külön.

Az anyagi jogi jogközelítést tartalmazó kerethatározatok alkalmasak arra, hogy egymással összevetve azokat, általános jellegű megállapításokat tehessünk velük kapcsolatban, kimutatva az esetleges egységes szemléletet, illetve szabályozási módszert, amely vezérelte az uniós jogalkotót a megalkotásuk során. Az eljárásjogi kerethatározatokra – ezzel szemben – hasonló módszerű vizsgálatot nem lehet lefolytatni, mivel csupán a nemzeti büntetőeljárás egy részletére, annak egy intézményére vagy ahhoz kötődő más rendelkezésekre vonatkoznak, s egymással csak laza, tematikus kapocs köti össze. A 3. számú táblázat (lásd a 9. oldalon) ezt a felosztást mutatja be.

5. Anyagi jogi jogközelítés

Az ebbe a kategóriába sorolt kerethatározatokra a leginkább az jellemző, hogy a szabályozandó büntetendő magatartás vonatkozásában megkísérlik az egységes (különös részi) tényállást megfogalmazni, azaz felsorolják a minimum-elemeket, amelyeket a nemzeti tényállásoknak is tartalmazniuk kell. Megjegyzendő, hogy a nemzeti büntető tényállásoknak – értelemszerűen – tartalmilag kell megfelelniük a kerethatározatban meghatározott tényállásoknak, a jogközelítés nem feltétlenül jelent szó szerinti átvételi kötelezettséget. A büntetőjogi szabályozás egésze kell, hogy kerethatározat-konform legyen, így például az összetettebb „harmadik pilléres” tényállások esetén az is elegendő, ha azok maradéktalan megvalósulásához a nemzeti jog halmazati szabályainak alkalmazása vezet.

A kerethatározatokban ily módon a különös részi tényálláson van a hangsúly, az általános részi (bűncselekménytani) rendelkezések inkább

1. sz. táblázat

Elfogadás	Tárgy	Közzététel	Hatály	Kezdeményezés/ Javaslat	Parlament vélemény	Átvételi határidő
2000. 05. 29.	Az euró bevezetésével kapcsolatos pénzhamisítás elleni büntetőjogi és egyéb szankciókkal megvalósuló védelem megerősítéséről 2000/383/IB*	HL L 140 2000. 06. 14	2000. 05. 29.	N** HL C 322 1999. 11. 10.	2000. 02. 17.	2000. 12. 31 2001. 05. 29.
2001. 03. 15.	A sértett helyzetéről a büntetőeljárásban 2001/220/IB	HL L 082 2001. 03. 22.	2001. 03. 15.	P HL C 243 2000. 08. 24.	2000. 12. 12.	2002. 03. 22. 2004. 03. 22 2006. 03. 22.
2001. 05. 28.	A nem készpénzes fizetőeszközökkel összefüggő csalás és hamisítás elleni küzdelemről 2001/413/IB	HL L 149 2001. 06. 02.	2001. 05. 28.	Bizottság	2001. 04. 24.	2003. 06. 02.
2001. 06. 26.	A pénzmosásról, valamint a bűncselekményhez felhasznált eszközök és az abból származó jövedelem azonosításáról, felkutatásáról, zárolásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról 2001/500/IB	HL L 182 2001. 07. 05.	2001. 06. 26.	F HL C 243 2000. 08. 24.	2000. 11. 14.	2002. 12. 31.
2001. 12. 06.	Az euró bevezetésével kapcsolatos pénz-hamisítás elleni büntetőjogi és egyéb szankciókkal megvalósuló védelem megerősítéséről szóló kerethatározat módosításáról 2001/888/IB	HL L 329 2001. 12. 14.	2001. 12. 06.	S HL C 225 2001. 08. 10.	-	2002. 12. 31.
2002. 06. 13.	A közös nyomozó-csoportokról 2002/465/IB	HL L 162 2002. 06. 20.	2002. 06. 13.	B, UK, F, E HL C 295 2001. 10. 20.	2001. 11. 13.	2003. 01. 01.
2002. 06. 13.	A terrorizmus elleni küzdelemről 2002/475/IB	HL L 164 2002. 06. 22.	2002. 06. 13.	Bizottság HL C 332E 2001. 11. 27.	2002. 02. 06.	2002. 12. 31.
2002. 06. 13.	Az európai elfogató-parancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról 2002/584/IB	HL L 190 2002. 07. 18.	2002. 07. 03.	Bizottság HL C 332E 2001. 11. 27.	2002. 01. 09.	2003. 12. 31.
2002. 06. 19.	Az emberkereskedelem elleni küzdelemről 2002/629/IB	HL L 203 2002. 08. 01.	2002. 06.19.	Bizottság HL C 62E 2001. 02. 27.	2001. 06. 12.	2004. 08. 01.

* IB – „Igazság- és Belügy” rövidítése

** A betűk a kezdeményező országot jelzik.

2. sz. táblázat

A Dán Királyság kezdeményezése a súlyos környezeti bűnözés elleni küzdelemről szóló kerethatározat megalkotására, HL C 39 2000. 02. 11.*
A Német Szövetségi Köztársaság kezdeményezése a közös piacon történő központi megbízások elosztásával kapcsolatos csalárd, vagy más jogszerűtlen versenycsorbító magatartásokkal szembeni büntetőjogi védelemről szóló kerethatározat megalkotására, HL C 253 2000. 09. 04.
A Francia Köztársaság kezdeményezése az illegális beutazás és jogellenes tartózkodás elleni küzdelem büntetőjogi kereteinek megerősítéséről szóló kerethatározat megalkotására, HL C 253 2000. 09. 04.**
A Francia Köztársaság, a Svéd Királyság és Belga Királyság kezdeményezése az Európai Unióban a vagyontárgyak vagy bizonyítási eszközök biztosításáról szóló határozatok végrehajtása tárgyában kerethatározat megalkotására, HL C 75 2001. 03. 07.
A Bizottság javaslata a gyermekek szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről szóló kerethatározat megalkotására, HL C 62E 2001. 02. 27.
A Bizottság javaslata az illegális kábítószer-kereskedelem terén a büntetendő cselekmények minimális tényállási elemeinek meghatározásáról szóló kerethatározat megalkotására, HL C 304E 2001. 10. 30.
Az Egyesült Királyság, a Francia Köztársaság és a Svéd Királyság kezdeményezése a pénzbüntetések, illetve pénzbírságok kölcsönös elismerésének elvéről szóló kerethatározat megalkotására, HL C 278 2001. 10. 02.
A Bizottság javaslata a rasszizmus és az idegengyűlölet elleni küzdelemről szóló kerethatározat megalkotására, HL C 75E 2002. 03. 26.
A Dán Királyság kezdeményezése az Európai Unióban az elkobzási határozatok végrehajtása tárgyában kerethatározat megalkotására, HL C 184 2002. 08. 02.
A Dán Királyság kezdeményezése a bűncselekményből származó jövedelmek, elkövetési eszközök és vagyontárgyak elkobzásáról szóló kerethatározat-tervezet megalkotására, HL C 184 2002. 08. 02.
A Dán Királyság kezdeményezése a magánszektorban történő vesztegetés elleni küzdelemről szóló kerethatározat megalkotására, HL C 184 2002. 08. 02.
A Bizottság javaslata az információs rendszer elleni támadásokról szóló kerethatározat megalkotására HL C 203E 2002. 08. 27.

3.sz. táblázat

Anyagi jogi jogközelítés	Eljárásjogi jogközelítés
Az euró bevezetésével kapcsolatos hamisítás elleni büntetőjogi és egyéb szankciókkal megvalósuló védelem megerősítéséről (1.)	A sértett helyzetéről a büntetőeljárásban (2.)
A nem készpénzes fizetőeszközökkel összefüggő csalás és hamisítás elleni küzdelemről (3.) A pénzmosásról, valamint a bűncselekményhez felhasznált eszközök és az abból származó jövedelem azonosításáról, felkutatásáról, zárolásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról (4.)	A közös nyomozócsoportokról (6.) Az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról (8.)
Az euró bevezetésével kapcsolatos hamisítás elleni büntetőjogi és egyéb szankciókkal megvalósuló védelem megerősítéséről szóló kerethatározat módosításáról (5.)	
A terrorizmus elleni küzdelemről (7.)	
Az emberkereskedelem elleni küzdelemről (9.)	

*A Tanács 2003. január 27-én elfogadta a kerethatározatot a környezeti bűnözés elleni küzdelemről. (O. J. L 29, 5/2/2003, 55–58 p.)
**A Tanács 2002. november 28-án elfogadta a kerethatározatot az illegális beutazás, átutazás és jogellenes tartózkodás elleni küzdelem büntetőjogi kereteinek a megerősítéséről. (O. J. L 328, 5/12/2002, 1–3 p.)

csak jelzésértékűek, kissé súlytalanok, amit a különös részi tényállást követő elhelyezésük is mutat. Ebből a szempontból tehát a tartalmi elemeket nélkülöző fogalmazás oka lehet, hogy a nemzeti büntető törvénykönyvek büntetőjogi felelősségre vonatkozó általános részét többé-kevésbé – kritizálható módon – homogénnek tekintik, amelyek között nem jellemzőek a lényeges különbségek. A szövegek csak kiemelik azt az evidenciát, hogy mind a tettesi és a részesi alakzatokat, mind pedig a kísérleti szakban rekedt cselekményt büntetni kell. Mivel azonban egyik kerethatározat sem bátorodik meghatározni, hogy ki a részes (felbújtó, bűnsegéd), sem pedig azt, hogy mi a kísérlet, ezért e kategóriák vonatkozásában minden állam a saját definícióiból indul ki.

Jóval érdekesebb a jogkövetkezmények meghatározása, illetve az ezzel kapcsolatos álláspontok. Az EUSZ 31. cikk e) pontja a büntetések tekintetében is szabályozási minimumokról szól, így kézenfekvő, hogy a minimum tényállási elemekkel felruházott diszpozíciókhoz, súlyosságukhoz mérten valamiféle „minimum-büntetést” is előír a Tanács. Ez alatt leginkább a büntetőjogi szankciókkal kapcsolatos minimum elvárást kellene érteni, tehát azt, hogy az adott bűncselekmény európai (értsd uniós) megítélése szerinti súlyához mérten tartalmilag – legalább – milyen feltételeknek feleljen meg a tagállami szankció. Többféle megoldást találhatunk az egyes kerethatározatokban ezekre a feltételekre vonatkozóan.

Első (általános) feltétel: Még az Európai Bíróság 68/88 számú esetéből (1989. Bizottság/Görög Köztársaság) eredeztethető az a tartalmi hármas, ami visszaköszön a kerethatározatokban is, miszerint a szankciónak hatékonynak, arányosnak és visszatartó erejűnek kell lennie.

Második (általános) feltétel: A szankciók meghatározásánál a belső jog azon rendelkezését is felhívhatják a kerethatározatok, amelyek a hagyományos kiadatáshoz kötődnek, ti. hogy olyan szankciókkal kell a kerethatározat tárgyát képező bűncselekményt fenyegetni, a) amelyek kiadatáshoz vezetnek, vagy b) amelyek között a kiadást lehetővé tevő szabadságvesztés is szerepel.

Harmadik (különös) feltétel: A kerethatározat előírhat relatív súlyosságot is az alkalmazandó szankcióval kapcsolatosan. Erre eddig csak egy példát láthatunk, méghozzá a terrorizmus elleni küzdelemről szóló kerethatározatban. Ez azt határozza meg csupán, hogy az adott bűncselekményeket súlyosabb büntetéssel kell fenyegetni, mint a belső jog „terrorista célzat nélküli” bűncselekményeit, kivéve, ha már így is a belső jog szerinti legsúlyosabb büntetéssel sújtandók [2001/475/IB KH 5. cikk (2) bekezdés].

Negyedik (különös) feltétel: Egyes súlyos bűncselekmények esetén pedig konkrétan meghatározza a kerethatározat, hogy mekkora legyen minimálisan a büntetési tétel maximuma. Így pl.

1) az euró vagy más fizetőeszköz hamisítása vagy meghamisítása (előállítás vagy megváltoztatása), legalább nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel sújtandó [2000/383/IB KH 6. cikk (2) bekezdés];

2) a pénzmosással kapcsolatosan a dolog átalakítása, átruházása a jogellenes eredet leplezése, eltitkolása érdekében vagy az azzal kapcsolatos további felsorolt magatartások legalább négy évig terjedő szabadságvesztéssel legyen büntetendő [2001/500/IB KH 2. cikk, és az 1990. évi egyezmény 6. cikke, Magyarországon kihirdette az 2000. évi CI. törvény];

3) a terrorista csoport irányítása legalább tizenöt évig terjedő szabadságvesztés, a csoport tevékenységében való részvétele legalább nyolc évig terjedő szabadságvesztés, illetve a terrorista csoport irányítása, amennyiben a meghatározott cselekmények elkövetésével csak fenyegettek, legalább nyolc évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel legyen fenyegetett [2001/475/IB KH 5. cikk (3) bekezdés];

4) az emberkereskedelem egyes tényállásainak elkövetése, ha valamely minősítő körülmény is megvalósul, legalább nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel legyen büntetendő [2002/629/IB KH 3. cikk (2) bekezdés].

A büntetési tételek már említett szintjei szerinti besorolást feltehetően majd az ezután kibocsátott kerethatározatokban fogják érvényesíteni, bár kétségtelen, hogy a fenti konkrét büntetési tétel előírások sem állnak ellentétben az említett szintekkel, mivel azok csak „től -ig” meghatározásokat tartalmaznak.

Mindenképpen külön érdemes kitérni a jogi személyekkel kapcsolatos rendelkezésekre. Az anyagi jogi jogközelítést célzó kerethatározatokban (2000/383/IB, 2001/413/IB, 2002/475/IB, 2002/629/IB) megjelennek olyan szabályok, amelyek a jogi személyek bűncselekményekkel kapcsolatos felelősségére vonatkoznak, azonban kiemelendő, hogy a büntetőjogi felelősség megalapítása nem előírás. Az igen óvatos, félre nem érthető és mindenhol szinte teljesen egyforma fogalmazásból minden esetben annak a kötelezettsége adódik csupán, hogy a jogi személyt is felelősségre kell vonni, ha „hatókörében” valamely meghatározott természetes személy bűncselekményt követett el. A jogi személy felelőssége két alakzatú, akkor kell felelnie – valamilyen módon – a jogi személynek, ha a) bizonyos vezető, ellenőrző pozíciót betöltő személy követi el a bűncselekményt a jogi személy javára; avagy b) az ilyen személy ellenőrzési tevékenységének elmulasztása tette lehetővé a bűncselekmény elkövetését. Mindezen esetekben a jogi személy párhuzamos felelősségéről lehet csak szó, hiszen a bűncselekmény természetes személy elkövetőjének büntetőjogi felelősségre vonását a jogi személy felelőssége nem érinti.

A jogi személyekkel szemben alkalmazható szankciók esetén a következő feltételeknek kell érvényesülniük a tagállami szabályozásban: *első általános feltétel* – hatékony, arányos és elretentő szankció; *második (különös) feltétel* – legyen közöttük pénzbeli szankció (akár büntetőjogi, akár e jogágon kívüli); *harmadik (különös) feltétel* – a pénzbeli szankciókon kívül másféle jogkövetkezmény is legyen, mint például kizárás a hatósági kedvezményekből vagy támogatásból; az üzleti tevékenységek gyakorlásától való ideiglenes vagy tartós eltiltás; bírói felügyelet alá helyezés; a jogi személy bíróság általi megszüntetése; a bűncselekmény elkövetésére használt létesítmények ideiglenes vagy tartós bezárása.

6. Az egyes kerethatározatok

A több kerethatározatban is visszatérő egyforma szabályozási elemek kapcsán a következők állapíthatók meg.

1) Általános részi rendelkezések: Mint ahogy azt már kiemeltük, ezek inkább csak kiegészítő jellegűek, ezért az egyes kerethatározatoknál csak azokra térünk ki, amelyek lényeges eltérést, újdonságot, esetleg szabályozási kötelezettséget tartalmaznak.

2) Különös részi rendelkezések: Mivel ezek jelentik az anyagi jogi jogközelítést tartalmazó kerethatározatok lényegét, és a jogalkotási kötelezettség is e körben merülhet fel túlnyomórészt, ezeket bemutatjuk, azonban a jogi normák szövegét nem idézzük újra, ehhez a hivatkozások alapján a *mellékletben szereplő* kerethatározatgyűjtemény dokumentumot fel lehet használni.

3) Jogi személyekkel kapcsolatos rendelkezések: Mivel az ezt tartalmazó kerethatározatok szinte szó szerint ugyanazt a szöveget használják, ezért nem tartjuk célszerűnek minden egyes kerethatározathoz ugyanazt újból leírni. Hivatkozással a korábbi általános jellegű megállapításokra, a következőkkel egészítjük azokat ki.

Megállapítható, hogy a magyar jog jogi személyekre vonatkozó polgári, társasági jogi (1952. évi I. törvény a Polgári Törvénykönyvről, 1997. évi CXLV. törvény a cégnyilvántartásról, cégnyilvánosságról és bírósági cégeljárásról) és újabban a büntetőjogi rendelkezések (1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről, 2001. évi CIV. törvény a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről) megfelelnek a kerethatározatokban található azon kívánalmaknak, miszerint a jogi személyt felelősségre lehessen vonni a javára, természetes személy által elkövetett bűncselekmény miatt. Kiemelhető az is, hogy a Btk. 77/B. § (1) bekezdés a) pontja értelmében vagyonekbobzást kell elrendelni arra, a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyona, amelyet az elkövető a bűncselekmény elkövetése során, vagy azzal összefüggésben szerzett. Ugyanezen

szakasz (2) bekezdése értelmében a vagyonekbobzást el kell rendelni arra a bűncselekmény elkövetéséből eredő, a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett vagyona is, amellyel más gazdagodott, illetve, ha gazdálkodó szervezet gazdagodott ilyen vagyonnal, a vagyonekbobzást vele szemben kell elrendelni. A (3) bekezdés értelmében ha az elkövető, vagy a (2) bekezdés szerint gazdagodott személy meghalt, illetőleg a gazdálkodó szervezet átalakult, a vagyonekbobzást a jogutóddal szemben kell elrendelni arra az (1) bekezdés szerinti vagyona, amelyre a jogutódlás történt.¹³

4) Kiadatás: Ezzel kapcsolatban az állapítható meg, hogy a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló 1996. évi XXXVIII. törvény 11. §-a megteremt a lehetőséget a Magyarországon tartózkodó személy, külföldi állam megkeresésére büntetőeljárás lefolytatása, szabadságvesztés-büntetés, illetőleg szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából történő kiadására. Büntetőeljárás lefolytatása végett akkor van helye kiadatásnak, amennyiben a kiadatási kérelem alapjául szolgáló cselekmény mind a magyar, mind a megkereső állam törvénye szerint egy évet meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő. Szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából pedig akkor, ha a kiszabott szabadságvesztés vagy alkalmazott intézkedés még végrehajtható része a hat hónapot meghaladja. A törvény 13. §-a értelmében magyar állampolgár kiadásának csak akkor van helye, ha a kiadni kért személy egyidejűleg más állam állampolgára is, és állandó lakóhelye külföldön van. A kerethatározatokban megjelenik az a kötelezettség, hogy minden tagállam állapítsa meg joghatóságát abban az esetben, amikor a kiadást megtagadja. A Magyar Köztársaság az 1994. évi XVIII. törvénnyel belső joga részévé tette a Párizsban, 1957. december 13-án kelt európai kiadatási egyezményt és kiegészítő jegyzőkönyveit, amelynek 6. cikk (2) bekezdése kötelezővé teszi az eljárást az ilyen esetekben.

6.1 A 2000/383/IB kerethatározat

A legelső kerethatározat célja, hogy az Európai Unió tagállamai a pénzhamisítás vonatkozásában a büntetendő magatartások körét, illetve a jogsértő magatartások szankcióit – az egységes európai valutára is tekintettel –, lehetőleg hasonló tartalommal szabályozzák.

A kerethatározat 3., 4. és 5. cikke (a fogalmak meghatározása után) tartalmazza a büntetendő magatartások körét. Ezeket a rendelkezéseket minden tagállamnak be kell építenie az anyagi büntetőjogába, amennyiben még nem léteznének.

¹³ A vagyonekbobzás hazai szabályozásának legújabb kérdéséről kimerítően ld. Nagy, F.: *A vagyonekbobzásról*. Büntetőjogi Kodifikáció, 2002/4.

Büntetendő magatartás a 3. cikk szerint a pénz csalárd meghamisítása és hamisítása [(1) bekezdés a) pont], a hamis vagy meghamisított pénz forgalomba hozatala [(1) bekezdés b) pont], a hamis vagy meghamisított pénz behozatala, kivitele, átvitele, elfogadása és megszerzése a hamisítás tudatában, forgalomba hozatali célzattal [(1) bekezdés c) pont], olyan készülékek, tárgyak, számítógépes programok vagy más, a pénz (meg)hamisítására különösen alkalmas eszközök vagy hologramok, illetve más, a pénz hamisítás elleni védelmét szolgáló részeinek csalárd készítése, elfogadása, megszerzése vagy birtokban tartása [(1) bekezdés d) pont]. Ugyancsak büntetendővé kell nyilvánítani a részességet, valamint a d) pont kivételével a felsorolt bűncselekmények kísérletét is. A 4. cikk a jogszerű pénzelőállítás jogaival vagy eszközeivel való visszaélést rendeli büntetni, míg az 5. cikk kiterjeszti a büntetőjogi védelem körét a még ki nem bocsátott pénzre (euró) is, ha a bűncselekményt még annak kibocsátása előtt követik el.

A jogi személyekkel kapcsolatos rendelkezésekről ld. korábban (5. cím).

6.1.1 A pénzhamisítás tényállásai

A magyar Btk. közelmúltban módosított pénzhamisítási tényállásai (304. §–306. §) már e kerethatározat alapján születtek. A 2001. évi CXXI. törvény 63–65. szakaszai kiegészítették a korábbi tényállást („országba behoz, onnan kivisz, ország területén átvisz”), illetve újat vezettek be (304/A. § pénzhamisítás elősegítése).

A kerethatározat 4. cikke – ahogy a fentiekben említettük –, azon bűncselekmények büntetendőségét írja elő, amelyek a jogszerű pénzelőállítással kapcsolatos visszaéléseket foglalják magukba. E cselekmények vonatkozásában megjegyezhető, hogy azok – az elkövetés körülményeitől függően – illeszkedhetnek a pénzhamisítás tettesi vagy részesi alakzataiba, avagy a pénzhamisítás elősegítése tényállásába egyaránt.

6.1.2 Büntetések

A kerethatározat 6. cikke meghatározza a kilátásba helyezett büntetéseket annak előírásával, hogy általában véve hatékony, arányos és visszatartó erejű büntetőjogi szankciókkal kell a fenti magatartásokat fenyegetni, amelyek között a szabadságvesztésnek is szerepelnie kell (olyan mértékben, hogy a tagállam joga szerint kiadatásra lehetőség legyen).

A 3. cikk (1) bekezdés a) pontjában meghatározott magatartások (fizetőeszköz csalárd meghamisítása, hamisítása) vonatkozásában pedig elvárt a szabadságvesztés, mint önálló büntetés nem meghatározása, méghozzá úgy, hogy a kiszabható törvényi maximum legalább nyolc év

legyen. A magyar szabályozás ennek a követelménynek „éppen” megfelel, hiszen a kérdéses cselekményeket a Btk. két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegeti. Mindezek alapján megállapítható, hogy a magyar Btk. pénzhamisításra vonatkozó rendelkezései a kerethatározat követelményeinek megfelelnek.¹⁴

6.2 A 2001/888/IB kerethatározat

E kerethatározat a 2000/383/IB kerethatározat módosítását tartalmazza. Új 9a. cikket iktat az eredeti kerethatározatba, amely a pénzhamisítással kapcsolatos más tagállambeli elmarasztaló ítéletek elismeréséről szól. Minden tagállam a nemzeti büntetőjog által meghatározott visszaesői minőséget „biztosítja” azon elítéltnak, akit másik tagállam bírósága ítélt el a kerethatározatban meghatározott bűncselekmény elkövetése miatt, függetlenül attól, hogy milyen fizetőeszköze követte el a cselekményt.

A magyar büntetőjog elismeri a külföldi ítélet érvényét, akkor ha a) a külföldi bíróság a magyar hatóságok feljelentése alapján vagy a büntetőeljárás átadása folytán járt el, vagy b) az elkövetővel szemben a külföldi bíróság olyan cselekmény miatt járt el, amely mind a magyar jog, mind a külföldi állam joga szerint büntetendő, és a külföldön folyamatban volt eljárás, valamint a kiszabott büntetés, illetve alkalmazott intézkedés összhangban van a magyar joggal [Btk. 6. § (1) bekezdés]. Ez a rendelkezés jóval tágabb körben vonja meg az elismerés körét, mint ahogy azt a kerethatározat teszi. Az ezzel kapcsolatos eljárási kérdéseket a Be. 394/A. § határozza meg.

Az előbbieket alapján megállapítható, hogy a magyar szabályozás megfelel a kerethatározat követelményeinek.

6.3 A 2001/220/IB kerethatározat

A kerethatározat célja, hogy a bűncselekmények sértettjei a terhelttel szemben lefolytatott büntetőeljárásban megfelelő védelemben részesüljenek, jogukat és érdekeiket kellő módon érvényesíteni tudják, valamint, hogy egyéni méltóságukat a büntetőeljárásban meg tudják őrizni. Ennek érdekében a kerethatározat a sértettek helyzetére vonatkozó minimum-standardokat tartalmazza.

6.3.1 Tartalmi bemutatás

A kerethatározat meghatározza a sértett, a sértetteket támogató szervezet, a büntető ügyekben folytatott közvetítés definícióját, valamint tisztázza a büntetőeljárás, illetőleg az eljárás fogalmát

¹⁴ Korábbi joghelyzetről ld. pl. Karsai, K.: *Az európai büntetőjogi integráció egyik újdonsága, avagy gondolatok a kerethatározatról.* Európai Jog 2001/1.

(1. cikk). A 3. cikk a meghallgatás és a bizonyítékok szolgáltatása címet viseli. Ennek keretében szól a sértettek meghallgatásának, valamint a bizonyítékok szolgáltatásának lehetőségéről az eljárás során, melynek biztosítása valamennyi tagállam kötelessége. Kiemeli ugyanakkor, hogy a meghallgatásokat a büntetőeljárás céljainak eléréséhez szükséges mértékre kell szorítani. A kerethatározat 4. cikke a sértetteket megillető tájékoztatáshoz való jog legfontosabb kérdéseit tartalmazza. Ezen sértetti jogosítvány a határozat értelmében az érdekei védelme szempontjából jelentős információkhoz való hozzáférést testesíti meg. A 4. cikkben felsorolt információk átfogják az eljárás egész menetét, az eljárás megindításától a bíróság ítélethozataláig, sőt azon túlmenően indokolt esetben a bünelkövető szabadon bocsátására vonatkozó adatokra is kiterjednek. A következő cikk azon a felismerésen alapul, hogy a büntetőeljárásban tanúként vagy félként részt vevő sértett számára nehézséget jelenthet az eljárás összetett folyamatának megértése. Ezért tartja az Unió szükségesnek, hogy az esetlegesen felmerülő kommunikációs nehézségeket a tagállamok visszaszorítsák, azaz megtegyék az erre irányuló szükséges lépéseket. A 6. cikk a büntetőeljárásban félként szereplő sértettek számára a térítésmentes tanácsadás, valamint jogsegély jogosítványát, az ezekhez való hozzáférés lehetőségét fekteti le, valamint a büntetőeljárás során felmerülő, a fél vagy a tanú jogállásában lévő sértett költségei megtérítésének a követelményét. A kerethatározat 8. cikke a tanúvédelem, áldozatvédelem legalapvetőbb normáit taglalja, a tanúk megfélemlítésének kiküszöbölését célozza.

A 9. cikk a sértettet megillető jóvátételről, a kártalanításhoz való jogról szól. Ennek keretében kifejti, hogy ésszerű határidőn belül az eljáró hatóságoknak határozatot kell hozniuk a kártalanítás tárgyában, másrészt pedig ösztönözniük kell az elkövetőt a bűncselekménnyel okozott kár megtérítésére. Végezetül leszögezi, hogy a sértett tulajdonát képező, de az eljárás során lefoglalt vagyontárgyakat – ha a büntetőeljárás érdekeivel ez nem ellentétes – a sértett részére vissza kell szolgáltatni. A 10. cikk a büntetőügyekben a sértett és a bűncselekmény elkövetője közötti megegyezésben történő közvetítés kéréskörét vizsgálja, rámutatva a felek megegyezésének fontosságára. Éppen ezért egyrészt ösztönöz a közvetítések elősegítésére, másrészt pedig a közvetítés útján elért megállapodások büntetőügyekben való alkalmazását, figyelembevételét szorgalmazza. A következő cikk a bűncselekmény elkövetésének helyétől eltérő tagállamokban lakó sértettek helyzetét tárgyalja.

A 12. cikk a tagállamok szerepére irányítja a figyelmet, és a sértettek érdekeinek hatékonyabb védelmét szolgáló együttműködésre ösztönöz. A soron következő cikk a sértetteket támogató szer-

vezetek, szakszolgálatok fontosságát hangoztatja, éppen ezért a tagállamok feladatává teszi ezen szerveződések aktív részvételének előmozdítását. A szervezetek tevékenysége a kerethatározat értelmében megnyilvánulhat a sértettek tájékoztatásában, támogatásában, segítségnyújtásban az eljárás megindulása előtt, illetve a büntetőeljárás lefolytatást követően. A 14. cikk osztja azt a nézetet, hogy a sértettekkel való kapcsolattartás megfelelő képzettséget, felkészültséget követel meg az eljárás résztvevőitől. Ezért elsősorban a rendőrség kötelességében, valamint a jogi munkakörben dolgozó azon személyzet képzésének szükségességét hangsúlyozza, akik akár az eljárásban való közreműködésük révén, akár egyéb módon érintkezésbe kerülnek a sértettekkel. A 15. cikk a sértettek eljárásjogi helyzetének gyakorlati feltételrendszerét taglalja. Így többek között szól a másodlagos áldozattá válás megakadályozásáról, a sértettekre szükségtelenül nehezedő nyomás elkerüléséről, a megfelelő intézményhálózat kiépítéséről.

6.3.2 A sértett helyzete a magyar büntetőeljárásban

A magyar büntetőeljárás joganyaggal való összevetés kapcsán az első megjegyzés a kerethatározat 1. cikkéhez, azon belül is a sértett fogalmához köthető. A kerethatározatban szereplő fogalom-meghatározás a sértettet természetes személyként definiálja. A magyar Be. (1973. évi I. törvény) az 53. §-ban adja meg a sértett fogalmát, amelyben az „akinek” szócska ugyancsak a sértett természetes személy mivoltára utal. Ettől eltérően azonban eljárási jogunkban a sértett nemcsak természetes személy lehet, hanem jogi személy, valamint más szerv is.

A kerethatározat 2. és 3., a sértett kíméletét is felölelő cikkével összefüggésben büntetőeljárás törvényünk több rendelkezése emelhető ki. Így a sértett kíméletének kívánalma a 4. § alapvető rendelkezéséből vezethető le. E szerint a büntetőeljárásban a személyi szabadságot és más állampolgári jogokat tiszteletben kell tartani, és azok csak a törvényben meghatározott esetekben és módon korlátozhatók. A Be. 85. § (3) bekezdése értelmében a bizonyítási kísérlet nem sértheti az emberi méltóságot, és nem veszélyeztetheti senki egészségét, így a sértettet sem. A 105. § (1) bekezdése alapján pedig a lefoglalást, a házkutatást és a moztatást az érintett kíméletével kell végezni.

Ugyancsak fontos megemlíteni az áldozatvédelmi feladatokat tárgyaló 4/1999. BM utasítást, valamint végrehajtási joganyagát, a 25/1999. sz. ORFK intézkedést. E két jogi norma a nyomozóhatóság feladatává teszi a bűncselekmény áldozatával való kíméletes bánásmódot. A kerethatározat 2. cikkében rögzített különösen veszélyeztetett áldozatok különleges bánásmódjának ki-

vánalma pedig többek között akként jut kifejezésre, hogy a büntetőeljárás során a személyes adatok, valamint a magánélet védelme, a személyiségi jogok érvényesítése kiemelt figyelmet kap a gyermekkorú sértetteknel, a szexuális jellegű, az életellenes bűncselekmények áldozatai esetében, valamint a szervezett bűnözéssel összefüggésben a megfélemlített, illetőleg a megszarolt személyeknél.

A sértett újabb pszichikai „sérülésének” megelőzése érdekében a rendőri szerveknek kell tájékoztatni az őket felkereső sértetteket arról, hogy mely intézményeknél kaphatnak anyagi, orvosi, pszichikai segítséget. Ez a rendelkezés pedig már átvezet a kerethatározat 4. cikkéhez, azaz a tájékoztatáshoz való jogosultsághoz.

Ide kapcsolódó további jogszabályi követelmény a nyomozás állásáról való tájékoztatási kötelezettség, amelynek egyedüli korlátja – összhangban a kerethatározat 4. cikk (2) bekezdés b) pontjában foglaltakkal – a nyomozás érdekeinek sértése lehet. Itt említhető meg az ORFK (Országos Rendőr-Főkapitányság) és a Fehér Gyűrű Közhasznú Egyesület tájékoztatója, amely a sértetti jogokat, valamint a kötelezettségeket tartalmazza. Az ORFK a főkapitányságoknak azzal az utasítással küldte meg a tájékoztatót, hogy mindazon helyiségekben kifüggesztésre kerüljenek, amelyben a bűncselekmények áldozatai bejelentéseiket, illetőleg feljelentéseiket megteszik/megtehetik.

Az 5., illetőleg a 6. cikkhez kötődően a Be. 58. §-a érdemel figyelmet, amely alapján a sértett jogait képviselő útján is gyakorolhatja. Ha ezt a feladatot ügyvéd látja el, az esetleges kommunikációs nehézségek jelentősen csökkenthetők. Itt emelnénk még ki az 1998. évi XIX. törvény (a már elfogadott, s így érvényes, de még hatályba nem lépett új Be.) azon rendelkezését, amely új közreműködéssel, a tanú ügyvédjével bővíti a büntetőeljárás résztvevőinek körét.

A 7. cikkel összefüggésben a Be. 62. § (2) bekezdése emelhető ki, amely a kerethatározat hivatkozott cikkével összhangban biztosítja a tanúként fellépő sértettek számára a megjelenésükkel felmerült költségek megtérítéséhez való jogot. A „tanúdíj” mértékéről az 1/1969. (I. 8.) IM r. rendelkezik. A tanúdíj összetevője, a büntetőeljárásban való törvényes részvétel költsége alatt általában az utazási, szállás és ellátás költségei értendők, kivételesen a kiesett átlagkeresetet is magába foglalhatja. E költségek megtérítése az érintett személy kérelmére történhet, a hatóság azt hivatalból nem állapíthatja meg.

A tanúvédelem kérdéskörét tárgyaló 8. cikkel összefüggésben megjegyezhető, hogy hatályos eljárási szabályozásunk e tárgykört igen széles körűen tárgyalja. Így lehetőséget teremt a tanú személyi adatainak zártan kezelésére, különösen védett tanúvá nyilvánítására, illetőleg a tanú személyes védelmének biztosítására. A tanúvédelem

tág eszköztára pedig lehetővé teszi, hogy a tanúvédelem kettős célja, azaz a tanú életének, testi épségének, személyes szabadságának védelme és a vallomástételi kötelezettség teljesítése minél nagyobb hatékonysággal valósuljon meg. A hatályos eljárásjogi rendelkezések tartalmazzák többek között a szembesítés mellőzését, az írásbeli vallomástételt, detektívtükör alkalmazását, vagy például különösen védett tanú esetén az audiovizuális eszközök segítségével történő kihallgatást. Ugyancsak fontos kiemelni a Be. azon rendelkezését, amely lehetőséget nyújt arra, hogy bizonyos esetben a tanú kihallgatása idején a terhelte ne tartózkodjon a tárgyalóteremben (201. §).

Az 1998. évi XIX. törvény a tanúvédelem kapcsán még két rendelkezést tartalmaz. Így új jogintézményként fogalmazza meg a már hivatkozott tanú ügyvédjét. Ez utóbbi a tanúvédelemnek is fontos biztosítéka lehet többek között azáltal, hogy a tanúnak kihallgatása során felvilágosítást adhat a jogairól. A másik törvényhely a közreműködők körét a társadalmi szervezetek, mint segítők alkalmazásával bővíti, így a tanúvédelem eszköztára ezen segítők igénybevételeivel tágulhat.

Ugyancsak fontos megemlíteni a 2001. évi LXXXV. törvényt, amely Védelmi Programot hívott életre a büntetőeljárásban résztvevők személyes biztonságának érvényesítésére. Ennek keretében a rendőrségen belül létrehozott új Tanúvédelmi Szolgálat látja el a fenyegetett helyzetben lévő személy (például tanú, sértett) védelmét. A törvény értelmében az érintett élete, testi épsége, személyi szabadsága elleni jogellenes cselekmény megelőzése érdekében különleges óvintézkedések alkalmazhatók. Így lehetőség nyílik többek között a lakóhely, a tartózkodási hely megváltoztatására, a személyi védelem igénybevétele, az adatszárítás elrendelésre, névváltoztatásra, a személyazonosság megváltoztatására.

A kártalanításhoz való jogot taglaló 9. cikkel összefüggésben megjegyzést érdemel a bűncselekmények áldozatai és hozzátartozóik védelme, kárak megtérülése, enyhítése érdekében teendő jogalkotási feladatokról és egyéb intézkedésekről szóló 1074/1999. (VII. 7.) Korm. határozat, amely már első pontjában megfogalmazza annak kívánalmát, hogy a bűncselekmény folytán keletkezett sértetti kár a lehető legrövidebb időn belül megtérüljön. A kormány e határozatával segíteni kívánja a legsúlyosabb erőszakos bűncselekmények áldozatait azon esetekben, amikor az őket sújtó anyagi károsodás jóvátétele például az elkövető kártérítésével nem biztosítható. Ennek megvalósulása érdekében született meg a 209/2001. (X. 31.) Korm. rendelet, az egyes erőszakos bűncselekmények következtében sérelmet szenvedettek állam általi kárenyhítésének szabályairól. A rendelet értelmében a kárenyhí-

tés alapján maximum a bűncselekmény okozta kár mértékéig terjedő összegű, egyszeri, vissza nem térítendő pénzbeli támogatás nyújtható. A kárenyhítés összegének megállapításánál egyrészt a jogosult rászorultságának fokát, azaz jövedelmi, vagyoni viszonyait kell figyelembe venni, másrészt pedig a bűncselekmény folytán keletkezett kár nagyságát.

A 9. cikk (2) bekezdése alapján a tagállamoknak ösztönözniük kell az elkövetőt a jóvátételre. Az előző bekezdésben már hivatkozott kormányhatározat ennek elősegítése érdekében az elkövető enyhébb felelősségre vonását tartja követendőnek az anyagi károk elkövető általi megtérítése esetén. Ennek nyomát megtaláljuk a Btk. 138/B. szakaszában*, amely a különös méltánylást érdemlő eset tárgykörét taglalja. A különös méltánylást érdemlő eset törvényi megfogalmazásánál a jogalkotó a bűncselekmény tárgyi, valamint alanyi oldalán jelentkező körülményeket emelte ki. Ezek sorában, az objektív körülmények között találjuk meg a cselekménnyel okozott kár megtérítését. A jelenlegi törvényi szabályozás értelmében a bűncselekménnyel okozott kár megtérítése, mint különös méltánylást érdemlő eset azt eredményezheti, hogy a három évet meg nem haladó szabadságvesztés kiszabása esetén az elítélt már a büntetés fele részének kitöltése után feltételes szabadságra bocsátható.¹⁵ Ugyancsak általános részi rendelkezés, hogy ezen eset fennforgása esetén szándékos büntettnél is alkalmazhatóvá válik a próbára bocsátás jogintézménye, illetve az egy évet meghaladó, de két évnél nem hosszabb tartamú szabadságvesztés végrehajtása felfüggeszhető.

Egyes különös részi rendelkezések a büntetés korlátlan enyhítésének lehetőségét, valamint a büntetés kiszabásának mellőzését kívánják arra az estre, ha az adott körülmény a különös méltánylást érdemlő eset fogalma alá vonható. Itt csak a tevékeny megbánást (Btk. 332. §) emelném ki, amely meghatározott vagyon elleni bűncselekmények esetén a büntetés korlátlan enyhítését, különös méltánylást érdemlő esetben pedig mellőzését teszi lehetővé a kár megtérítése, valamint azon esetekben, amikor az elkövető minden tőle elvárhatót megtett a kár megtérítése érdekében. Megjegyezhető, hogy e szabály gyakorlati alkalmazása nem nagyon jellemző.¹⁶

A 10. cikkhez kapcsolódóan elmondható, hogy a sértett és a bűnelkövető közötti közvetítés büntetőjogunkban még nem honosodott meg.

Egyes nézetek szerint a tettes–áldozat kiegyezés az önkéntes jóvátétel mellett a jövő büntetőjogában speciális szankciótípus lehet. Tekintettel arra, hogy a kerethatározat e kérdésben inkább csak a fejlődés irányát fogalmazza meg („minden tagállam arra törekszik”), konkrét jogalkotási kötelezettséget nem teremt, ezért nem tekinthető hiányszágnak a hasonló jogintézmény hiánya a magyar büntetőeljárásból.

A tagállamok közötti együttműködést tárgyaló 12. cikk kapcsán megjegyezhető, hogy a már hivatkozott 2001. évi LXXXV. törvény a büntetőeljárásban résztvevők Védelmi Programjában meghatározott szerepet tulajdonít a nemzetközi együttműködésnek is. Így eljárási jogsegély esetén a Magyarországon folyó büntetőeljárásban részt vevő személy védelmét a Szolgálat elláthatja. Lehetőség van továbbá arra, hogy az érintett személyt külföldre költöztessék, illetve a hazánkba költöztetett személy védelmét is biztosíthatja a Szolgálat az államok közötti együttműködés alapján.

A sértettek tájékoztatását tárgyaló 4. cikkhez szorosan kapcsolódva a 13. cikk érinti az áldozatokat, sértetteket támogató szervezetek, valamint szakszolgálatok kérdéskörét. A Fehér Gyűrű Közhasznú Egyesület tevékenysége mellett a sértettek tájékoztatását szolgálják hazánkban a rendőrségek áldozatvédelmi referensei, valamint az egyre nagyobb számban működő áldozatvédelmi irodák is. Közülük a Belügyminisztérium keretében tevékenykedő Áldozatvédelmi Iroda emelhető ki, amely jelentős szerepet játszik az áldozatvédelemmel kapcsolatos jogszabálytervezetek elkészítésében, emellett figyelemmel kíséri a sértetti jogok érvényesülését a büntetőeljárásokban, illetőleg szoros kapcsolatot tart fenn hazai, valamint külföldi áldozatvédő szervezetekkel.

A kerethatározat 14. cikkéhez kapcsolódva a már korábban hivatkozott 1074/1999. (VII. 7.) Korm. határozatot emelném ki. E joganyag az áldozatok érdekében szükséges intézkedésnek tekintti az eljáró hatóságoknál, valamint más állami szerveknél tevékenykedő áldozatokkal foglalkozó szakemberek különleges képzését. A kerethatározat értelmében a szakemberek felkészítése során az áldozattá válás megelőzésének lehetőségeire, a bűncselekmények sértettjei iránti empátia fejlesztésére, az áldozatokkal való bánásmódra, valamint az érintettek segítésének, támogatásának lehetséges módjaira vonatkozó ismeretek továbbadására kell elsősorban koncentrálni. Ugyancsak fontosnak tartja olyan rendszeres áldozatvédelemmel összefüggő közös képzések szervezését, amelyekben az áldozatok ügyeiben eljáró hatóságok mellett, az érintettek részére egészségügyi, szociális, gazdasági segítséget és jogi támogatást nyújtó más szervek, illetve társadalmi szervezetek munkatársai egyaránt képviseltetik magukat.

A gyakorlati megvalósulást tekintve a Belügyminisztérium keretében működő Áldozatvédelmi

*Időközben a 2003. évi II. törvény 2003. március 1-jével hatályon kívül helyezte ezt a törvényhelyet. (A szerkesztő)

¹⁵ Meg kell említeni, hogy a kormány által 2002. októberében előterjesztett T/1218 sz. törvényjavaslat a büntető jogszabályok és a hozzájuk kapcsolódó egyes törvények módosításáról a Btk. ezen rendelkezésének hatályon kívül helyezését tartalmazza.

¹⁶ Ezzel kapcsolatban ld. pl. Nagy, F.: *Jóvátétel mint a konfliktusfeloldó büntető igazságszolgáltatás egyik formája*. Jogtudományi Közlöny 1993/3.

Iroda nyomán az áldozatvédelmi referensek és szakemberek számára mind központi, mind pedig regionális szinten továbbképzéseket szerveznek. E mellett a Rendőrtiszti Főiskolán, valamint a rendészeti szakközépiskolákban kiemelt óraszámokban oktatják az áldozatvédelem hazai és nemzetközi tapasztalatait, fő hangsúllyal a rendőrség ez irányú gyakorlati feladataira.¹⁷

6.3.3 Összefoglalás

A kerethatározat magyar eljárási joganyaggal való összevetése alapján leszögezhető, hogy a kerethatározatban foglalt rendelkezések fellelhetők eljárási jogi szabályozásunkban, illetve a magyar szabályozás megfelel, összhangban van a nemzetközi dokumentumokban foglaltakkal. Egyes cikkekkkel összefüggésben megjegyezhető, hogy a még nem hatályos 1998. évi „új” Be. (várható hatálybalépés 2003. nyara) tartalmaz ide vonatkozó rendelkezéseket. Itt emelhető ki a sértetti jogállás erősítését célzó pótmagánvád jogintézményének visszaállítását.

Ugyancsak megemlítendő, hogy a már többször hivatkozott 1074/1999. (VII. 7.) Korm. határozat részint jogalkotási feladatokat, részint pedig intézkedési „csomagot” állított össze a bűncselekmények áldozatainak védelme, káruk megtérítése, enyhítése érdekében. Ezen jogalkotási és egyéb feladatok, intézkedések teljesítése, realizálása ugyanakkor még jelenleg is folyamatban van.

6.4 A 2001/413/IB kerethatározat

A kerethatározat célja, hogy olyan büntetőjogi szabályozást teremtsen a tagállamokban, amelynek következtében egységesül a nem készpénzes fizetőeszközökkel kapcsolatos visszaélések megítélése, s így mind a visszaélések megelőzése, mind pedig az azok elleni harc hatékonyabb lehet. További célkitűzése, hogy minden fizetőeszközt hasonlóan erőteljes védelemben részesítsen, s ennek következtében például a nem készpénzes fizetőeszközök széles spektrumát is egységesen kezelje, azaz azonos védelmet kapjon mindenféle bankkártya, csekk, hitelkártya, váltó (stb.), amennyiben azok fizetésre alkalmasak.

A fogalmi meghatározást követően három fő bűncselekmény-csoportot különböztet meg a kerethatározat, így a fizetőeszközökkel, a számítógéppel, illetve az elkövetés speciális eszközeivel kapcsolatos deliktumokat.

6.4.1 Fizetőeszközökkel kapcsolatos bűncselekmények

Igen sokféle, szándékos magatartás minősül visszaélésnek a nem készpénzes fizetőeszközökre

való elkövetés esetén, ezeket a kerethatározat 2. cikke tartalmazza. Ehhez képest a hazai szabályozás hatályos állapotában meglehetősen nagy hiányosságok vannak, különösen abban a tekintetben, hogy a magyar Btk. nem nyújt egységes védelmet a kerethatározat által egy kategóriába vont fizetőeszközökkel kapcsolatosan. Önmagában az önálló tényállások léte (fedezetlen bankkártya felhasználása 312/A. §, visszaélés csekkel 313. §, váltóhamisítás 313/A. §, bankkártya-hamisítás 313/B. §, bankkártyával visszaélés 313/C. §) még nem jelentené feltétlenül az egységes védelem hiányát, azonban megállapítható, hogy a bűncselekmények különböző tartalmi elemei miatt ez mégis adott. Eleget e helyütt az eltérő elkövetési magatartásokra, illetőleg az eltérő elkövetési tárgyakra utalni.

Kiemelendő, hogy a jelenleg tárgyalt Btk. módosítási javaslat¹⁸ már most figyelemmel van a kerethatározat rendelkezéseire. Emiatt célszerűnek látszik inkább a Javaslatban található előterjesztéseket összevetni a kerethatározat szabályaival.

Az újonnan bevezetendő tényállások, úgy mint készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisítása (új 313/B. §), készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés (új 313/C. §), készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisításának elősegítése (új 313/D. §), egyrészt teljesen új elemekkel gazdagítják a Btk.-t, másfelől azonban pl. a bankkártyával visszaélés „hagyományos” minősítési rendszerét is átveszik (új 313/C. §). A nem készpénzes fizetőeszköz és a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz fogalmi egymásnak megfeleltethetők, a magyar Btk. (a háttérjogszabályok nyomán átvéve) már ismerte ez utóbbi fogalmat, ezért célszerű ennél maradni. Megállapítható, hogy a javasolt módosításokkal a magyar Btk. meg fog felelni a kerethatározat követelményeinek.

6.4.2 Számítógéppel kapcsolatos bűncselekmények

A kerethatározat 3. cikke olyan deliktumok büntetendőségét írja elő, amelyek vagyoni előny-szerzésre irányulnak és károkozással is járnak, azonban az elkövetés módja speciális, mivel azokat számítógépes adatokkal való jogtalan manipulálás, illetve számítógépes programba, rendszer működésébe való jogtalan beavatkozás útján érik el. Itt nem a nem készpénzes fizetőeszközök rendszerébe való beavatkozásról van szó, hanem tipikusan a banki szféra más olyan elektronizált rendszereivel való visszaélésről, amely haszon-szerzésre irányul. E cselekményekre tehát a számítógépes elkövetési magatartás (illetve mód) a jellemző és mivel ez a „meghatározó” elem, ezért itt a kérdés az, hogy a magyar Btk. számítógépes bűncselekményekre vonatkozó tényállásai megfelelnek-e a kerethatározatnak. A Btk. nemrégiben (2001. évi CXXI. törvény) bevezette a szá-

¹⁷ A sértett hazai helyzetével kapcsolatosan ld. pl. Barabás, A. T.–Kiss, A.: *A sértett megváltozott szerepe*. Kriminológiai és Kriminológiai Tanulmányok XXXVI. Budapest, 1999.; Györe, I.: *Áldozatvédelem – sértettvédelem*. Magyar Jog 2001/1.

¹⁸ Ld. 15. sz. lábjegyzet.*

*A módosításokat kihirdette a 2003. évi II. törvény (A szerkesztő)

mítástechnikai rendszer és adatok elleni bűncselekményt (300/C. §) és a számítástechnikai rendszer védelmét biztosító technikai intézkedés kiájtása (300/E. §) elnevezésű deliktumot. A számítógépes csalás korábbi tényállásának teljes revíziójára a meghaladottságon túlmenően még azon okból is szükség volt, hogy hazánk aláírta az Európa Tanács égisze alatt létrejött Budapesti Egyezményt a számítástechnikai bűnözésről, és ennek ratifikációja során egyébként is elkerülhetlenné válik az egyezményvel vállalt kötelezettségek átvétele. Az új tényállások igen korszerűek, tükrözik az egyezmény szellemét, s egyben megállapítható, hogy a kerethatározat tényállásainak megfelelnek, illetve azokon túl is mutatnak (pl. az új 300/E. § szerinti bűncselekmény).

6.4.3 További rendelkezések

A jogi személyekkel kapcsolatos rendelkezésekről, kiadatásról ld. fent. (5. címet)

A tagállamoknak ki kell jelölniük egy kapcsolattartó szervet, amely a másik tagállamok kapcsolattartó pontjaival együttműködnek, ezért hazánkban is, mire uniós tagországgá válunk, ki kell jelölni az e kerethatározat végrehajtására alkalmas szervet, egységet.

6.5 A 2001/500/IB kerethatározat

A kerethatározat célja, hogy a korábbi, 1990-es, az Európa Tanács tagállamai között létrejött egyezmény a (pénzmosásról, a bűncselekményből származó dolgok felkutatásáról és elkobzásáról, a továbbiakban egyezmény¹⁹) rendelkezéseinek végrehajtását az uniós jog eszközeivel is elősegítse. A szabályozás sajátossága, hogy a különös részi tényállásokat az egyezmény tartalmazza, ezekre a kerethatározat csak hivatkozik, viszont például a jogkövetkezmények meghatározását a kerethatározat részletezi.

6.5.1 Fenntartások kiiktatása

Az 1. cikk az egyezményhez fűzött fenntartásokkal kapcsolatosan korlátozza bizonyos cikkekre tett fenntartásokat, azaz az uniós tagállamoknak a kerethatározat rendelkezése alapján fenntartásaikat meg kell szüntetniük. Kiküszöbölendők tehát az elkobzással (egyezmény 2. cikk) és a pénzmosás büntetendő tényállásaival kapcsolatosan (egyezmény 6. cikk) tett esetleges fenntartások.

6.5.2 Elkobzás

Az egyezmény 2. cikke szerint ugyanis, a felek nemzeti jogukban minden szükséges jogalkotási és egyéb intézkedést megtesznek annak

érdekében, hogy biztosítsák meghatározott eszközök, jövedelem vagy a jövedelemmel azonos értékű dolgok elkobzásának lehetőségét. [A „dolog”, „jövedelem”, „elkobzás” kifejezések meghatározását az egyezmény 1. cikke tartalmazza. Ezek lényegében megfelelnek a magyar kategóriáknak.] Magyarország ennek a szabályozásnak teljes mértékben eleget tett, amikor a 2001. évi CXXI. tv. rendelkezéseivel a Btk. 77. §, 77/A. § és 77/B. §-át módosította, illetve bevezette.

6.5.3 A pénzmosás bűncselekménye

A kerethatározatban és az egyezmény 6. cikkében meghatározott pénzmosás alapjául olyan bűncselekmények szolgálnak, amelyek egy évnél hosszabb szabadságvesztéssel vagy ilyen szabadságelvonással járó intézkedéssel büntetendők, avagy – azokban az államokban, amelyek jogrendszere a bűncselekményekre minimális büntetési tételt ír elő – azok, amelyek legalább hat hónapnál hosszabb szabadságvesztéssel vagy ilyen szabadságelvonással járó intézkedéssel büntethetők. A hazai Büntető Törvénykönyv 303. §-ban szabályozott pénzmosást szándékos bűncselekmény elkövetéséből származó dologra lehet elkövetni. A magyar rendelkezés tehát a szabadságvesztés tartamára tekintettel nem szűkíti a pénzmosás alpbűncselekményeinek körét, de mivel a magyar Büntető Törvénykönyvben szereplő valamennyi büntetési tétel – akár egyedüli, akár alternatív szankcióként – szabadságvesztést tartalmaz, így módon a magyar szabályozás megfelel a kerethatározatnak. Az egyezmény 6. cikke a pénzmosással kapcsolatos bűncselekményekről rendelkezik, amelyhez Magyarország fenntartással élt: csak a Büntető Törvénykönyvben foglalt alpbűncselekmények tekintetében alkalmazza e jogszabályhelyet. Ez a fenntartás megfelel az alkotmányos büntetőjog kategóriájának, s nem áll ellentétben a kerethatározatban meghatározott korlátozással.

Az egyezmény 6. cikke a pénzmosás elkövetési magatartásainak négy szándékos fordulatát különbözteti meg: a) az alapcselekmény elkövetéséből származó dolog átalakítása vagy átruházása annak érdekében, hogy a bűnös eredet elleplezésre kerüljön, b) az alapcselekmény elkövetéséből származó dolog természetének, eredetének eltitkolása, c) az alapcselekmény elkövetéséből származó dolog megszerzése, d) a fenti cselekményekhez kapcsolódó részesi, bűnkapcsolati alakzatok, illetve stádiumtani alakzatok realizálása.

Az egyezmény 6. cikk (2) bekezdés b) pontja alapján ki lehet zárni a saját bűncselekményből származó jövedelem „legalizálására” irányuló tevékenység pénzmosásként való definiálását. A magyar jogalkotó azonban nem élt ezzel a lehetőséggel, szemben több más részes állammal, így az előcselekmény tettese is elkövetheti a szándékos pénzmosást. Érdekes módon az államok több-

¹⁹ Magyarország az egyezményt a 2000. évi CI. törvénnyel hirdette ki.

sége indokolt fenntartás keretében elzárkózott e szabály bevezetésétől. A saját pénz tisztára mosása körében ugyanis nehéz differenciálni és az egyes alpbűncselekmények eltérő jellegzetességeit kiemelni. Talán helyesebb lenne továbbra is a büntetlen utócselekmények körében értékelni az olyan magatartásokat, amelyek az alpbűncselekmény tipikus következményei, mintegy a haszon realizálását képező magatartások, illetve amelyek elkerülése a terhelttől nem elvárható. [Pl. ha egy tolvaj a bankban helyezi el a lopásból nyert pénzt.] Azáltal tehát, hogy hazánk nem élt a fenntartás lehetőségével, indokolatlanul szélesre tárta a jogalkotó azon bűncselekmények palettáját, amelyek a pénzmosás alapcselekményét képezhetik.

Ugyancsak újítást hozott a 2000. évi CI. törvény abban a tekintetben is, hogy a más által mosott pénz kapcsán lehetőséget teremt a gondatlanság miatti felelősség megállapítására, amely szintén nem kötelezettség sem az egyezményben, sem a pedig a kerethatározatban.

6.5.4 Jogkövetkezmények

A kerethatározat 2. cikke előírja, hogy a tagállamok a fenti a) és b) pontokban az elkövetőt legalább négy évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel rendeljék büntetni. A magyar Büntető Törvénykönyv 303. §-ban szabályozott pénzmosás szándékos alaptényállását öt évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni. Bár a kerethatározat nem fogalmaz meg kötelezettséget arra nézve, hogy a tagállamoknak a pénzmosás gondatlan alakzatát is büntetniük kellene, a magyar jogalkotó a Btk. 303/A. §-ában büntetendővé nyilvánította a cselekmény gondatlan bűnösségi formával megvalósított esetét is. Ily módon a magyar szabályozás még tágabb lehetőséget biztosít a pénzmosás elkövetői felelősségre vonására, mint ahogy a kerethatározatból adódik.

A kerethatározat 3. cikke a bűncselekmény útján szerzett jövedelem, illetve e jövedelem értékével azonos értékű vagyontárgyak elkobzásáról rendelkezik, amikor a bűncselekménnyel szerzett jövedelmek már nem hozzáférhetőek. A kerethatározat utal az egyezmény fogalmi rendszerére, amikor úgy rendelkezik, hogy a „vagyontárgy”, „jövedelem” és „elkobzás” fogalmak jelentése azonos az egyezmény 1. cikkében megfogalmazottakkal. Megjegyzendő ehelyütt, hogy az egyezmény hivatalos magyar fordítása a „vagyontárgy” helyett a „dolog” kifejezéssel operál (az angol nyelven mindkét dokumentumban egységesen „property”), mégis úgy gondoljuk, hogy a magyar nyelv szerint megfelelőbb az általunk választott kifejezés, ezért ezt alkalmaztuk a kerethatározat fordításában is.

A magyar Büntető Törvénykönyv 77. §-77/C. §-i az elkobzást és a vagyonelkobzást intézkedésként szabályozzák. A kerethatározat rendelkezésének

megfelel a magyar szabályozás: lehetőséget biztosít nem csak azon vagyon elkobzására, amely a bűncselekmény elkövetéséből eredő, a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett vagyon helyébe lépett, hanem ez esetben a vagyonelkobzást arra a vagyonra is kiterjeszti, amellyel más gazdagodott, legyen az természetes személy, gazdálkodó szervezet, örökös vagy egyéb jogcímen jogutód. A vagyonelkobzás pénzben is elrendelhető, ha a vagyon már nem lelhető fel. Vagyon alatt annak hasznát, vagyoni értékű jogot vagy követelést, illetve bármely pénzben kifejezhető értékkel bíró előnyt is ért. [Az elkobzás széleskörű taxatív felsorolása kiterjed a bűncselekmény eszközén át annak eredményére, arra a dologra, ami a bűncselekmény által jött létre, a közbiztonságot veszélyeztető dologra, amelyre a bűncselekményt elkövették, illetve a bűncselekményt megvalósító sajtótermékre. A törvény részletesen szól az elkobzás módjáról, feltételeiről, akadályairól.]

A kerethatározat arról is rendelkezik, hogy a tagállam kizárhatja a bűncselekményből szerzett jövedelem értékével egyenértékű vagyontárgyak elkobzását abban az esetben, ha annak értéke kevesebb, mint 4000 euró [kb. 1 000 000 Ft]. Ilyen – összeghatártól függő – eljárás mellőzési lehetőséget a magyar törvény nem ismer.²⁰

6.6 A 2002/465/IB kerethatározat

A kerethatározat célja, hogy a kábítószer- és emberkereskedelem, illetve a terrorizmus elleni küzdelemben megteremtse a jogi alapját több tagállamból származó nyomozókból álló közös nyomozócsoportok létrehozásának. A rendőrségi együttműködés ezen operatív jellegű formája alkalmas lehet a hatékony bűnüldözésre.

6.6.1 Tartalmi bemutatás

A közös nyomozócsoportot meghatározott célra, illetve meghatározott időre lehet létrehozni abban a tagállamban, ahol a kívánt nyomozást fogják lefolytatni. Erre különösen akkor van szükség, ha egy tagállamban folytatott nyomozás számai másik tagállamba vezetnek, vagy eleve egyszerre kell több tagállamban nyomozásokat kezdeni (folytatni). A kerethatározat a tagállamok kötelezettségévé azt teszi, hogy teremtsék meg a belső jogi környezetet ahhoz, hogy a hatáskörrel rendelkező hatóságok *közvetlenül*, egymás közötti megállapodással hozhassanak létre közös nyomozócsoportot. A közvetlen megállapodást azonban a közös nyomozócsoportot kezdeményező állam ilyen tartalmú jogsegély iránti megkeresése előzi meg.

²⁰ A vagyonelkobzásról ld. 13. számú lábjegyzet.

A csoport azon tagállam joga szerint működik, amelynek területén a közös nyomozás folyik, nemzeti tisztviselő vezetésével. Ugyanakkor a működés során figyelembe veszik a hatóságok között kötött megállapodás erre vonatkozó részeit. A másik tagállamból származó (kirendelt) tisztviselő csak akkor végezhet a nyomozás helyszínén eljárás cselekményeket, ha erre a csoport vezetője felhatalmazza, és ezt a saját állama, illetve a nyomozás helye szerinti állam hatáskörrel rendelkező hatósága jóváhagyja.

A kerethatározat 2. cikke szerint a nyomozócsoport más tagállamból származó tagjai sérelmére, illetve általuk elkövetett bűncselekmények megítélésénél e személyeket úgy kell tekinteni, mintha a bevetés helye szerinti tagállam tisztviselői lennének.

A közös nyomozócsoportok felállítását tartalmazza a 2000. május 29-én elfogadott Európai Unió egyezmény a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről, szinte azonos tartalommal, azonban mivel ennek hatályba lépésére várni kell, egyszerűbbnek és integrációs szempontból sokkal hatékonyabbnak tűnt, kerethatározatban is kibocsátani bizonyos rendelkezéseket. Ennek megfelelően a kerethatározat az egyezmény hatályba lépésével hatályát fogja veszteni.

6.6.2 Jogalkotási feladatok

A belső jogba történő átültetés vonatkozásában a következő megállapításokat tehetjük. Kiindulópontként itt is rögzíthetjük, hogy e kerethatározat által meghatározott eljárásban való részvételre csak akkor nyílik lehetőség, ha Magyarország tagja lesz az Európai Uniónak.

Az Európai Unión belül, a harmadik pillér erőteljes fejlődésének köszönhetően a tagállamok közötti rendőrségi együttműködés területén egyre több jogi norma (egyezmények, korábbi együttes fellépések, kerethatározatok) születik, és ezáltal a tagállami hatóságok más tagállamokkal való kapcsolatrendszerük új szerű eljárásokkal és új viszonyokkal (Europol, SIS stb.) gazdagodik. Emiatt szükséges lehet a rendőrség (nyomozó hatóságok) nemzetközi kapcsolatait szabályozó belső jogi normarendszer átfogó felülvizsgálata, a közös elvek, szabályok kibontása, és mindez önálló jogszabályba (törvénybe) foglalása.

E kerethatározat a belső jog szerint nyomozati jogkörökkel felruházott állami szervek munkáját érinti, ezért meg kell határozni, hogy mely nyomozó hatóságok vonatkozásában merülhet fel egyáltalán ez a szükségszerűség. Ezen túlmenően pedig az egyes nyomozó hatóságok szervezetén belül tisztázni kell a közös nyomozócsoportokkal kapcsolatos bármilyen érintkezés hatásköri és illetékességi kérdéseit.

A kerethatározat (illetve a majdan hatályba lépő zárt uniós egyezmény) alapján szabályozni kell a

közös nyomozócsoportok felállításának kezdeményezésének belső szabályait, illetve a Magyarországhoz érkezett ilyen megkeresés elbírálásának feltételeit, továbbá a különböző országok hatáskörrel rendelkező hatóságai közötti közvetlen megállapodás minimum tartalmi és formai kellékeit, tilalmakat, korlátozásokat és a konkrét esetben alkalmazható szabályozási opciókat. Igen fontos a közös nyomozócsoport által (házánkban) beszerzett bizonyítékok felhasználásával kapcsolatos rendelkezések tisztázása, illetve a külföldön magyar részvétellel szerzett bizonyítékok elismerésének és felhasználásának szabályozása.

A már létrejött közös nyomozócsoportok szabályozásának vonatkozásában külön kell választani azokat az eseteket, amikor a közös nyomozócsoport Magyarországon működik, azoktól, amikor más tagállamban magyar tisztviselők részvételével alakul közös nyomozócsoport.

A Magyarországon működő közös nyomozócsoport vezetője magyar tisztviselő, és a csoport a magyar jogszabályok szerint jár el. Ennek megfelelően ki kell terjeszteni az adott nyomozóhatóságra vonatkozó meglévő jogi szabályozást az ilyen csoportokra is, azokkal a biztosítékokkal (külön engedélyek, hozzájárulások), amelyeket a kerethatározat tartalmaz. De a kiterjesztés értelemszerűen nem elegendő erre a sajátos helyzetre, külön ki kell dolgozni a közös nyomozócsoport létrejöttének formai szabályaira, jogosítványaira, a csoport vezetőjének hatáskörére, a külföldi nyomozó joghelyzetére (jogosítványaira, kötelezettségeire, felelősségére, adatvédelemre, ellenőrzésére) vonatkozó rendelkezéseket.

A magyar részvétellel külföldön felállított nyomozócsoport vonatkozásában pedig a magyar kirendelt tisztviselő jogállását kell meghatározni. A magyar jog ezzel kapcsolatosan legfeljebb csak minimum-standardokat tartalmazhat, hiszen a más tagállamban létrejött közös nyomozócsoport magyar tagja a másik állam joga, illetve a hatóságok közötti megállapodás szerint fogja tevékenységét végezni. Nem könnyű feladat az ilyen tisztviselő jogi helyzetének meghatározása, mivel a kirendeléssel nem veszíti el magyar hivatalos személy mivoltát, az azzal járó kötelezettségei külföldön sem enyésznek el. Ehelyütt kell szabályozni az ilyen személy eljárási cselekményeihez adott saját állami hozzájárulás formai feltételeit és eljárását is.

Külön szabályozást igényel a közös nyomozócsoportokban való részvétellel kapcsolatos szervezeti feltételek megteremtése, illetve a nyomozó hatóságok általános felkészítése arra, hogy egyes tagjai képesek legyenek érdemben bekapcsolódni a rendőrségi együttműködésnek

ebbe a formájába (szakmai, nyelvi képzés, felkészült apparátus).

Látható a fentiekből is, hogy maga a kerethatározat konkrét szabályozási tartalmat alig nyújt, a tagállam kötelezettsége abban áll, hogy teremtsen meg a teljes jogszabályi háttérét és tényleges lehetőségét a közös nyomozócsoportok létrehozásának.

A kerethatározat 2. cikke anyagi büntetőjogot érintő konkrét rendelkezést tartalmaz, ezért ezt vizsgálni tudjuk a hatályos magyar jog fényében is. A 2. cikk szerint ugyanis, a nyomozócsoport más tagállamból származó tagjai sérelmére, illetve általuk elkövetett bűncselekmények megítélésénél e személyeket úgy kell tekinteni, mintha a bevetés helye szerinti tagállam tisztségviselői lennének. Anyagi jogi szempontból tehát e személyek hivatalos személynek minősülnek, s így a velük szemben elkövetett bűncselekmények tekintetében a fokozott büntetőjogi védelem biztosított, illetve az általuk elkövetett cselekmények vonatkozásában pedig – esetlegesen – súlyosabb bűncselekmények megállapítására van lehetőség.

Ezzel kapcsolatosan azonban több megjegyzést kell tenni.

A kerethatározat a tagállamot köti, ezért ezen értelmezési rendelkezést is belső jogi normával kell átvenni. Ennek szükségessége feloldja azt a problémát, amely a büntető törvény hátrányos kiterjesztő értelmezésének tilalmát hordozná, ha pusztán a kerethatározat e rendelkezése alapján kellene a vonatkozó tényállásokat tágabban értelmezni. Így a jogalkotónak lehetősége van a Btk. rendszerébe illeszkedő módon átvenni e rendelkezést. Az persze más kérdés, hogy alternatívák csak a jogszabályhely megfogalmazásával kapcsolatban vannak, a szabályozás lényegi tartalmával kapcsolatosan nem igen.

Mindez abból a szempontból lehet csupán agyályos, hogy a Btk., a jelenlegi rendszerében meghatározza a (magyar) hivatalos személy, illetve ehhez képest szűkebben a külföldi hivatalos személy fogalmát²¹. A külföldi hivatalos személy kategóriája nem tartalmaz olyan meghatározást, amelynek értelmében a külföldi állam nyomozó hatóságának tagja a magyar törvény szerint külföldi hivatalos személy lenne. Érthető egyébként ez a szűkebb kör, hiszen más állam nyomozóhatóságának tagja tipikusan közhatalmi feladatokat lát el, s mint ilyen hatáskörrel felruházott személy, közvetlenül képvisel és gyako-

rol államhatalomból eredő jogokat, amelyekkel kapcsolatos védelem – általában – nem más állam feladata. Ennek alapján tehát szükségesnek látszik a külföldi hivatalos személy Btk.-beli fogalmának kiterjesztése. Megjegyzendő továbbá, hogy ez a kérdés nem csupán e kerethatározat átvételével kapcsolatban merül majd fel, hanem az Europolon keresztüli együttműködés egy fajtájánál (amikor az egyik Europol-tagállam delegált összekötő tisztségviselőt a másik tagállamba), illetve a schengeni együttműködés határon túlnyúló eljárásai cselekményei esetén is.

6.7 A 2002/475/IB kerethatározat

A kerethatározat célja, hogy az uniós tagállamok jogszabályainak közelítése érdekében a tagállamokat a terrorizmussal összefüggésbe hozható bűncselekmények terrorista (vagy azzal összefüggő) bűncselekményként történő szabályozására kötelezi.

A kerethatározat azt a kötelezettséget rója a tagállamokra, hogy az annak 1. cikk (1) bekezdésének a)–i) pontjában megjelölt szándékos bűncselekményeket, az ugyanazon cikkben megjelölt céllal való elkövetés esetén terrorista bűncselekményként sorolják be. Ezentúl a kerethatározat kötelezi a tagállamokat a 2. cikk (2), és a 4. cikk (1)–(2) bekezdésében meghatározott cselekmények büntetendővé nyilvánítására.

6.7.1 Alaptényállás

A magyar Btk. 261. §-a rendelkezik a terrorcselekményről, mint közrend elleni bűncselekményről. A terrorcselekmény hatályos meghatározása a kerethatározatban megjelölt célszavak és magatartások közül alaptényállásként, csupán az egyik célszavattal elkövetett, és csupán az egyik elkövetési magatartást rendeli terrorcselekményként büntetni és ehhez az alaptényálláshoz kapcsolódhatnak olyan minősítő körülmények, amelyek részben lefedik a kerethatározatban említett többi elkövetési magatartást. Az olyan terrorista jellegű cselekmények viszont, mint például a nyilvános helyen robbantással elkövetett közveszélyokozás, vagy valamely hivatalos személy ellen elkövetett emberölés, nem tartoznak a Btk. 261. §-ban meghatározott terrorcselekmény törvényi tényállása alá. Azokat – mivel más önálló tényállásokban megtalálhatóak – a halmazati szabályok szerint lehet a magyar jog szerint is az elkövető terhére róni. A kerethatározat célja azonban az, hogy a tagállamok az ott megjelölt magatartásokat, a meghatározott célszavattal való elkövetés esetén terrorcselekménynek (mint alaptényállás) minősítsék, és ezáltal biztosítsák, hogy az ilyen magatartások – ahol lehet –, súlyosabb büntetéssel legyenek fenyegetve, mint ugyanazon magatartások a megjelölt célszav hiányában. Tekintettel arra, hogy a Btk. 261. §-a szerinti ter-

²¹ Btk. 137. § 3. pont: Külföldi hivatalos személy a) a külföldi állam joga szerint jogalkotási, igazságszolgáltatási vagy közigazgatási feladatot ellátó személy; b) nemzetközi szerződéssel létrehozott nemzetközi szervezetnél szolgálatot teljesítő személy, akinek a tevékenysége a szervezet rendeltetészerű működéséhez tartozik; c) nemzetközi szerződéssel létrehozott nemzetközi szervezet közgyűlésébe, testületébe megválasztott személy; d) a Magyar Köztársaság területén, illetőleg az állampolgárai felett joghatósággal rendelkező nemzetközi bíróság tagja, a nemzetközi bíróságnál szolgálatot teljesítő személy, akinek a tevékenysége a bíróság rendeltetészerű működéséhez tartozik.

rorcselekmény csupán töredékét fogja át azon bűncselekményeknek, amiket a kerethatározat értelmében terrorcselekményként kellene szabályozni, nem célszerű a jelen törvényi tényállást sem részben, sem egészben hatályban tartani, hanem inkább új tényállást kellene alkotni.

Ezt a megoldást követné a – már említett – legújabb Btk. módosítási javaslat* is, mivel teljesen új tényállást illesztene a 261. § helyére, tekintettel a kerethatározatban foglaltakra, illetve más nemzetközi dokumentumokra is.

Sajátos megoldás átvételét jelentené ez, hiszen itt lényegében arról van szó, hogy a terrorcselekmény magyar tényállása csupán egy speciális célzatot határozna meg, amelyhez más különös részi tényállás (személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekmény – felsorolásuk értelmező rendelkezésben) megvalósítását kapcsolnánk, alaki halmazatot hozva létre az új 261. § (1) bekezdés és a másik bűncselekmény között, amely a speciális célzat miatt látszólagos marad. Mindemelllett az új 261. § (2) bekezdése a korábbi magyar szabályozás szerinti terrorcselekményt is meghagyja.

6.7.2 Terrorista csoport

A terrorista csoport definiálása megfelel a kerethatározat követelményeinek, azonban nem feltétlenül indokolt a bünszervezet hazai szabályozásának ismeretében e speciális csoportot, illetve az ahhoz kötődő cselekményeket önállóan kezelni. A terrorista csoport a törvény értelmező rendelkezése szerint olyan bünszervezet, amely terrorcselekmények elkövetésére jött létre. Minden további nélkül lehetne operálni a bünszervezet általános fogalmával, mivel az semmilyen korlátot nem jelent a javasolt szabályozáshoz képest, és kifejezett előnye a meglevő fogalmi készlet alkalmazása. Bár a javaslat indokolása kifejti, hogy a terrorista csoportra is lehet alkalmazni a bünszervezetre vonatkozó általános részi rendelkezéseket, erre a javasolt normaszövegben nincs utalás. Ennek hiányában pedig véleményünk szerint ez nem lehetséges.

A kerethatározat kiemeli a terrorista csoport irányítását, mint önálló tényállást, azonban a javaslat nem tartalmaz ennek megfelelő rendelkezést, ezért megállapítható, hogy ezzel kapcsolatosan további módosításra lenne szükség. A terrorista csoportban való részvétel vonatkozásában az előzőekben már kifejtettük az álláspontunkat, így szükséges lenne a bünszervezet szabályainak értelemszerű alkalmazását felhívó szakasz bevezetése. A csoport irányítójának, illetve résztvevőjének a felelőssége nyilván csak akkor merül fel, ha a cselekményt legalább megkísérelték.

A kerethatározat 2. cikk b) pontja alapján a terrorista csoport egyéb módon történő finanszíro-

zása is büntetendő cselekmény, amely megfelelhet a javaslatban szereplő előkészületi jellegű cselekménynek [új 261. § (5) bekezdés: „Aki az (1) vagy a (2) bekezdésben meghatározott büntetettnek terrorista csoportban történő elkövetésére felhív, ajánlkozik, vállalkozik, a közös elkövetésben megállapodik, vagy az elkövetés elősegítése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, ahhoz anyagi eszközöket szolgáltat vagy gyűjt, illetőleg a terrorista csoport tevékenységét egyéb módon támogatja.”]. A Btk. módosításának javaslata eléggé tágran húzta meg a terrorista csoport konkrét terrorcselekményét megelőző tevékenységek büntetendőségének határait: minden előkészületi jellegű cselekményt, illetve az egyéb módon történő támogatást is ide sorolja, így ez a tényállás tartalmilag megfelel a kerethatározat 2. cikk b) pontjának.

A kerethatározat előírja a terrorista cselekményhez, a terrorista csoporttal kapcsolatos cselekményekhez és a terrorista tevékenységgel kapcsolatos cselekményekhez járuló részesség büntetendőségét. Így ide tartozik az előkészületi jellegű cselekményekhez nyújtott részesség is.

6.7.3 Terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekmények

A büntetendő magatartások körének meghatározásán túlmenően azt is előírja a kerethatározat, hogy az adott cselekményeket „terrorista cselekményként” vagy „terrorista tevékenységgel összefüggő cselekményként” kell definiálni. A terrorista cselekménynél a „terrorcselekmény” kifejezés használata az önálló tényállás megalkotása miatt nem okoz problémát. Nem ez a helyzet azonban a másik kategória esetében. Itt ugyanis olyan deliktumokról van szó, amelyek különböznek a terrorcselekményhez szükséges cselekmények körétől, de azokat lényegében a speciális célzat teszi „összefüggő” bűncselekménnyé. A 3. cikk szerint ugyanis:

Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy az alábbi cselekmények terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekményeknek minősüljenek:

- a) minősített lopás az 1. cikk (1) bekezdésében felsorolt cselekmények egyikének elkövetése céljából;
- b) zsarolás az 1. cikk (1) bekezdésében felsorolt cselekmények egyikének elkövetése céljából;
- c) közokirat-hamisítás az 1. cikk (1) bekezdésének a)–
- h) pontjában és a 2. cikk (2) bekezdésének b) pontjában felsorolt cselekmények egyikének elkövetése céljából.

A kerethatározat e rendelkezése a címkézési kötelezettség miatt erősen kifogásolható, azonban tény, hogy a magyar törvényjavaslat erre a bűncselekményi körre nem terjeszkedik ki. Tudatosan teszi ezt, mivel a terrorista célzattal elkövetett fenti cselekmények beleillenek a terrorcselekmény büntetendő előkészületébe, s valódi halmazatot képezhetnek a másik bűncselekménnyel.

*A módosításokat kihirdette a 2003. évi II. törvény. (A szerkesztő)

6.7.4 Büntetések

A kerethatározat előírja, hogy bizonyos terrorista bűncselekményeket súlyosabb szabadságvesztéssel kell büntetni, mint azon bűncselekményeket, amelyeket a belső jog az 1. cikk (1) bekezdésében meghatározott célzat hiányában rendel büntetni. Megállapítható, hogy a javasolt törvénymódosításban a terrorcselekmény büntetési tétele tíztől tizenöt évig, vagy életfogytig terjedő szabadságvesztés, ezért e követelménynek meg fog felelni a hazai szabályozás. Ennek a kerethatározat 4. cikke szerinti terrorista tevékenységgel összefüggő cselekmények hazai büntetése is megfelelne, az említett halmazat miatt.

Továbbá, a kerethatározat a 2. cikk (2) bekezdés b) pontja szerinti bűncselekmény esetén a szabadságvesztés-büntetés legnagyobb tartama legalább nyolc év kell, hogy legyen. Ezzel kapcsolatban megállapítható, az itt felsorolt bűncselekmények igen heterogén képet mutatnak: a terrorista csoportban való részvétel, információk, anyagi eszközök szolgáltatása, illetve a tevékenység finanszírozása. A Btk. módosítási javaslat ebből a szempontból is kerethatározat-konformnak mondható, mivel önálló bekezdésben egy büntetési tételkerettel rendeli büntetni a terrorista csoportra vonatkozó, lényegét tekintve előkészületi magatartásokat, méghozzá öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel.

Ezzel kapcsolatosan két megállapítást tehetünk: egyrészt a kerethatározat szankciós-előírása már önmagában is eltúlzottnak és sematikusnak tekinthető, hiszen az ide értendő bűncselekmények annyira sokfélék lehetnek éppen a már-már határozatlannak tűnő fogalmazás miatt, hogy nem tűnik indokoltnak a nyolc éves felső büntetési határ, mint minimum meghatározása. Ettől függetlenül persze az átvételi kötelezettség adott, amelynek a magyar törvénynek is meg kell felelnie. Másfelől pedig azt is meg kell állapítani, hogy a fenti büntetési tétel arányossági kérdéseket is felvethet, méghozzá a magyar szankciórendszeren belül: például az állam elleni bűncselekmények esetén az előkészület büntetési tétele általában öt évnél nem több, illetve, a szándékos emberölés (166. §) esetén is „csupán” öt év. Mind ezen súlyos cselekményekhez képest is nagyságrendekkel nagyobb büntetési tétellel fenyegeti a javaslat már a „szimpla” terrorcselekmény előkészületét (öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés) is, s a terrorista csoporthoz kötődően pedig lényegében ugyanezeket öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel. Álláspontunk szerint a szankciórendszer belső arányosságának megőrzése céljából elegendő lenne az előkészületi jellegű cselekményekre az öt évig terjedő szabadságvesztéssel való fenyegetés, illetve a terrorista csoport esetén a kettőtől–nyolc éves büntetési tételkeret.

6.7.5 További rendelkezések

A kerethatározat 6. cikke szerint a tevékeny megbánás okán lehetővé kell tenni a büntetés enyhítését, amelynek a javaslat következtében a magyar szabályozás meg fog felelni.

A kerethatározat 10. cikke értelmében a tagállamoknak biztosítani kell, hogy a meghatározott bűncselekményekkel kapcsolatban a büntetőeljárás megindítása ne a sértett feljelentésétől vagy vádemelésétől függjön. Bár a kerethatározat e rendelkezése eljárásjogi kérdést érint, mégis anyagi jogi vetülete is van, mivel azt kell lehetővé tenni, hogy az 1–4. cikkben meghatározott bűncselekmények ne magánindítványra legyenek üldözendők. Valamely bűncselekmény magánindítványra üldözendőségéről pedig a Btk. különös részi tényállása rendelkezik. A magyar büntetőjog rendszerében csupán kivételes jellegű valamely bűncselekmény magánindítványra való üldözése, a főszabály a hivatalbóli eljárás. Tekintettel arra, hogy a magánindítványra történő büntethetőséget vagy a cselekmény csekély absztrakt veszélyességi foka, vagy a sértett kímélete indokolja²², a terrorista jellegű bűncselekmények esetén fel sem merülhet azok büntethetőségének magánindítványtól való függővé tétele.

A jogi személyekkel kapcsolatos rendelkezésekre ld. korábban (5. címet).

6.7.6 Nemzetközi együttműködés

Magyarország részese a Párizsban, 1957. december 13-án kelt európai kiadatási egyezménynek és kiegészítő jegyzőkönyveinek (kihirdetve az 1994. évi XVIII. törvénnyel), illetve a terrorizmus visszaszorításáról szóló Strassbourgbán, 1977. január 27-én kelt Európa Tanácsi egyezménynek (kihirdetve az 1997. évi XCIII. törvénnyel). Ez utóbbiban a Magyar Köztársaság többek között arra is kötelezettséget vállalt, hogy az egyezményben megjelölt terrorcselekményeket nem tekinti politikai, illetve politikai indíték-ból elkövetett bűncselekménynek. Ezzel összhangban a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló 1996. évi XXXVIII. törvénnyel lehetővé tette az ilyen cselekmények elkövetőinek kiadását, kivéve, ha a cselekmény a magyar jog szerint egyébként politikai bűncselekménynek minősül, kiemelve, hogy a szándékos emberölés, és az azt magában foglaló más bűncselekmény sosem minősül politikai bűncselekménynek.

A kerethatározat 9. cikk (2) bekezdése a tagállamok joghatóságának kollíziójával kapcsolatban azt szeretné elérni, hogy a büntetőeljárást egyetlen tagállamban folytassák le. Ezzel kapcsolatban megállapítható, hogy a fenti törvény 37. §-a

²² Nagy, F.–Tokaji, G.: *A magyar büntetőjog általános része*. 2. kiadás. Korona. Budapest, 2001. 233. p.

megteremti a lehetőséget a büntetőeljárás átadására, 43. §-a pedig annak átvételére, összhangban a kerethatározat kívánalmával.

6.8 A 2002/584/IB kerethatározat

Az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásról szóló kerethatározat jelentőségét és célkitűzéseit tekintve a legmeghatározóbb jelentőségű az eddig kibocsátott ilyen normák közül. Olyan szabályozási reformot tartalmaz, amely hosszabb távon át fogja alakítani az uniós tagállamok közötti kiadatási rendszert, teljesen új alapelvekre és jogi alapokra helyezve azt. A kerethatározatban szabályozott „átadási” rendszer szakít a kiadatási eljárás politikai és kormányközi természetével, a helyette bevezetendő európai elfogatóparancs rendszere az erre hatáskörrel rendelkező igazságügyi hatóságokhoz telepíti a döntéshozatalt. Ezáltal a jelenlegi kiadatási források (Európa Tanácsi egyezmények, kétoldalú megállapodások, uniós zárt egyezmények²³ stb.) közötti átfedések elhárulnak, s megszűnik az európai uniós kiadatási kapcsolatrendszer komplexitása és sokszor lassú folyamata.

Az európai elfogatóparancs új mechanizmusa a tagállamok közötti nagyfokú, kölcsönös bizalmon, valamint az emberi jogok és az alapvető szabadságok tiszteletben tartásán alapul. Az új kooperációs rendszer 2004. január elsejétől felvált minden, a tagállamok között korábban hatályban volt főbb kiadatási instrumentumot. Ugyanakkor nem érinti a kiadatási eljárást és a kiadás feltételrendszerének egyszerűsítését szolgáló kedvezőbb rendelkezéseket az egyes tagállamok között, illetve a tagállamoknak a kerethatározat hatályba lépést követően is lehetőségük van a kerethatározat rendelkezéseinek kiegészítésére és még hatékonyabbá tételére irányuló két- vagy többoldalú megállapodásokat kötni.

Alapelv a bírói ítéletek kölcsönös elismerése: ha egy tagállam ügyészi vagy bírói szerve büntetés-végrehajtás vagy büntetőeljárás lefolytatása céljából ki/átadni kér egy terheltet, a határozatot érvényesnek kell elismerni, és automatikusan az egész Unió területén végrehajtandónak kell tekinteni. A kölcsönös elismerés elve alkalmazásának szükségszerű következményeként az „absztrakt” kettős inkrimináció és a specialitás elvét a kerethatározat lényegében eltörli. Az európai elfogatóparancs végrehajthatóságáról annak a tagállamnak a bírói, illetőleg ügyészi hatósága dönt, ahol a ki/átadni kért terheltet letartóztatták. A központi hatóságok szerepét a bírói és ügyészi hatóságokat segítő adminisztratív szerepkörre kell korlátozni.

Az európai elfogatóparancs az európai uniós állampolgárság eszméjét törekszik figyelembe

venni, ennek következtében nem érvényesülhet a saját állampolgár kiadatásának tilalma. A fő hangsúly ezenkívül a terhelt állandó lakóhelyén lesz, s nem az állampolgárság tényén, és fő szabály szerint ott kell bíróság elé állnia, ahol a bűncselekményt elkövette.

6.8.1 Tartalmi bemutatás

A 2. cikk meghatározza, hogy milyen cselekmények esetén adható ki elfogatóparancs, illetve bizonyos súlyosabb bűncselekmények esetén (legalább maximum háromévi szabadságvesztéssel fenyegetett cselekmények) a kettős inkrimináció vizsgálata nélkül, csak a kibocsátó állam jogát figyelembe véve kerülhet sor az elfogatóparancs alapján az átadásra. A 3. cikk a végrehajtás elutasításának kötelező eseteit, míg a 4. cikk a mérlegeléssel elutasítható esetköröket tartalmazza. A végrehajtó állam az elfogatóparancsot kibocsátó államtól biztosítékot kérhet, ha a) azt a terhelt távollétében lefolytatott eljárásban bocsátották ki, hogy utólag lesz lehetősége az ügy újrafelvételét kérni; ha b) életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntetendő az elfogatóparancs alapjául szolgáló cselekmény, hogy a terheltnek lehetősége lesz feltételes szabadságra bocsátás céljából a felülvizsgálat kezdeményezésére; vagy c) ha az érintett személy, aki ellen büntetőeljárás lefolytatása céljából adták ki az elfogatóparancsot, a végrehajtó állam polgára, hogy a kiszabott szabadságvesztés (intézkedés) végrehajtására visszazárlítják saját államába (5. cikk).

A 6., 7. cikkek meghatározzák az igazságügyi hatóságok, illetve a központi hatóság fogalmát, a 8. cikk pedig az európai elfogatóparancs tartalmi és formai kellékeit szabályozza.

A 9., 10. cikkek az átadási eljárás egyes részlet-szabályait tartalmazzák, míg a 11. cikk a keresett személy jogait határozza meg: a tájékoztatáshoz való jog, beleegyezés joga (az átadáshoz), ügyvéd (védő), illetve tolmács igénybevételenek joga.

Az európai elfogatóparancs lényegében négy intézkedés jogi alapját testesíti meg, így a kibocsátó állam a keresett személy felkutatására, őrizetbevételére, letartóztatására és átadására vonatkozó kérelmét. Az első kettő minden esetben kötelező a végrehajtó államra nézve, a letartóztatáshoz a végrehajtó állam igazságügyi hatóságának külön döntése szükséges (12. cikk), az átadáshoz pedig az érintett személy hozzájárulásától függően kell a végrehajtó igazságügyi hatóságnak határozatot hozni (13. cikk, 15. cikk, 17. cikk). Ha ugyanis nem járul hozzá, joga van ahhoz, hogy kihallgassák (14. cikk), illetve ilyen esetben az alkalmazandó átadási eljárásnak más szabályai vannak.

Ha több tagállam adott ki ugyanazon személlyel szemben európai elfogatóparancsot (vagy harmadik állam kiadatási megkeresést), a végre-

²³ Ld. erről kimerítően M. Nyitrai, P.: *Nemzetközi büntetőjogi jogsegély Európában*. KJK–Kerszöv. Budapest, 2002.

hajtó állam igazságügyi hatósága dönt a kérelmek kollíziójáról, a kerethatározatban meghatározott szempontok szerint (16. cikk).

A 17. cikk a határidők vonatkozásában előírja, hogy amennyiben a keresett személy az átadásához hozzájárult, ennek közlésétől számított tíz napon belül meg kell hozni az elfogatóparancs végrehajtásáról vagy megtagadásáról szóló döntést. Ha nem, akkor a letartóztatást követő hatvan napon belül. E határidők harminc nappal meghosszabbíthatók. A határozatot követő tíz napon belül az érintett személyt át kell adni (tíz nappal meghosszabbítható), vagy szabadon kell bocsátani (23. cikk). A 18. és 19. cikkek a keresett személy meghallgatásával kapcsolatos szabályokat tartalmazza.

A 26–30. cikkek az átadás joghatásairól szólnak, így a fogvatartás beszámításáról, a specialitás elvének alkalmazásáról, illetve ennek kizárásáról, bizonyítási eszközök lefoglalásáról és átadásáról, valamint a költségek viseléséről.

A kerethatározat szabályozási módszerét tekintve meglehetősen eltér a korábbiaktól, fogalmazási pontosságát újszerű, és a kötelezettségeket legtöbb cikkben konkrét módon határozza meg. A „minden tagállam megteszi a szükséges intézkedést annak érdekében” formula helyett jobbra olyan rendelkezéseket tartalmaz, amelyek tényleges címzettje és a benne rejlő jogok és kötelezettségek tartalma egyértelműen definiált. Úgy is mondhatnánk, hogy egyes cikkek alkalmasak lennének a „self-executing” hatás kifejtésére, ha a közvetlen hatály nem lenne *expressis verbis* kizárva az EUSZ-ben. Így például az átadási eljárás alá vont/elfogatóparancsral érintett személy javára közvetlen jogok is levezethetők lennének csak a szöveg alapján. Természetesen ez hipotetikus érvelés, ezért inkább csak örömmel megállapítjuk, hogy e kerethatározatban a homályos (kormányközi dokumentumokra oly sokszor jellemző) megfogalmazásokat igyekeztek kerülni, amely a szükséges tagállami jogalkotást is megkönnyítheti.

A nemzeti jogalkotót terhelő átültetési kötelezettségnek megfelelő belső jogi norma (normák) tartalma adott a kerethatározat alapján. Ugyanakkor viszont az új rendszert szervesen integrálni kell a nemzetközi bűnügyi együttműködés meglévő belső joganyagába. A magyar jogalkotó is ezen feladat előtt áll, azonban a helyzetét az is nehezíti, hogy a vonatkozó magyar jogszabályok az Európa Tanács együttműködési közegében kristályosodtak ki és mérettek meg, az uniós tagállamok között létrejött összetett együttműködési rendszert – nem tagállamként – csak távolról szemlélhetjük. Mivel az európai elfogatóparancs szabályozása az uniós kiadatási rendszer fejlődésének egy újabb állomása, amely szervesen kapcsolódik a korábbi struktúrához, a kerethatározatot nem szabad önmagában átvenni, azt minden korábbi (ha-

tályban maradó) jogszabályi előzményével, illetve a hatályban tartott normákkal együtt kell beemelni a magyar jogrendbe is. Éppen ezért például javasolható, hogy az uniós tagállamokkal folytatott bűnügyi együttműködés szabályai ne a hagyományos rendszert szabályozó jogszabályban (1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi együttműködésről) kerüljenek rögzítésre, hanem teljesen új, külön normában. Ez nem csupán szabályozás-technikailag indokolt, hanem elvi szempontokból is, hiszen – ahogy említettük – az elfogatóparancs alapján kiépülő majdani rendszer a hagyományos együttműködés elfogadott elveit és alaptételeit is áttöri, így legfeljebb csak erőltetve lehetne a két rendszert közös alapon szabályozni.

6.8.2 Jogalkotási feladatok

Ennek fényében arra törekedtünk, hogy meghatározzuk, milyen jellegű kötelezettségeket teremt a kerethatározat a nemzeti (s így a magyar) jogalkotóra nézve, azonban a nemzetközi bűnügyi együttműködés hagyományos és uniós intézményrendszerét kimerítően áttekintő elemzést mellőztük²⁴.

1. *Jogegységesítő* rendelkezések, amelyek fogalmakat, illetve olyan anyagi szabályokat tartalmaznak, amelyek nem változtathatók meg a belső jogban sem. [1. cikk (1), 2. cikk, 6. cikk (1)–(2), 8. cikk.]

2. Az *egyénnel* (keresett személynek) „közvetlenül” jogot biztosító rendelkezések. Ezek esetében is a tagállam kötelezettsége, hogy érvényre juttassa e jogokat, azonban e jogok tartalma konkrétan meghatározott, ezért ettől sem lehet eltérni. [11. cikk (1)–(2), 14. cikk, 18. cikk (3), 19. cikk (1), 23. cikk, 27. cikk (2).]

3. A tagállam, mint az európai elfogatóparancsot *kibocsátó* állam *hatóságára* vonatkozó jogok és kötelezettségek. Ezeknek a címzettje, a kerethatározat jogi jellemzőiből adódóan, maga a tagállam, de ettől függetlenül konkrétan meghatározzák a hatáskör terjedelmét. [9. cikk, 10. cikk (1)–(5), 15. cikk (2)–(3), 20. cikk (2) utolsó mondat, 26. cikk (1), 29. cikk, 30. cikk.]

4. A tagállam, mint az európai elfogatóparancsot *végrehajtó* állam *hatóságára* vonatkozó jogok és kötelezettségek. Ezeknek a címzettje, a kerethatározat jogi jellemzőiből adódóan, maga a tagállam, de ettől függetlenül konkrétan meghatározzák a hatáskör terjedelmét. [3. cikk, 4. cikk, 9. cikk (1), 10. cikk (6), 11. cikk, 12. cikk, 14. cikk, 15. cikk (1)–(2), 16. cikk, 17. cikk, 18. cikk, 19. cikk, 20. cikk, 21. cikk, 22. cikk, 23. cikk, 24. cikk, 26. cikk (2), 29. cikk, 30. cikk.]

²⁴ Ld. M. Nyitrai i.m., illetve Ligeti, K.: *Nemzetközi bűnügyi együttműködés az Európai Unióban*. MTA Jogtudományi Intézet. Közlemények No. 15. Budapest, 2001.

5. Mindezekon túlmenően *általános jelleggel* rendezni kell a belső jogban további kérdéseket, amelyek ahhoz az átadási eljáráshoz kötődhetnek, amelyekben az állam érintett. [2. cikk (4), 5. cikk, 7. cikk, 13. cikk.] Továbbá azokat is, amelyek akkor merülnek fel, ha az állam éppen nem érintett. (25. cikk.)

6. Az európai elfogatóparancs eseti „két pólusán” álló *tagállamok egymás közötti viszonyaira* vonatkozó rendelkezések. [17. cikk (7), 18. cikk (2), 19. cikk, 23. cikk (1), (3)–(4), 24. cikk (2).]

7. A Tanács Főtitkársága felé fennálló *tájékoztatási kötelezettségeket* tartalmazó rendelkezések. [6. cikk (3), 7. cikk, 8. cikk (2), 13. cikk (4) utolsó mondat, 31. cikk, 32. cikk, 34. cikk (2).]

6.9 A 2002/629/IB kerethatározat

A kerethatározat célja, hogy az Amszterdami Szerződéssel külön nevesített emberkereskedelem tárgyában, kiegészítve a más vonatkozó nemzetközi dokumentumokat, az uniós norma előnyeire is tekintettel egyes büntetőjogi kérdések pontosabb megközelítését tegye lehetővé, azaz e súlyos bűnözési forma tekintetében is közelítse a tagállami szabályozásokat.

6.9.1 Tényállások

A kerethatározat 1. cikke tartalmazza az emberkereskedelem tényállását. Fontos kiemelni, hogy szűkített nézőpontból csak azon cselekményeket sorolja ide, amelyek célja a munkaerő- vagy a szexuális kizsákmányolás. Mivel eléggé összetett a tényállás, ezért azt ehelyütt részletesebben is elemezzük.

Az objektív oldal elkövetési magatartásai: más személy toborzása, támogatása, szállítása, továbbadása, elszállásolása, befogadása, valamint ezen személy feletti ellenőrzésben való részvétel vagy annak továbbadása. Ehhez további körülmények járulnak, amelyeknek meg kell valósulniuk az emberkereskedelemhez: erőszak, kényszer vagy ezzel való fenyegetés, megfélemlítés vagy csalás, hatalmi pozíció felhasználása, vagy védekezésre képtelen állapot kihasználása, kifizetések vagy más kedvezmények felajánlása vagy elfogadása (annak érdekében, hogy a passzív alany feletti ellenőrzést gyakorló személy beleegyezését megszerezzék). A szubjektív oldalt vizsgálva szándékos magatartásokról van szó, amelyeket a speciális kizsákmányolási célzat „minősít” emberkereskedelemmé: így a munkavégzési, szolgáltatásnyújtási vagy a szexuális kizsákmányolás.

Amennyiben azonban gyermek (18. életévét még nem töltötte be)²⁵ a passzív alany, az elkö-

vetési magatartáson túlmenően a fentiekben meghatározott további körülményeknek nem kell megvalósulniuk. Továbbá a kerethatározat 1. cikk (2) bekezdése értelmében, nem zárja ki a magatartás jogellenességét, ha a passzív alany beleegyezik a felsorolt feltételek bármelyikébe is.

A magyar Btk. kerethatározat-konformitásával kapcsolatosan kiindulópontként meg kell jegyezni, hogy a magyar szabályozás (Btk. 175/B. §, személy elleni bűncselekmények között) sokkal tágabb esetkört fog át, mivel a kerethatározat csupán a munkavégzés vagy szexuális kizsákmányolás céljából elkövetett bűncselekményekre szűkíti az emberkereskedelem körét. Ebből az is adódik, hogy nincs olyan előírt szabályozandó elkövetési magatartás, amelyet a magyar Btk. ne rendelne büntetni. Ezeket a magatartásokat a magyar szabályozás nemcsak a kerethatározatban meghatározott feltételek mellett bünteti, hanem azok nélkül is, tehát enyhébb megvalósulási formájukban is.

6.9.2 Büntetések

A kerethatározat 3. cikke a szankciókkal foglalkozik. Ez előírja, hogy meghatározott esetekben a büntetési tétel felső határának el kell érnie a legalább nyolc évet. Ezen esetek két csoportra bonthatók. Az egyikben az elkövetés módja ad rá okot [3. cikk (2) bekezdés a), c), d) pont], a másik esetben pedig a passzív alany személye [3. cikk (2) bekezdés b) pont].

A hatályos magyar tényállás szerint az emberkereskedelem alapesete három évig terjedő, a minősített eset egy évtől öt évig, a súlyosabban minősülő esetkör két évtől nyolc évig, a (4) bekezdés esetei öt évtől tíz évig, míg a legsúlyosabban minősülő cselekmények öt évtől tizenöt évig, vagy akár életfogytig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetettek.

A sértett életét veszélyeztető fordulat hiányzik az emberkereskedelem tényállásából, azonban az ilyen magatartást is magában foglaló cselekmény halmazatot képezhet a testi sértés (vagy emberölés) megfelelő alakzatával, amikor is a halmazati szabályok érvényesítése kellően súlyos büntetési tételkeretet fog eredményezni. Problémát a gondatlan veszélyeztetés jelenthet, amelynek – ha sérülés nem következik be – nincs önálló tényállása a magyar jogban (kivéve egyes speciális alakzatokat, mint a közlekedési bűncselekmények körében, vagy a foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés). Megállapítható mindazonáltal, hogy ilyen esetben a nyolc éves felső büntetési tétel minimum egyébként is eltúlzott lenne, ezért bár adott a szabályozásbeli hiány, sem dogmatikai, sem szankciótani szempontból nem indokolt az átvétel.

Ha a passzív alany különös védelemre szorul, szintén előírt a büntetés felső határának alsó szintje. Különös védelemre szorul a személy, ha nem érte még el azt az életkort, amelyre a szexuális

²⁵ A kerethatározat meghatározza a gyermek fogalmát az 1. cikk (4) bekezdésben, az ENSZ gyermekek jogairól szóló egyezményével összhangban.

rendelkezés önállósága jellemző. A hazai büntetőjogi szabályozást alapul véve ez a 14. életév betöltéséhez köthető, így a 14. életévét be nem töltött személyek sérelmére elkövetett emberkereskedelem jöhet itt szóba. A Btk. 175/B. § (2) bekezdés a) pontja szerint egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, ha az emberkereskedelem passzív alanya 18. életévét még nem töltötte be. Mint láttuk korábban is, a kerethatározat emberkereskedelem tényállása a magyarhoz képest jóval szűkebb, s az a magyar tényállás szerkezetéből adódóan már a minősített esetek valamelyikének (többszörösen is) felel meg. Ebből következően például a most vizsgált esetben a magyar bűncselekményi szabályozás azon bekezdését (és büntetését) kell összevetni a kerethatározattal, amely a tényállási elemek szintjén annak megfelel. Így például a 18. életévét be nem töltött sérelmére, munkavégzés célú emberkereskedelem jöhet itt szóba, amely a 175/B. § (4) bekezdése szerinti minősített eset, öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel. Megállapítható tehát, hogy a magyar szabályozás, a maga teljességét vizsgálva, megfelel a kerethatározat követelményeinek.

Hasonló a helyzet a súlyos erőszak alkalmazása, illetve hátrány okozása esetén is.

A bünszervezetben való elkövetés esetén pedig ez a probléma úgy merülhet fel, hogy a bünszervezetre vonatkozó általános részi szankciós rendelkezéseket (98. §) akkor lehet alkalmazni, ha az öt évi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos cselekményt követik el bünszervezetben. Eszerint tehát az emberkereskedelem alapesetére ez nem alkalmazható, mivel az három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Mégis azt kell mondani, hogy a magyar szabályozás megfelel a kerethatározatnak, éppen az előzőekben kifejtettek alapján, hiszen ha pl. a speciális célzat (ami a kerethatározatban alaptényállási elem) megvalósul, akkor már a (2) bekezdés szerinti emberkereskedelem állapítható meg, amire pedig alkalmazhatóak a bünszervezetre vonatkozó szabályok.

6.9.3 Egyéb rendelkezések

A kerethatározat 7. cikk (1) bekezdése értelmében a tagállamoknak biztosítani kell, hogy a meghatározott bűncselekményekkel kapcsolatban a büntetőeljárás megindítása ne a sértett feljelentésétől vagy vádemelésétől függjön. Bár a kerethatározat e rendelkezése eljárásjogi kérdést érint, mégis anyagi jogi vetülete is van, mivel azt kell lehetővé tenni, hogy az 1–4. cikkben meghatározott bűncselekmények ne magánindítványra legyenek üldözendők. Valamely bűncselekmény magánindítványra üldözendőségéről pedig a Btk. különös részi tényállása rendelkezik. A magyar büntetőjog rendszerében csupán kivételes jellegű valamely bűncselekmény magánindítványra való üldözése, a főszabály a hivatalbóli eljárás. Tekintettel arra, hogy a magánindítványra történő büntethetőséget vagy a cselekmény csekély absztrakt veszélyességi foka, vagy a sértett kímélete indokolja²⁶, az emberkereskedelem bűncselekménye esetén fel sem merülhet a büntethetőség magánindítványtól való függővé tétele.

A jogi személyekkel kapcsolatos rendelkezésekre ld. korábban (5. címet).

7. Összefoglaló a magyar jogalkotásra váró feladatokról

2001/413/IB kerethatározat	11. cikk (kapcsolattartó egység kijelölése)
2002/465/IB kerethatározat	1. cikk – teljes jogszabályi háttér megteremtése (meglévő jogszabályok módosításával vagy új jogszabály kibocsátásával)
	2. cikk (Btk. külföldi hivatalos személy fogalmának kiterjesztése)
2002/475/IB kerethatározat	2. cikk (terrorista csoport szabályozásának újragondolása: irányító, tagok felelőssége)
	5. cikk (terrorcselekmény előkészületének büntetési tételkerete)
2002/584/IB kerethatározat	teljes jogszabályi háttér kidolgozása (önálló törvény útján)
2002/629/IB kerethatározat	3. cikk (hiányzó tényállás)

²⁶ Nagy, F.–Tokaji, G.: i. m. 233. p.

Válogatás a vonatkozó magyar és idegen nyelvű szakirodalomból

- Albrecht, H.-J.*: A büntetőjog európaizálása és a belső biztonság. *Belügyi Szemle* 2000/3 17–41. p.
- Albrecht, P.-A. / Braum, S. / Frankenberg, G. / Günther, K. / Naucke, W. / Simitis, S.*: 11 Propositions toward the Development of Legal Foundations for European Criminal Law. *KritV* 2001/3 269–278. p.
- Albrecht, P.-A. / Braum, S.*: Defizite europäischer Strafrechtsentwicklung. *KritV* 1998/4 460–481. p.
- Albrecht, P.-A. / Braum, S.*: Kontingentes „Europäisches Strafrecht“ in actio: Schwerpunkte, Konturen, Defizite. *KritV* 2001/3 312–348. p.
- Albrecht, P.-A.*: Europäische Informalisierung des Strafrechts. *Strafverteidiger* 2001/1 69–73. p.
- Bacigalupo Zapater, E.*: Möglichkeiten einer Rechtsangleichung im Strafrecht zum Schutz der Finanzinteressen der Europäischen Gemeinschaften. In: *Die Bekämpfung des Subventionsbetrug im EG-Bereich* (szerk.: *Dannecker*). Köln, 1993. 146–161. p.
- Barabás, A. T. / Kiss, A.*: A sértett megváltozott szerepe. *Kriminológiai és Kriminológiai Tanulmányok XXXVI*. Budapest, 1999.
- Bárd, K.*: Európai büntetőpolitika. In: *Tények és kilátások* (Tanulmányok Király Tibor tiszteletére). Budapest, 1995. 149–158. p.
- Bleckmann, A.*: Die Überlagerung des nationalen Strafrechts durch das Europäische Gemeinschaft. In: *Beiträge zur Rechtswissenschaft. Festschrift für Walter Stree und Johannes Wessels zum 70. Geburtstag*. Heidelberg, 1993. 107–114. p.
- Cuerda, A.*: Besitzt die Europäische Gemeinschaft ein ius puniendi?. In: *Festschrift für Herbert Tröndle zum 70. Geburtstag am 24. August 1989* (szerk.: *Jescheck / Vogler*). Berlin. New York, 1989. 367–377. p.
- Dannecker, G.*: Die Entwicklung des Strafrechts unter dem Einfluß des Gemeinschaftsrechts. *Jura* 1998/2 79–87. p.
- Dannecker, G.*: Der Allgemeine Teil eines europäischen Strafrechts als Herausforderung für die Strafrechtswissenschaft. In: *Festschrift für Hans Joachim Hirsch zum 70. Geburtstag*. Berlin, 1999. 141–173. p.
- Dannecker, G.*: Das Europäische Strafrecht in der Rechtsprechung des Bundesgerichtshofs in Strafsachen. In: *50 Jahre Bundesgerichtshof. Festgabe aus der Wissenschaft. IV. kötet: Strafrecht, Strafprozeßrecht* (szerk.: *Roxin / Widmaier*). München, 2000. 339–381. p.
- Eisele, J.*: Einflussnahme auf nationales Strafrecht durch Richtlinienggebung der Europäischen Gemeinschaft. *JZ* 2001/23 1157–1165. p.
- Eisele, J.*: Internationale Bezüge des Strafrechts. *JA* 2000/5 424–429. p.
- Farkas, Á.*: A büntetőjogi együttműködés sajátosságai az Európai Unióban. *Jogtudományi Közlöny* 1999/9 383–392. p.
- Farkas, Á.*: A büntetőjogi együttműködés néhány problémája az Európai Unióban. In: *Kriminológiai és Kriminológiai Tanulmányok XXXVII*. Budapest, 2000. 65–75. p.
- Farkas, Á.*: Európai büntetőjog Amszterdam és Nizza után. *Európai Jog* 2001/2 12–17. p.
- Gärditz, K. F.*: Der Strafprozeß unter dem Einfluß europäischer Richtlinien. *wistra* 1999/8 293–296. p.
- Guldenmund, R. / Harding, Ch. / Sherlock, A.*: The European Community and Criminal Law. In: *Criminal Justice in Europe. A Comparative Study*. Oxford, 1995. 107–126. p.
- Györe, I.*: Áldozatvédelem – sértettvédelem. *Magyar Jog* 2001/1.
- Harding, Ch.*: Exploring the intersection of European law and national criminal law. *European Law Review* 2000/25 374–390. p.
- Heine, G.*: Unternehmen, Strafrecht und europäische Entwicklungen. *ÖJZ* 2000/23–24 871–881. p.
- Heise, F. N.*: Europäisches Gemeinschaftsrecht und nationales Strafrecht. *Juristische Reihe Bd. 1*. Bielefeld, 1999. 1–212. p.
- Holé, K.*: Bűnügyi együttműködés Európában. In: *Kriminológiai és Kriminológiai Tanulmányok XXXVI*. Budapest, 1999. 273–284. p.
- Jokisch, J.*: Gemeinschaftsrecht und Strafverfahren. Berlin, 2000. 1–251. p.
- Jung, H.*: Konturen und Perspektiven des europäischen Strafrechts. *JuS* 2000/5 417–424. p.
- Kaiafa-Gbandi, M.*: The Development towards Harmonization within Criminal Law in the European Union – A Citizen’s Perspective. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice* 2001/4 239–263. p.
- Kaiafa-Gbandi, M.*: Bemerkungen zur Entwicklung rechtsstaatlicher Grundlagen Europäischen Strafrechts. *KritV* 2001/3 290–297. p.
- Karsai, K.*: Magyar büntetőjog az európai integráció sodrásában. *Jogtudományi Közlöny* 2002/2 70–90. p.
- Karsai, K.*: Az európai büntetőjogi integráció egyik újdonsága, avagy gondolatok a kerethatározatról. *Európai Jog* 2001/1 11–14. p.
- Klip, A.*: Harmonisierung des Strafrechts – eine fixe Idee? *NZSt* 2000/12 626–630. p.
- Köhler, M.*: Form und Inhalt europäischer Strafrechtsangleichung. Beitrag zum Frankfurter Forum zur Wahrung rechtsstaatlicher Grundlagen europäischen Strafrechts. *KritV* 2001/3 305–311. p.
- Lévai, I.*: Az európai jogi architektúra – büntetőjogászai nézőpontból. *Ügyészek Lapja*. 1998/5 53–69. p.
- Lévai, I.*: Corpus Juris Europae, Európai büntetőjog és ügyészség az EU pénzügyi érdekeinek védelmére? *Európai Tükör* 1998/4 65–91. p.
- Ligeti, K.*: Az Európai Közösség büntetőjoga. *Állam- és Jogtudomány*. XXXIX. évf. 1998. 331–362. p.

Ligeti, K.: European Community Criminal Law. Acta Juridica Hungarica 1998/1–2 55–91. p.

Ligeti, K.: Europäisches Strafrecht. Budapest, 2000. 1–186. p.

Ligeti, K.: European Criminal Law: Administrative and Criminal Sanctions as Means of Enforcing Community Law. Acta Juridica Hungarica 2000/3–4 199–212. p.

Ligeti, K.: Nemzetközi bűnügyi együttműködés az Európai Unióban. MTA Jogtudományi Intézete. Közlemények No. 15. Budapest, 2001.

Masika, E. / Harmati, G.: Egységes belbiztonsági és jogi térség Európában. Budapest, 1999. 1–495. p.

Moll, D.: Europäisches Strafrecht durch nationales Blankettgesetzgebung? Göttingen, 1998. 1–285. p.

Morgan, R.: The Third Pillar: An Introduction. In: The Third Pillar of the European Union (Editor: Monar, J./ Morgan R.). Brussels, 1994.

Musil, A.: Umfang und Grenzen europäischer Rechtssetzungsbefugnisse im Bereich des Strafrechts nach dem Vertrag von Amsterdam. NZSt 2000/2 68–71. p.

M. Nyitrai, P.: Nemzetközi bűnügyi jogsegély Európában. KJK–Kerszöv. 2002, Budapest.

Nagy, F.: Jóváétel mint a konfliktusfeloldó büntető igazságszolgáltatás egyik formája. Jogtudományi Közlöny 1993/3.

Nagy, F.: Az európai büntetőjog fogalmáról. Európai Jog 2001/1 5–7. p.

Nagy, F. / Tokaji, G.: A magyar büntetőjog általános része. 2. kiadás. Korona. Budapest, 2001.

Nagy, F.: A vagyonekbejárásról. Büntetőjogi Kodifikáció, 2002/4

Nelles, U.: Europäisierung des Strafverfahrens – Strafprozeßrecht für Europa? ZStW 1997/4 727–755. p.

Oehler, D.: Fragen zum Strafrecht der Europäischen Gemeinschaft. In: Festschrift für Hans-Heinrich Jescheck zum 70. Geburtstag (szerk.: Vogler / Herrmann). Berlin, 1985. 1399–1410. p.

Pedersen, S. F. / Elholm, Th. / Kolze, L.: The Effects of Community Law on National Criminal Law. European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice 1999/2 164–179. p.

Pieth, M.: Internationale Harmonisierung von Strafrecht als Antwort auf transnationale Wirtschaftskriminalität. ZStW 1997/4 756–776. p.

Rüter, F.: Harmonie trotz Dissonanz. ZStW 1993/1 30–47. p.

Schomburg, W.: Justitielle Zusammenarbeit im Bereich des Strafrechts in Europa: EURO-JUST neben Europol! ZRP 1999/6 237–240. p.

Schomburg, W.: Strafsachen in der Europäischen Union. NJW 1999/8 540–543. p.

Schulz, L.: „Europäisches Strafrecht ante portas” – Tagungsbericht. Strafverteidiger 2001/1 85–88. p.”

Schutte, J. J. E.: The European Market of 1993: A Test for a Regional Model of Supranational Criminal Justice or of Inter-Regional Cooperation? In: Principles and Procedures for a New Transnational Criminal Law. Freiburg i. Br., 1992. 387–413. p.

Sieber, U.: Auf dem Weg zu einem europäischen Strafrecht. Einführung. In: Corpus Juris der strafrechtlichen Regelungen zum Schutz der finanziellen Interessen der Europäischen Union (szerk.: Delmas-Marty, M.). Köln, 1998. 2–10. p.

Sieber, U.: Europäische Einigung und Europäisches Strafrecht. ZStW 1991/4 957–979. p.

Swart, A. H. J.: Cooperation in the field of criminal law. In: The Third Pillar of the European Union (szerk.: Monar, J./ Morgan R.). Brussels, 1994.

Thomas, S.: Die Anwendung europäischen materiellen Rechts im Strafverfahren. NJW 1991/36 2233–2239. p.

Tiedemann, K.: Re-Europäisierung des Strafrechts versus Nationalismus der (deutschen) Strafrechtslehre. GA 1998. 107–110. p.

Trechsel, S.: Stellungnahme zu den Thesen des „Frankfurter Forum zur Entwicklung rechtsstaatlicher Grundlagen Europäischen Strafrechts”. KritV 2001/3 298–304. p.

Vogel, J.: Wege zu europäisch-rechtlichen Regelungen im Allgemeinen Teil des Strafrechts. JZ 1995/7 331–341. p.

Weigend, Th.: Strafrecht durch internationale Vereinbarungen – Verlust an nationaler Strafrechtskultur? NStW 1993/4 774–802. p.

Zeder, F.: Der Rahmenbeschluß als Instrument der Eu-Rechtsangleichung im Strafrecht am Beispiel des Rahmenbeschlusses gegen Geldfälschung. ÖJZ 2001/3 81–94. p.

Zieschang, F.: Chancen und Risiken der Europäisierung des Strafrechts. ZStW 2001/2 255–270. p.

Zieschang, F.: Diskussionsbeiträge der Strafrechtslehrertagung 1997 in Berlin. ZStW 1997/4 832–861. p.

A tanulmány mellékletét képező kerethatározatok fordítását és lektorálását a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék vezetőjének irányítása mellett, *Dr. Karsai Krisztina* egyetemi tanársegéd, *Novotny Petra* V. évf. hallgató, *Serfőző Katalin* V. évf. hallgató, *Szomora Zsolt* V. évf. hallgató, *Dr. Csúri András* Ph.D hallgató, *Dr. Mészáros Ádám* Ph.D hallgató készítette.

A kerethatározatok az Igazságügyi Minisztérium fordításában megtekinthetők a minisztérium honlapján a dokumentumok Celex száma alatt, amelyek a következők: a 2000/383/IB kerethatározatnak a 32000F0383, a 2001/888/IB kerethatározatnak a 32001F0888, a 2001/220/IB kerethatározatnak a 32001F0220, a 2001/413/IB kerethatározatnak a 32001F0413, a 2001/500/IB kerethatározatnak a 32001F0500, a 2002/465/IB kerethatározatnak a 32002F0465, a 2002/475/IB kerethatározatnak a 32002F0475, a 2002/584/IB kerethatározatnak a 32002F0584, a 2002/629/IB kerethatározatnak a 32002F0629, ezek közül jogilag lektorált a 32002F0584 sz. dokumentum.

A szerkesztő

MELLÉKLET

A TANÁCS 2000. május 29-i KERETHATÁROZATA az euró bevezetésével kapcsolatos pénzhamisítás elleni, büntetőjogi büntetésekkel és egyéb szankciókkal megvalósuló védelem erősítéséről (2000/383/IB)

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unióról szóló Szerződésre, különösen annak 31. cikk e) pontjára és 34. cikk (2) bekezdés b) pontjára,

tekintettel a Német Szövetségi Köztársaság kezdeményezésére¹,

tekintettel az Európai Parlament véleményére², az alábbi okok mérlegelésével:

(1) Az euró bevezetéséről szóló 1998. május 3-i 974/98/EK tanácsi rendelet³ megállapítja, hogy az euró elnevezésű fizetőeszköz 2002. január 1-jétől kerül forgalomba, és kötelezi a részt vevő tagállamokat az euró bankjegyek és érmék hamisítása elleni megfelelő szankciók biztosítására.

(2) A Bizottság 1998. július 23-i, a Tanácshoz, az Európai Parlamenthez és az Európai Központi Bankhoz intézett, „Az euró védelme – harc a hamisítás ellen” című közleményét figyelembe kell venni.

(3) Az Európai Parlamentnek a Bizottság 1998. július 23-i, a Tanácshoz, az Európai Parlamenthez és az Európai Központi Bankhoz intézett, „Az euró védelme – harc a hamisítás ellen” című közleményére vonatkozó 1998. november 17-i állásfoglalását⁴ figyelembe kell venni.

(4) Az Európai Központi Banknak az euró bankjegyek és érmék jogi védelmének erősítésére irányuló egyes rendelkezések elfogadására vonatkozó 1998. július 7-i ajánlását⁵ figyelembe kell venni.

(5) Az 1929. április 20-i, a pénzhamisítás visszaszorításáról szóló nemzetközi egyezményt és annak kiegészítő jegyzőkönyvét tekintetbe kell venni.

(6) Figyelembe kell venni az euró különleges európai jelentőségét és az 1929-es Egyezmény 5. cikkében szereplő megkülönböztetési tilalmat, amelyek szükségessé teszik annak biztosítását, hogy az euróval vagy más fizetőeszközökkel kapcsolatban elkövetett súlyos pénzhamisítási bűncselekmények miatt súlyos büntetőjogi büntetéseket és egyéb szankciókat lehessen kiszabni.

(7) Az euró világméretű fontossága azzal a következménnyel jár, hogy különösen ki lesz téve a hamisítás kockázatának.

(8) Tekintetbe kell venni azt a tényt, hogy az euróval kapcsolatban már felmerült hamisításra utaló bizonyíték.

(9) Az új fizetőeszköz szükséges hitelességének védelme és a súlyos gazdasági következmények elkerülése érdekében biztosítani kell, hogy az eurót még 2002. január 1-jei forgalomba kerülése előtt hatékony büntetőjogi intézkedésekkel megfelelő védelemben részesítsék minden tagállamban.

(10) Figyelembe kell venni a Tanács 1999. május 28-i, az euró bevezetésével kapcsolatosan a pénzhamisítás elleni büntetőjogi védelem erősítéséről szóló állásfoglalását⁶, egy kötelező érvényű jogi eszközre vonatkozó iránymutatásaival együtt.

A KÖVETKEZŐ KERETHATÁROZATOT FOGADTA EL:

1. cikk

Fogalmi meghatározások

E kerethatározat alkalmazásában:

„Egyezmény” az 1929. április 20-i, a pénzhamisítás visszaszorításáról szóló nemzetközi egyezmény és annak kiegészítő jegyzőkönyve⁷,

¹ HL C 322. szám, 1999. 11. 10., 6.o.

² 2000. február 17-én megfogalmazott vélemény (a Hivatalos Lapban még nem hirdették ki).

³ HL L 139. szám, 1998. 05. 11., 1.o.

⁴ HL C 379. szám, 1998. 12. 07., 39.o.

⁵ HL C 11. szám. 1999. 01. 15., 13.o.

⁶ HL C 171. szám, 1999. 06. 18., 1.o.

⁷ A Nemzetek Szövetségének 1931-es szerződésai, 2623. szám, 372. o. Aláírva Genfben, 1929. április 20-án.

„fizetőeszköz” az olyan papírpénz (beleértve a bankjegyet) és fémpénz, amely(ek) forgalomba hozatala törvényileg engedélyezett, beleértve az euró bankjegyeket és euró érméket, amelyek forgalomba hozatala a 974/98/EK rendeletnek megfelelően jogilag engedélyezett,

„jogi személy” bármely, az alkalmazandó nemzeti jog alapján ilyen jogállású testület, kivéve az államokat vagy egyéb állami hatásköröket gyakorló köztestületeket, és a közjogi nemzetközi szervezeteket.

2. cikk

Kapcsolat az Egyezményvel

(1) E kerethatározat célja, hogy a következő rendelkezések szerint az Egyezmény rendelkezéseit kiegészítse, és annak a tagállamok általi alkalmazását megkönnyítse.

(2) A tagállamok, amelyek eddig ezt még nem tették meg, vállalják, hogy csatlakoznak az Egyezményhez.

Az Egyezmény által előírt kötelezettségek változatlanok maradnak.

3. cikk

Általános bűncselekmények

(1) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a következő magatartások büntetéssel fenyegettek legyenek:

a) a fizetőeszköz csalárd hamisítása vagy meghamisítása, az elkövetés módjától függetlenül;

b) a hamis vagy meghamisított fizetőeszköz csalárd forgalomba hozatala;

c) a hamis vagy meghamisított fizetőeszköz behozatala, kivitele, átvitele, átvétele vagy megszerzése forgalomba hozatal céljából, a hamisítás tudatában;

d) a fizetőeszköz hamisítására vagy megváltoztatására különösen alkalmas berendezések, tárgyak, számítógépes programok vagy egyéb eszközök, illetve hologramok, vagy a fizetőeszköz más, a hamisítás elleni védelmet szolgáló alkotórészeinek csalárd előállítása, átvétele, megszerzése vagy birtoklása.

(2) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy az (1) bekezdésben meghatározott magatartásokhoz nyújtott bűnségély, az arra történő felbujtás, valamint az (1) bekezdés a)–c) pontjaiban meghatározott magatartások kísérlete büntetéssel fenyegetett legyen.

4. cikk

További bűncselekmények

Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a (3) bekezdésben meghatározott magatartások engedélyezett berendezések vagy anyagok felhasználásával előállított vagy előállítandó bank-

jegyek és érmék vonatkozásában is büntethetők legyenek, ha azokat a hatáskörrel rendelkező hatóságok fizetőeszköz kibocsátására vonatkozó jogainak és a kibocsátás feltételeinek megsértésével, e hatóságok beleegyezése nélkül követik el vagy követték el.

5. cikk

Ki nem bocsátott, de forgalomba hozatalra szánt fizetőeszköz

Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a 3. és 4. cikkekben meghatározott magatartások büntetéssel fenyegettek legyenek, amennyiben:

a) az euró jövőbeni bankjegyeivel és érméivel kapcsolatosak, és 2002. január 1-jét megelőzően követik el azokat;

b) olyan bankjegyekkel és érmékkel kapcsolatosak, amelyeket még nem bocsátottak ki, de forgalomba hozatalra szántak, és törvényes fizetőeszközök.

6. cikk

Büntetések

(1) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a 3–5. cikkekben meghatározott magatartások hatékony, arányos és visszatartó erejű büntetőjogi szankciókkal legyenek büntethetőek, beleértve az olyan, szabadságelvonással járó büntetéseket is, amelyek kiadatáshoz vezethetnek.

(2) A 3. cikk (1) bekezdés a) pontja szerinti fizetőeszköz bármilyen törvénytelen úton történő előállítás vagy megváltoztatása szabadságvesztés büntetéssel büntetendő, melynek felső határa legalább nyolc év.

7. cikk

Joghatóság

(1) E cikk (2) bekezdésének sérelme nélkül:

Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy megalapítsa joghatóságát a 3–5. cikkekben meghatározott bűncselekmények tekintetében, amennyiben azokat egészben vagy részben saját területén követik el. Az Egyezmény 8. és 9., valamint 17. cikke az e kerethatározat 3–5. cikkeiben meghatározott bűncselekmények tekintetében alkalmazandóak.

(2) Legalább azok a tagállamok, amelyekben az eurót már bevezették, megteszik a megfelelő intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a pénzhamisítás üldözése, legalább az euró tekintetében, lehetséges legyen, függetlenül az elkövető állampolgárságától és a bűncselekmény elkövetésének helyétől.

(3) Amennyiben az ugyanazon tényeken alapuló bűncselekmény tekintetében több tagállam rendelkezik joghatósággal és reális lehetőséggel a bűnüldözésre, az érintett tagállamok együttmű-

ködvé döntenek el, hogy melyik tagállam fogja üldözni az elkövető(ke)t a bűnüldözés lehetőleg egyetlen tagállamba történő összpontosítása érdekében.

8. cikk

Jogi személyek felelőssége

(1) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy a jogi személyek az 3–5. cikkben meghatározott bármely olyan bűncselekményért felelősségre vonhatók legyenek, amelyet vagy egyénileg, vagy a jogi személy valamely szervének részeként olyan személy követett el a jogi személy javára, aki

- a jogi személy képviselői joga,
- a jogi személy nevében való döntéshozatal joga,

- a jogi személyen belüli ellenőrzési jogkör alapján vezető pozíciót tölt be a jogi személyen belül; valamint az ilyen bűncselekmények büntetőjogi vagy felbujtóinak, illetve a 3. cikk (1) bekezdés a) és b) pontjaiban meghatározott bűncselekmények kísérletét elkövető személyek tekintetében is.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott esetekben túlmenően minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy a jogi személy felelősségre vonható legyen, ha az (1) bekezdésben meghatározott személy részéről a felügyelet vagy az ellenőrzés hiánya tette lehetővé, hogy az adott jogi személy javára az alárendelt személy elkövesse a 3–5. cikkben meghatározott valamely bűncselekményt.

(3) A jogi személy (1) és (2) bekezdés alapján fennálló felelőssége nem zárja ki a természetes személyekkel szembeni büntetőjogi fellépést, akik a 3–5. cikkben meghatározott bűncselekmények valamelyikét tettesként, felbujtóként vagy büntetőjogi követésként követték el.

9. cikk

Jogi személyekkel szemben alkalmazható szankciók

(1) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy a 8. cikk (1) bekezdése alapján felelősséggel tartozó jogi személy hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciókkal legyen sújtható, amelyek magukban foglalják a büntetőjogi vagy nem büntetőjogi pénzbeli szankciókat, és olyan egyéb szankciókat is tartalmazhatnak, mint például:

- a) kizárás a hatósági kedvezményekből vagy támogatásból;
- b) az üzleti tevékenységek gyakorlásától való ideiglenes vagy tartós eltiltás;
- c) bírói felügyelet alá helyezés;
- d) a jogi személy bíróság általi megszüntetése.

(2) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy a 8. cikk (2) bekezdése alapján felelősséggel tartozó jogi személy hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciókkal vagy intézkedésekkel legyen sújtható.

10. cikk

Területi hatály

Ezt a kerethatározatot alkalmazni kell Gibraltárra is.

11. cikk

Végrehajtás

(1) Minden tagállam meghozza a szükséges intézkedéseket, hogy e kerethatározat 5. cikk a) bekezdésének legkésőbb 2000. december 31-ig, más rendelkezéseknek pedig legkésőbb 2001. május 29-ig megfeleljen.

(2) A tagállamok ugyanezekre a határidőkre továbbítják a Tanács Főtitkárságának, a Bizottságnak és az Európai Központi Banknak azon rendelkezések szövegét, amelyekkel nemzeti jogukba beépítik a jelen kerethatározatból eredő kötelezettségeiket. A Tanács legkésőbb 2001. június 30-ig az ezeken az információkon alapuló jelentés, valamint a Bizottság írásos jelentése alapján megvizsgálja, hogy a tagállamok milyen mértékben tették meg a szükséges intézkedéseket a jelen kerethatározatnak való megfelelés érdekében.

12. cikk

Hatálybalépés

Ez a kerethatározat a *Hivatalos Lapban* való kihirdetése napján lép hatályba.

Kelt Brüsszelben, 2000. május 29-én.

a Tanács részéről
az elnök
A. COSTA

Melléklet

AZ OSZTRÁK KÖZTÁRSASÁG NYILATKOZATA

Ausztria az Európai Közösségek Pénzügyi Érdekeinek Védelméről szóló Egyezmény Második jegyzőkönyvének 18. cikk (2) bekezdésében biztosított lehetőségre (HL C 221. szám, 1997. 07. 19., 11. o.) hivatkozva öt évig mentesül a kiegészítő jegyzőkönyv 3. és 4. cikkeiben előírt kötelezettségek alól, és kijelenti, hogy ugyanezen időtartamon belül teljesíti az e kerethatározat 8. és 9. cikkeiben előírt kötelezettségeit.

A TANÁCS 2001. december 6-i KERETHATÁROZATA
az euró bevezetésével kapcsolatos pénzhamisítás elleni, büntetőjogi és egyéb szankciókkal
megvalósuló védelem erősítéséről szóló 2000/383/IB kerethatározat módosításáról
 (2001/888/IB)

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unióról szóló szerződésre, különösen annak 31. cikke e) pontjára és 34. cikke (2) bekezdése b) pontjára, tekintettel a Svéd Királyság kezdeményezésére⁸, tekintettel az Európai Parlament véleményére, az alábbi okok mérlegelésével:

(1) A Tanács 2000. május 29-én elfogadta az euró bevezetésével kapcsolatos hamisítás elleni büntetőjogi és egyéb szankciókkal megvalósuló védelem erősítéséről szóló 2000/383/IB kerethatározatot⁹.

(2) A 2000/383/IB kerethatározatban foglalt intézkedéseket ki kell egészíteni az abban a kerethatározatban foglalt bűncselekményekkel kapcsolatosan a visszaesői minőség elismerésére vonatkozó rendelkezéssel.

A KÖVETKEZŐ KERETHATÁROZATOT FOGADTA EL:

1. cikk

A 2000/383/IB kerethatározat 9. cikke a következő cikkel egészül ki:

„9a. cikk

Visszaesés

Minden tagállam belső joga alapján elfogadja a korábbi elítélések elismerésének elvét, és belső

joga szerint elismeri a visszaesői minőséget a hamisított fizetőeszköz fajtájától függetlenül, ha a jogerős ítéletet az e kerethatározat 3–5. cikkében meghatározott bűncselekmény vagy az egyezmény 3. cikkében meghatározott bűncselekmény elkövetése miatt a másik tagállamban hozták.”

2. cikk

Végrehajtás

(1) A tagállamok meghozzák az ahhoz szükséges intézkedéseket, hogy ezen kerethatározatnak 2002. december 31-ig megfeleljenek.

(2) A tagállamok 2002. december 31-ig továbbítják a Tanács Főtitkárságának, a Bizottságnak és az Európai Központi Banknak azoknak a rendelkezéseknek a szövegét, amelyekkel nemzeti jogukba beépítik a jelen kerethatározatból eredő kötelezettségeiket.

3. cikk

Hatálybalépés

Ez a kerethatározat az *Európai Közösségek Hivatalos Lapjában* való kihirdetésének napján lép hatályba.

Kelt Brüsszelben, 2001. december 6-án.

a Tanács részéről

az elnök

M. VERWILGHEN

A TANÁCS 2001. március 15-i KERETHATÁROZATA
a sértett helyzetéről a büntetőeljárásokban
 (2001/220/IB)

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unióról szóló szerződésre, különösen annak 31. cikkére és 34. cikke (2) bekezdésének b) pontjára, tekintettel a Portugál Köztársaság kezdeményezésére¹⁰, tekintettel az Európai Parlament véleményére¹¹, az alábbi okok mérlegelésével:

(1) Összhangban a Tanács és a Bizottság Akciótervével – amelynek tárgya az Amszterdami Szerződés rendelkezéseinek megfelelő végrehajtása a szabadság, a biztonság és az igazságosság

térségének létrehozatalára a Szerződés hatálybalépését követő öt éven belül –, különös tekintettel a 19. pontra és az 51. pont c) pontjára, foglalkozni kell a sértettek támogatásának kérdésével egy, a sértettek kártalanítási formáit elemző, összehasonlító felmérés, valamint az Európai Unión belüli fellépés megvalósíthatóságának értékelése útján.

(2) A Bizottság 1999. július 14-én „Bűncselekmények áldozatai az Európai Unióban: gondolatok az alapelvekről és a cselekvési lehetőségekről” címmel beszámolót nyújtott be az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, valamint a Gazdasági és Szociális Bizottságnak. Az Európai Parlament 2000. június 15-én elfogadta a Bizottság beszámolójával kapcsolatos állásfoglalását.

(3) Az Európai Tanács 1999. október 15-én és 16-án Tamperében tartott ülésének megállapítá-

⁸ HL C 225. szám, 2001. 08. 10., 9. o.

⁹ HL L 140. szám, 2000. 06. 14., 1. o.

¹⁰ HL C 243. szám, 2000. 08. 24., 4. o.

¹¹ 2000. december 12-én hozott állásfoglalás (még nem tették közzé a Hivatalos Lapban).

sai – különösen annak 32. pontja – kimondják, hogy meg kell határozni a bűncselekmények sértettjeinek védelmére vonatkozó minimális követelményeket, különös tekintettel a jog- és kártérítési igény érvényesítésükre, ide értve a perköltségeket is. Ezenkívül nemzeti programokat kell kialakítani a sértettek segítségét és védelmét szolgáló állami és civil kezdeményezésű intézkedések anyagi támogatására.

(4) A tagállamok kötelesek jogszabályaikat és egyéb rendelkezéseiket a szükséges mértékben közelíteni, hogy a bűncselekmények sértettjei részére, tekintet nélkül arra, hogy melyik tagállamban tartózkodnak, magas szintű védelmet nyújthassanak.

(5) A sértettek igényeit átfogó és összehangolt módon kell megközelíteni és kezelni, elkerülve a részleges és rendszertelen megoldásokat, amelyek másodlagos áldozattá válással járhatnak.

(6) Ezért ezen kerethatározat rendelkezései nem korlátozódnak a sértett érdekeinek a büntetőeljárás alatti védelmére. Ezenkívül olyan rendelkezéseket is tartalmaznak, amelyek a sértettek támogatását szolgálják a büntetőeljárás előtt és után, a bűncselekmény következményeinek mérséklése érdekében.

(7) A bűncselekmények sértettjeinek támogatását szolgáló intézkedések, különösen a kártérítésről és a közvetítésről szóló rendelkezések, nem érintik a polgári jogi eljárásra jellemző megoldásokat.

(8) A sértettek helyzetét és főbb jogait érintő szabályokat és gyakorlatokat közelíteni kell egymáshoz, különös tekintettel az alábbiakra: az emberi méltóságot tiszteletben tartó bánásmódhoz való jog, a tájékoztatás adásához és az abban való részesülés joga, a megértéshez és megértetéshez való jog, az eljárás különböző szakaszaiban járó védelemhez való jog, valamint azon nehézségek tiszteletben tartásához való jog, amelyek a bűncselekmény elkövetési helyétől különböző tagállami lakóhelyből erednek.

(9) Ezen kerethatározat rendelkezései azonban nem kötelezik a tagállamokat arra, hogy a sértettek számára az eljárásban szereplő felekével azonos helyzetet biztosítsanak.

(10) A büntetőeljárást megelőzően, az eljárás alatt és azt követően is fontos a szakszolgálatok és a sértetteket támogató csoportok részvétele.

(11) Alkalmas és szakmailag megfelelő képzést kell nyújtani a sértettekkel kapcsolatot létesítő személyek részére, mivel ez elengedhetetlen mind a sértettek számára, mind pedig az eljárás céljainak elérése érdekében.

(12) Fel kell használni a tagállamok már létező kapcsolattartó hálózatait, legyenek azok az igazságszolgáltatási rendszernek vagy a sértetteket támogató csoportok hálózatának részei.

A KÖVETKEZŐ A KERETHATÁROZATOT FOGADTA EL:

1. cikk

Fogalmi meghatározások

E kerethatározat alkalmazásában:

a) a „sértett” természetes személy, aki olyan sérelmet szenvedett, különösen testi vagy lelki sérülést, érzelmi szenvedést vagy gazdasági veszteséget, amelynek közvetlen oka olyan cselekmény vagy mulasztás, amely valamely tagállam büntetőjogi szabályainak megsértésével valósult meg;

b) a „sértetteket támogató szervezet” olyan, a tagállamban jogszerűen alakult civil szervezet, amely a bűncselekmények sértettjeinek térítésmentesen, megfelelő feltételek mellett nyújtott támogatása kiegészíti ezen a területen az állam tevékenységét;

c) a „büntetőeljárás” fogalma a hatályos nemzeti jog szerint értendő;

d) az „eljárás” fogalma tágan értelmezendő, amely magában foglalja a büntetőeljáráson kívül a sértettek bármely hatósággal, közszolgálati szervezettel vagy a sértetteket támogató szervezettel való kapcsolattartást ügyükkel összefüggésben a büntetőeljárás előtt, alatt és azt követően;

e) a „büntetőügyekben folytatott közvetítés” a büntetőeljárás előtt vagy alatt megegyezés lehetőségének keresése a sértett és a bűncselekmény elkövetője között az arra felhatalmazott személy közvetítésével.

2. cikk

Az egyéni méltóság tiszteletben tartása és az elismerés

(1) Minden tagállam biztosítja, hogy a sértettek a büntetőjogi rendszerben tényleges és megfelelő szereppel rendelkezzenek. A tagállam továbbá minden lehetséges módon törekszik arra, hogy az eljárások során biztosítsa a sértettek egyéni méltóságának kellő tiszteletben tartását, és elismeri a sértettek jogait és törvényes érdekeit, különösen a büntetőeljárás keretein belül.

(2) Minden tagállam biztosítja, hogy a különösen veszélyeztetett sértettek különleges körülményeknek legmegfelelőbb elbánásban részesüljenek.

3. cikk

Meghallgatás és bizonyítékok szolgáltatása

Minden tagállam biztosítja a sértett számára az eljárás során a meghallgatás és a bizonyítékok szolgáltatásának lehetőségét.

Minden tagállam megfelelő intézkedéseket tesz annak biztosítása érdekében, hogy hatóságai a sértetteket csak a büntetőeljárás céljainak eléréséhez szükséges mértékben hallgassák ki.

4. cikk

A tájékoztatáshoz való jog

(1) Minden tagállam biztosítja, hogy a sértett, különösen a bűnüldöző szervekkel történő első

érintkezésétől kezdve hozzáférjen minden, az érdekei védelme szempontjából jelentős információhoz, minden szükségesnek tekintett eszköz útján, és – amennyiben lehetséges – az általában beszélt nyelveken. Az ilyen információknak mindenképpen tartalmazniuk kell az alábbiakat:

a) azon szolgáltatások fajtáinak és azon szervezeteknek a felsorolását, amelyekhez segítségért fordulhat;

b) az igénybe vehető segítség típusait;

c) hol és hogyan jelentheti be a bűncselekményt;

d) az ilyen bejelentést követő eljárások menetét és ebben a sértett szerepét;

e) hogyan és milyen feltételekkel részesülhet védelemben;

f) milyen terjedelemben és milyen feltételekkel férhet hozzá:

i. jogi tanácsadáshoz, vagy

ii. jogsegélyhez, vagy

iii. bármely más tanácsadáshoz,

amennyiben jogosult az i. és ii. pontokban meghatározott szolgáltatás igénybevételére;

g) a kártalanítási igény feltételeit;

h) a különleges eszközöket, amelyek a sértett rendelkezésére állnak érdekei védelmére, amennyiben a lakóhelye egy másik államban van.

(2) Valamennyi tagállam köteles gondoskodni arról, hogy az ezt kérő sértettek tájékoztatást kapjanak az alábbiakról:

a) a bejelentésük alapján tett intézkedésekről;

b) azon jelentős tényezőkről, amelyek lehetővé teszik számukra, hogy figyelemmel kísérjék az ellenük elkövetett bűncselekménnyel vádolt személlyel szemben folytatott büntetőeljárást, kivéve az olyan kivételes eseteket, amikor ez az úgy szabályszerű lefolytatását akadályozná;

c) a bíróság döntéséről.

(3) A tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy – legalább azokban az esetekben, amikor a sértett veszélyeztetett – szükség esetén a sértett értesítést kaphasson a bűncselekmény miatt megvádolt vagy elítélt személy szabadon bocsátásáról.

(4) Amennyiben a tagállam saját kezdeményezésére a (2) és (3) bekezdésekben meghatározott tájékoztatást megküldi, biztosítania kell a sértett számára azt a jogot, hogy az értesítést ne vegye át, kivéve ha a közlés a vonatkozó büntetőeljárás szabályok szerint kötelező.

5. cikk

A kommunikáció védelme

Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy az eljárásban tanúként vagy félként szereplő sértett kommunikációs nehézségeit az adott büntetőeljárás fontosabb szakaszaiban vagy e szakaszok megértésében a lehető legnagyobb mértékben lecsökkentsse; olyan intézkedések hozatalával, amelyek hasonlóak a terheltre vonatkozó intézkedésekhez.

6. cikk

A sértett részére nyújtott különleges támogatás

Minden tagállam gondoskodik arról, hogy a sértett, amennyiben a büntetőeljárásban félként felléphet, szükség esetén térítésmentesen hozzáférjen a 4. cikk (1) bekezdése f) pontjának iii. alpontjában meghatározott, az eljárásban betöltött szerepére vonatkozó tanácsadáshoz, és adott esetben a 4. cikk (1) bekezdése f) pontjának ii. alpontjában meghatározott jogsegélyhez.

7. cikk

A sértett költségei a büntetőeljárásban

Minden tagállam biztosítja – a hatályos nemzeti jogszabályaival összhangban – a fél vagy tanú jogállásával rendelkező sértett számára a lehetőséget, hogy a büntetőeljárásban való törvényes részvételével felmerült költségeinek megtérítését igényelhesse.

8. cikk

A védelem joga

(1) Minden tagállam megfelelő mértékű védelmet biztosít a sértettek és, amennyiben erre szükség van, családtagjaik vagy a hasonló helyzetben lévő személyek részére, különös tekintettel személyi biztonságukra és magánéletük védelmére, amennyiben a hatáskörrel rendelkező hatóságok megítélése szerint megtorlás komoly veszélye áll fenn, vagy magánéletük súlyos és szándékos megsértését meggyőzően alátámasztó bizonyítékok állnak rendelkezésre.

(2) Ebből a célból és a (4) bekezdés sérelme nélkül, valamennyi tagállam garantálja, hogy – szükség esetén – a bírósági eljárás részeként megfelelő intézkedések elfogadását teszi lehetővé, amelyek biztosítják a sértettek, valamint családtagjaik vagy a hasonló helyzetben lévő személyek magánéletének és fotóképmásának a védelmét.

(3) Minden tagállam biztosítja a sértettek és az elkövetők közötti találkozás elkerülését a bíróság épületében, kivéve ha ezt a büntetőeljárás megköveteli. Amennyiben a fenti célból erre szükség van, minden tagállam fokozatosan bevezeti azt a lehetőséget, hogy a sértettek elkülönített helyen várakozhassanak a bíróság épületében.

(4) Minden tagállam biztosítja, hogy azok a sértettek, különösen a legvesélyeztetettebbek, akiket meg kell védeni a nyilvános bírósági tárgyaláson való tanúskodás következményeitől, jogosultak legyenek a bíróság döntése alapján olyan feltételek mellett vallomást tenni, amelyek az adott állam jogrendje alapvető elveinek megfelelőek és amelyekkel a fenti cél elérhető.

9. cikk

Kártalanításhoz való jog a büntetőeljárás során

(1) Minden tagállam biztosítja a bűncselekmények sértettjeinek azon jogát, hogy a büntetőeljárás keretein és elvárható határidőn belül hatá-

rozatot hozzanak az elkövető által a sértett részére fizetendő kártalanítás tárgyában, kivéve azon eseteket, amelyekben a nemzeti jog a kártalanítást más úton rendez.

(2) Minden tagállam megfelelő intézkedéseket tesz annak érdekében, hogy ösztönözze az elkövetőt a sértettet megillető megfelelő kártalanítás nyújtására.

(3) A büntetőeljárás során lefoglalt, a sértett tulajdonában lévő és visszaszolgáltatható vagyontárgyakat haladéktalanul vissza kell juttatni a sértett részére, amennyiben a visszaszolgáltatást a büntetőeljárással összefüggő nyomós érdek nem gátolja.

10. cikk

Közvetítés a büntetőeljárás során

(1) Minden tagállam arra törekszik, hogy a büntetőügyekben való közvetítést elősegítse olyan bűncselekmények esetében, amelyeknél ezt alkalmasnak tartja.

(2) Minden tagállam biztosítja, hogy a sértett és az elkövető között az ilyen közvetítés útján elért megállapodásokat a büntetőügyekben figyelembe lehessen venni.

11. cikk

Más tagállamban lakó sértettek

(1) Minden tagállam gondoskodik arról, hogy a hatáskörrel rendelkező hatóságai megtehessek a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy minél kisebb nehézséget okozzon, ha a sértett a bűncselekmény elkövetési helyétől eltérő államban lakik, különös tekintettel az eljárás lefolytatásával kapcsolatban. Ebből a célból az adott állam hatóságainak olyan helyzetben kell lenniük, hogy:

– dönthessenek arról, hogy a sértett tehetőse vallomást közvetlenül a bűncselekmény elkövetése után,

– lehetőség szerint széles körben alkalmazhassák az Európai Unió tagállamai között a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló 2000. május 29-i egyezmény 10. és 11. cikkeinek a videokonferenciára és a telefonos konferenciahívásra vonatkozó rendelkezéseit a külföldön lakó sértettek meghallgatása érdekében¹².

(2) Minden tagállam biztosítja, hogy a sértett, aki ellen a bűncselekményt a lakóhelyétől eltérő tagállamban követték el, bejelentést tehessen a lakóhelye szerinti állam hatáskörrel rendelkező hatóságainál, ha ezt nem tudta megtenni abban a tagállamban, ahol a bűncselekményt elkövették, vagy – súlyos bűncselekmény esetén – ezt ott nem kívánta megtenni.

Az a hatáskörrel rendelkező hatóság, amelynél a bejelentést megtették – amennyiben maga nem jár el –, haladéktalanul köteles áttenni az ügyet azon

tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságához, amelynek a területén a bűncselekményt elkövették. Ezt a feljelentést a bűncselekmény elkövetési helye szerinti állam joga szerint kell elbírálni.

12. cikk

A tagállamok közötti együttműködés

Minden tagállam előmozdítja, fejleszti és javítja a tagállamok közötti együttműködést annak érdekében, hogy elősegítse a büntetőeljárásokban a sértettek érdekeinek hatékonyabb védelmét, akár az igazságszolgáltatás rendszeréhez közvetlenül kötődő hálózatok formájában, akár pedig a sértetteket támogató szervezetek közötti kapcsolatokban.

13. cikk

Szakszolgálatok és a sértetteket támogató szervezetek

(1) Minden tagállam előmozdítja a sértetteket támogató szakszolgálatok eljárásba történő bekapcsolódását, amelyekhez a sértettek először fordulhatnak, valamint a sértettek ezt követő támogatásáról és segítségéről gondoskodnak, mindezt akár a hatóság külön erre a célra képzett szak személyzete segítségével, akár pedig a sértetteket támogató szervezetek elismerésével és támogatásával.

(2) Minden tagállam ösztönzi az ilyen személyzet, vagy a sértetteket segítő szervezetek részvételét az eljárásokban, különös tekintettel az alábbiakra:

- tájékoztatás nyújtása a sértettek részére;
- segítségnyújtás a sértettek részére azonnali szükségleteiknek megfelelően;
- amennyiben szükséges és lehetséges, támogatás biztosítása a sértettek részére a büntetőeljárás alatt;
- segítség nyújtása a sértett kérése alapján a büntetőeljárás befejezését követően.

14. cikk

Az eljárásokban közreműködő vagy a sértettekkel más módon kapcsolatba kerülő személyzet képzése

(1) A közszolgálatokon keresztül, vagy a sértetteket támogató szervezetek pénzügyi támogatásával minden tagállam ösztönzi azokat a kezdeményezéseket, amelyeknek a célja, hogy az eljárásokban közreműködő vagy a sértettekkel más módon kapcsolatba kerülő személyzet megfelelő képzésben részesüljön, különös tekintettel a legveszélyeztetettebb csoportok szükségleteire.

(2) Az (1) bekezdés különösen a rendőrségre és a jogi munkakörben dolgozókra vonatkozik.

15. cikk

A sértettek eljárásbeli helyzetének gyakorlati feltételei

(1) Minden tagállam elősegíti, hogy az eljárás keretei között általában, valamint különösen a

¹² HL C 197. szám, 2000. 07. 12., 1. o.

büntetőeljárás lefolytatásának helyszínein, fokozatosan megteremtik a szükséges feltételeket a másodlagos áldozattá válás megakadályozására és a sértettek nehezedő szükségtelen nyomás elkerülésére. Ez különösen a sértettel való megfelelő első kapcsolatfelvételre, valamint a szóban forgó helyszíneken a helyzetének megfelelő feltételek kialakítására vonatkozik.

(2) Az (1) bekezdés céljából a tagállam különösen a bírósági, a rendőrségi szolgálati létesítményekre, illetve azokra van figyelemmel, amelyeket hivatalos helyeken és a sértetteket támogató szervezeteknél alakítanak ki.

16. cikk

Területi hatály

Ezt a kerethatározatot alkalmazni kell Gibraltárra.

17. cikk

Végrehajtás

Minden tagállam hatályba lépteti azokat a jogi és igazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy e kerethatározat rendelkezéseinek a következő határidőkön belül megfeleljenek:

- a 10. cikk tekintetében 2006. március 22-ig,
- az 5. és 6. cikkek tekintetében 2004. március 22-ig,

– a többi rendelkezés tekintetében 2002. március 22-ig.

18. cikk

Értékelés

A tagállamok a 17. cikkben meghatározott időpontig továbbítják a Tanács Főtitkárságának és a Bizottságnak azon rendelkezések szövegét, amelyekkel nemzeti jogukba beépítik a jelen kerethatározatból eredő kötelezettségeiket. A Tanács az meghatározott időpontot követő év folyamán az ezeken az információkon alapuló jelentés, valamint a Bizottság írásos jelentése alapján értékeli, hogy a tagállamok milyen mértékben tették meg a szükséges intézkedéseket a jelen kerethatározatnak való megfelelés érdekében.

19. cikk

Hatálybalépés

Ez a kerethatározat az *Európai Közösségek Hivatalos Lapjában* való kihirdetésének napján lép hatályba.

Kelt Brüsszelben, 2001. március 15-én.

a Tanács részéről

az elnök

M-I. KLINGVALL

A TANÁCS 2001. május 28-i KERETHATÁROZATA a nem készpénzes fizetőeszközökkel összefüggő csalás és hamisítás elleni küzdelemről (2001/413/IB)

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unióról szóló szerződésre, különösen annak 34. cikke (2) bekezdésének b) pontjára,

tekintettel a Bizottság kezdeményezésére¹³, tekintettel az Európai Parlament véleményére¹⁴, az alábbi okok mérlegelésével:

(1) A nem készpénzes fizetőeszközökkel összefüggő csalás és hamisítás gyakran nemzetközi szinten történik.

(2) A különböző nemzetközi szervezetek (pl. az Európa Tanács, a Nyolcak csoportja, az OECD, az Interpol és az ENSZ) által végzett ezirányú munka jelentős, azonban kiegészítendő az Európai Unió intézkedéseivel.

(3) A Tanács álláspontja szerint a nem készpénzes fizetőeszközöket érintő csalás egyes formáinak súlyossága és növekvő jelentősége átfogó megoldásokat igényel. Az 1997. június 16–17-én Amszterdamban üléselő Európai Tanács által jóváhagyott szervezett bűnözés elleni akció-

terv 18. sz. Ajánlása¹⁵, valamint a Tanács és a Bizottság, az 1998. december 11–12-i Bécsi Európai Tanács által jóváhagyott akciótervének¹⁶ az Amszterdami Szerződés a szabadság, a biztonság és az igazságosság térségének kiépítéséről szóló rendelkezéseinek lehető legteljesebb végrehajtásáról szóló 46. sz. pontja, e tárgyban cselekvésre hívnak fel.

(4) Mivel e kerethatározat céljait – nevezetesen annak biztosítását, hogy a nem készpénzes fizetőeszközök mindenféle formáját érintő csalás és hamisítás bűncselekménynek minősüljön, és azok valamennyi tagállam területén hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciókkal legyenek büntethetőek – a tagállamok ezen bűncselekmények nemzetközi jellege miatt nem képesek elégséges mértékben elérni, ezért azok uniós szinten jobban megvalósíthatóak. Az Unió az Európai Közösséget létrehozó szerződés 5. cikkében szereplő szubszidiaritás elvének megfelelően intézkedéseket hozhat. A meghatározott cikkben kifejtett arányossági elvnek megfelelően ez a kerethatározat nem haladja meg a meghatározott célok eléréséhez szükséges mértéket.

¹³ HL C 376. E szám, 1999. 12. 28., 20. o.

¹⁴ HL C 121. szám, 2001. 04. 24., 105. o.

¹⁵ HL C 251. szám, 1997. 08. 15., 1. o.

¹⁶ HL C 19. szám, 1999. 01. 23., 1. o.

(5) Ez a kerethatározat a nem készpénzes fizetőeszközökkel összefüggő csalás és hamisítás elleni küzdelmet támogatja más, a Tanács által már elfogadott jogi eszközökkel együtt, mint pl. az Európai Igazságügyi Hálózatot létrehozó 98/428/IB együttes fellépés¹⁷, az Európai Unió tagállamaiban a bünszervezethez tartozást bűncselekménynek minősítő 98/733/IB együttes fellépés¹⁸, a pénzmosásról, valamint a bűncselekményhez felhasznált eszközök és az abból származó jövedelem azonosításáról, felkutatásáról, zárolásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról szóló 98/699/IB együttes fellépés¹⁹, valamint az Europol hatáskörét a pénz és a fizetőeszközök hamisítására kiterjesztő 1999. április 29-i határozat²⁰.

(6) A Bizottság 1998. július 1-jén „A nem készpénzes fizetőeszközökkel összefüggő csalás és hamisítás elleni küzdelem szabályozásának keretei” című közleményt nyújtott be a Tanácshoz, amely a probléma megelőző, illetve büntető jellegű szempontjaira kiterjedő uniós politikát szorgalmaz.

(7) A közlemény tartalmazza egy együttes fellépés tervezetét, amely ezen átfogó megközelítés egyik eleme, és e kerethatározat kiindulópontját képezi.

(8) A nem készpénzes fizetőeszközökkel összefüggő csalással és hamisítással kapcsolatos büntetendő magatartások leírásának ki kell terjednie az olyan tevékenységek teljes körére, amelyek e tekintetben együtt alkotják a szervezett bűnözés jelentette fenyegetést.

(9) Ezeket a magatartásokat valamennyi tagállamban bűncselekménynek kell minősíteni, és az ilyen bűncselekményeket elkövető vagy azokért felelős természetes és jogi személyeket hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciókkal kell fenyegetni.

(10) Azzal, hogy elsődlegesen olyan fizetőeszközöket részesítenek büntetőjogi védelemben, amelyek különleges módon védettek a hamisítás vagy visszaélés ellen, a gazdasági szereplőket arra kívánják ösztönözni, hogy az általuk kibocsátott fizetőeszközöket is ilyen védelemmel lássák el, valamint, hogy így a fizetőeszközt további megelőzést szolgáló elemmel ruházzák fel.

(11) A tagállamoknak kölcsönösen a lehető leg szélesebb körű segítséget kell nyújtaniuk egymás részére, illetőleg konzultálniuk kell egymással, amennyiben ugyanarra a bűncselekményre több tagállam joghatósága is kiterjed.

A KÖVETKEZŐ KERETHATÁROZATOT FOGADTA EL:

1. cikk

Fogalmi meghatározások

E kerethatározat alkalmazásában:

a) „Fizetőeszköz” a törvényes fizetőeszközök (bankjegyek és érmék) kivételével minden olyan

utazási csekk, az eurocsekk, más csekkek és váltók, amelyek a hamisítás vagy a csalárd felhasználás ellen mintájuknál, kódolásuknál vagy a rajtuk lévő aláírásnál fogva védettek;

b) „Jogi személy” az a jogalany, amelyet a hatályos jog annak minősít, kivéve az államok vagy más közjogi testületek az állami közhatalom gyakorlása során, és a nemzetközi közjogi szervezetek.

2. cikk

A fizetőeszközökkel kapcsolatos bűncselekmények

Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy legalább a hitelkártya, az eurocsekk kártya, a pénzügyi intézmények által kibocsátott más kártya, az utazási csekk, az eurocsekk, valamint más csekkek és váltók tekintetében a következő magatartások szándékos elkövetés esetén bűncselekménynek minősüljenek:

a) a fizetőeszköz ellopása vagy más módon történő jogellenes eltulajdonítása;

b) a fizetőeszköz csalárd felhasználás céljából történő hamisítása vagy meghamisítása;

c) a lopott vagy más módon jogellenesen eltulajdonított, illetve csalárd felhasználás céljából hamis vagy meghamisított fizetőeszköz átvétele, megszerzése, átadása, más személy részére történő értékesítése vagy átruházása, illetve birtoklása;

d) a lopott vagy más módon jogellenesen eltulajdonított, illetve hamis vagy meghamisított fizetőeszköz csalárd felhasználása.

3. cikk

A számítógéppel kapcsolatos bűncselekmények

Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a következő magatartások szándékos elkövetés esetén bűncselekménynek minősüljenek:

a bűncselekmény elkövetőjének vagy harmadik személynek jogellenes vagyoni előny szerzése céljából, pénz vagy pénzbeli érték transzfere vagy ennek előidézése, amely más személynek jogellenesen vagyoni hátrányt okoz, ha azt

– számítógépes adatok, különösen azonosító adatok jogtalan bevétele, megváltoztatása, törlése vagy kiiktatása, vagy

– számítógépes program vagy rendszer működésébe való jogtalan beavatkozás útján követték el.

4. cikk

Az elkövetés speciális eszközeivel kapcsolatos bűncselekmények

Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy az alábbi magatartások szándékos elkövetés esetén bűncselekménynek minősüljenek:

¹⁷ HL L 191. szám, 1998. 07. 07., 4. o.

¹⁸ HL L 351. szám, 1998. 12. 29., 1. o.

¹⁹ HL L 333. szám, 1998. 12. 09., 1. o.

²⁰ HL C 149. szám, 1999. 05. 28., 16. o.

a következők csalási szándékkal történő előállítás, átvétele, megszerzése, más személy részére történő értékesítése vagy átruházása, illetve birtoklása:

– a 2. cikk b) pontjában leírt bűncselekmények bármelyikének elkövetésére különösen alkalmas berendezés, tárgy, számítógépes program vagy más eszköz;

– olyan számítógépes program, amelynek célja a 3. cikkben leírt bűncselekmények bármelyikének elkövetése.

5. cikk

A bűnsegély, a felbujtás és a kísérlet

Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a 2., a 3. és a 4. cikkben meghatározott magatartásokhoz nyújtott bűnsegély, és az azokra történő felbujtás, illetve a 2. cikk a), b) és d) pontjaiban, valamint a 3. cikkben meghatározott magatartás kísérlete büntetendő legyen.

6. cikk

A büntetések

Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a 2–5. cikkben meghatározott magatartások hatékony, arányos és visszatartó erejű büntetésekkel legyenek büntethetők, beleértve – legalább súlyos esetekben – a kiadatást lehetővé tevő szabadságvesztést is.

7. cikk

Jogi személyek felelőssége

(1) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy a jogi személyek 2. cikk b), c) és d) pontjaiban, valamint a 3. és a 4. cikkében meghatározott bármely bűncselekményért felelősségre vonhatók legyenek, amelyet egyénileg vagy a jogi személy valamely szervének részeként olyan személy követett el a jogi személy javára, aki

a) a jogi személy képviselői joga;

b) a jogi személy nevében való döntéshozatal joga;

c) a jogi személyen belüli ellenőrzési jogkör alapján vezető pozíciót tölt be a jogi személyen belül; valamint az ilyen bűncselekmények elkövetéséhez nyújtott bűnsegélyért, és az arra történő felbujtásért is.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott esetekben túlmenően, minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy a jogi személy felelősségre vonható legyen, ha az (1) bekezdésben meghatározott személy részéről a felügyelet vagy az ellenőrzés hiánya tette lehetővé, hogy az adott jogi személy javára a neki alárendelt személy elkövesse a 2. cikk b), c) és d) pontjában, valamint a 3. és a 4. cikkben meghatározott valamely bűncselekményt.

(3) A jogi személyek (1) és (2) bekezdés alapján fennálló felelőssége nem zárja ki azon természetes személyekkel szembeni büntetőjogi fellépést, akik a 2. cikk b), c) és d) pontjában, valamint a 3. és a 4. cikkben meghatározott bűncselekmények valamelyikét tettesként, felbujtóként vagy bűnsegédként követték el.

8. cikk

Jogi személyekkel szemben alkalmazható szankciók

(1) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy a 7. cikk (1) bekezdése alapján felelősséggel tartozó jogi személy olyan hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciókkal legyen sújtható, amelyek magukban foglalják a büntetőjogi vagy nem büntetőjogi pénzbeli szankciókat, és olyan egyéb szankciókat is tartalmazhatnak, mint például:

a) kizárás a hatósági kedvezményekből vagy támogatásból;

b) valamely üzleti tevékenység gyakorlásától való ideiglenes vagy tartós eltiltás;

c) bírósági felügyelet alá helyezés;

d) a jogi személy bíróság általi megszüntetése.

(2) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy a jogi személlyel szemben, amelynek felelősségét a 7. cikk (2) bekezdése alapján megállapították, hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciókat vagy intézkedéseket lehessen alkalmazni.

9. cikk

Joghatóság

(1) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy biztosítsa a 2., a 3., a 4. és az 5. cikkben meghatározott bűncselekményekre vonatkozó joghatóságát, amennyiben a bűncselekményt:

a) egészben vagy részben a tagállam területén követték el; vagy

b) a tagállam állampolgára követte el, emellett ezen tagállam joga előírhatja, hogy a magatartásnak az elkövetés helyén is büntetendőnek kell lennie; vagy

c) olyan jogi személy javára követték el, amelynek székhelye a tagállam területén található.

(2) A 10. cikk betartása mellett bármely tagállam úgy határozhat, hogy nem alkalmazza, vagy csak különleges esetekben vagy körülmények között alkalmazza:

– az (1) bekezdés b) pontjában;

– az (1) bekezdés c) pontjában leírt joghatósági szabályt.

(3) A tagállam tájékoztatja a Tanács Főtitkárát, amennyiben a (2) bekezdés alkalmazásáról határozott, és adott esetben részletesen közli, hogy a határozat milyen különleges esetekben vagy körülmények között alkalmazandó.

*10. cikk***A kiadatás és a büntetőeljárás**

(1) a) Azon tagállam, amely saját joga alapján állampolgárát nem adja ki, megteszi a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a 2., a 3., a 4. és az 5. cikkben meghatározott bűncselekmények tekintetében megállapítsa joghatóságát, amennyiben a bűncselekményt saját állampolgára a területén kívül követte el.

b) A tagállam, amennyiben állampolgára a 2., a 3., a 4. és az 5. cikkben meghatározott bűncselekmény más tagállam területén történő elkövetésével gyanúsítható, és ezen személyt kizárólag állampolgársága miatt nem adja ki, az ügyet adott esetben a büntetőeljárás megindítása céljából hatáskörrel rendelkező hatóságainak adja át. A büntetőeljárás megindításának lehetővé tétele érdekében a bűncselekménnyel kapcsolatos iratokat, adatokat és tárgyi bizonyítékokat az 1957. december 13-i Európai Kiadatási Egyezmény 6. cikkének (2) bekezdésében megállapított eljárásnak megfelelően kell továbbítani. A megkereső tagállamot a kezdeményezett büntetőeljárásról és annak eredményéről tájékoztatni kell.

(2) E cikk értelmében a tagállam „állampolgára” kifejezés az érintett állam által az Európai Kiadatási Egyezmény 6. cikke (2) bekezdésének b) és c) pontjai alapján tett nyilatkozatnak megfelelően értelmezendő.

*11. cikk***A tagállamok közötti együttműködés**

(1) A tagállamok az alkalmazandó egyezményeknek és többoldalú vagy kétoldalú megállapodásoknak megfelelően, a lehető legszélesebb körben jogsegélyt nyújtanak egymás részére az ebben a kerethatározatban szabályozott bűncselekményekkel kapcsolatos eljárások tekintetében.

(2) Amennyiben az ebben a kerethatározatban szabályozott bűncselekmény tekintetében több tagállam rendelkezik joghatósággal, a meghatározott tagállamok konzultálnak egymással a hatékony bűnüldözés érdekében végzett tevékenységük összehangolása céljából.

*12. cikk***Információcsere**

(1) E kerethatározat végrehajtására a tagállamok az információcsere és a tagállamok közötti más kapcsolatok lehetővé tétele érdekében kapcsolattartó egységeket jelölnek ki, vagy a már meglévő szerveiket is felhasználhatják erre.

(2) A tagállamok tájékoztatják a Tanács Főtitkárságát és a Bizottságot az (1) bekezdés szerinti kapcsolattartó egység(ek)ként eljáró egysége(ik)ről. A Főtitkárság ezekről a kapcsolattartó egységekről tájékoztatja a többi tagállamot.

*13. cikk***Területi hatály**

Ezt a kerethatározatot alkalmazni kell Gibraltárra.

*14. cikk***Végrehajtás**

(1) A tagállamok meghozzák a szükséges intézkedéseket, hogy e kerethatározat rendelkezéseinek legkésőbb 2003. június 2-ig megfeleljenek.

(2) A tagállamok 2003. június 2-ig továbbítják a Tanács Főtitkárságának és a Bizottságnak azon rendelkezések szövegét, amelyekkel nemzeti jogukba beépítik a jelen kerethatározatból eredő kötelezettségeiket. A Tanács 2003. szeptember 2-ig az információkon alapuló jelentés, valamint a Bizottság írásos jelentése alapján megvizsgálja, hogy a tagállamok milyen mértékben tették meg a szükséges intézkedéseket a jelen kerethatározatnak való megfelelés érdekében.

*15. cikk***Hatálybalépés**

Ez a kerethatározat az *Európai Közösségek Hivatalos Lapjában* való kihirdetésének napján lép hatályba.

Kelt Brüsszelben, 2001. május 28-án.

a Tanács részéről
az elnök
T. BODSTRÖM

A TANÁCS 2001. június 26-i KERETHATÁROZATA

a pénzmosásról, valamint a bűncselekményhez felhasznált eszközök és az abból származó jövedelem azonosításáról, felkutatásáról, zárolásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról
(2001/500/IB)

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unióról szóló szerződésre, különösen annak 31. cikke a), c) és e) pontjára, valamint a 34. cikke (2) bekezdésének b) pontjára, tekintettel a Francia Köztársaság kezdeményezésére,

tekintettel az Európai Parlament véleményére, az alábbi okok mérlegelésével:

(1) 1998. december 3-án a Tanács elfogadta a pénzmosásról, valamint a bűncselekményhez felhasznált eszközök és az abból származó jövedelem azonosításáról, felkutatásáról, zárolásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról szóló 98/699/IB számú együttes fellépést²¹.

²¹ HL L 333. szám, 1998. 12. 09., 1. o.

(2) Figyelembe kell venni az Európai Tanács 1999. október 15-én és 16-án Tamperében tartott ülésén hozott elnökségi végkövetkeztetéseket, valamint az Európai Tanács 1998. december 11-én és 12-én Bécsben tartott ülésén hozott elnökségi végkövetkeztetéseket.

(3) Az Európai Tanács – tudomásul véve, hogy a súlyos gazdasági bűnözés egyre jelentősebb adó- és vámjogi vonatkozásokkal bír – felhívja a tagállamokat, hogy nyújtsanak teljes körű és kölcsönös jogsegélyt a bűnözés ezen formájának nyomozásához és üldözéséhez.

(4) Az Európai Tanács sürgeti a pénzmosással kapcsolatos (különösen a vagyontárgyak elkobzására vonatkozó) büntetőjogi és büntető eljárásjogi jogszabályok közelítését, hozzátevé, hogy a pénzmosás előcselekményi tényállásait megvalósító büntetendő magatartások körét a tagállamokban egységesen és kellően széles körben szükséges meghatározni.

(5) Tamperében az Európai Tanács arra az álláspontra helyezkedett, hogy a nemzeti büntetőjog vonatkozásában a közös definíciók, a tényállási elemek és a szankciók meghatározására tett erőfeszítéseket elsőként a különös jelentőséggel bíró, körülhatárolt területekre kell összpontosítani, így például a pénzügyi bűncselekményekre.

(6) Az Európai Tanács Tamperében megállapította, hogy a pénzmosás a szervezett bűnözés központi területe, és gyökerestől fel kell számolni mindenhol, ahol csak megjelenik. Az Európai Tanács eltökélt annak biztosítására, hogy a bűncselekményből származó jövedelmek felderítésére, zárolására, lefoglalására és elkobzására konkrét intézkedéseket tegyenek.

(7) A tagállamokat kötelezik az Európa Tanács 1990. évi, a pénzmosásról, a bűncselekményből származó dolgok felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról szóló egyezményének (a továbbiakban „az 1990. évi egyezmény”) alapelvei.

A KÖVETKEZŐ KERETHATÁROZATOT FOGADTA EL:

1. cikk

Fenntartások az 1990. évi egyezménnyel kapcsolatban

A szervezett bűnözés elleni harc előmozdítására a tagállamok kötelesek minden szükséges intézkedést megtenni annak érdekében, hogy ne tegyenek, illetve ne tartsanak érvényben fenntartásokat az 1990. évi egyezmény következő cikkeivel összefüggésben:

a) A 2. cikkel összefüggésben, amennyiben annak értelmében a bűncselekmény egy évnél hosszabb szabadságvesztéssel vagy ilyen szabadságelvonó intézkedéssel büntethető.

Az 1990. évi egyezmény 2. cikkével kapcsolatban a tagállamok kizárólag azon az alapon élhetnek fenntartással a pénzügyi jellegű bünteten-

dő cselekményekkel szerzett jövedelmek elkobzását illetően, hogy legyen lehetőség a nemzeti, a közösségi és a nemzetközi szintű adótartozás-behajtási jogszabályok alapján mind nemzeti, mind pedig a nemzetközi együttműködés szintjén az ilyen jövedelmek elkobzására;

b) A 6. cikkel összefüggésben, súlyos bűncselekmények tekintetében. Ilyennek minősülnek minden esetben azok a bűncselekmények, amelyek egy évnél hosszabb szabadságvesztéssel vagy ilyen szabadságelvonó intézkedéssel büntethetők, vagy – azokban az államokban, amelyek jogrendszere a bűncselekményekre minimális büntetési tételt ír elő – azok, amelyek legalább hat hónapnál hosszabb szabadságvesztéssel vagy ilyen szabadságelvonó intézkedéssel büntethetők.

2. cikk

Büntetések

Mindegyik tagállam köteles megtenni a saját büntetési rendszerével összhangban azon szükséges intézkedéseket, amelyek biztosítják, hogy az 1990. évi egyezmény 6. cikkének (1) bekezdése a) és b) pontjában hivatkozott bűncselekmények, ahogy az a jelen kerethatározat 1. cikkének b) pontjából adódik, olyan szabadságvesztéssel legyenek büntethetők, amely tételének felső határa nem lehet kevesebb négy évnél.

3. cikk

Vagyonelkobzás

Valamennyi tagállam köteles megtenni a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a bűncselekmény útján szerzett jövedelem elkobzására vonatkozó jogszabályai és eljárási szabályai legalább azokban az esetekben tegyék lehetővé a bűncselekmény útján szerzett jövedelem értékével azonos értékű vagyontárgyak elkobzását, amikor a bűncselekménnyel szerzett jövedelmek nem hozzáférhetők, akár kizárólag nemzeti eljárás során, akár más tagállam megkeresésére indított eljárás keretében, ideértve a külföldi elkobzási határozatok végrehajtását is. A tagállam azonban kizárhatja a bűncselekményből szerzett jövedelem értékével egyenértékű vagyontárgyak elkobzását abban az esetben, ha azok értéke kevesebb, mint 4000 euró.

A „vagyontárgy”, „jövedelem”, illetve „elkobzás” fogalmak jelentése azonos az 1990. évi egyezmény 1. cikkében meghatározottakkal.

4. cikk

Jogsegélykérelemre vonatkozó eljárás

Valamennyi tagállam köteles megtenni a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy más tagállamtól érkezett, a javak azonosítására, felkutatására, zárolására, lefoglalására vagy elkobzására vonatkozó megkereséseket ugyanolyan prioritással intézze, mint amellyel a hasonló intézkedéseket a belföldi eljárásokban kezeli.

5. cikk

A jelenlegi rendelkezések hatályon kívül helyezése

A 98/699/IB számú együttes fellépés 1., 3. cikke, 5. cikkének (1) és 8. cikkének (2) bekezdése ezzel hatályát veszíti.

6. cikk

Végrehajtás

(1) A tagállamok meghozzák a szükséges intézkedéseket, hogy e kerethatározat rendelkezéseinek legkésőbb 2002. december 31-jéig megfeleljenek.

(2) A tagállamok 2003. március 1-jéig továbbítják a Tanács Főtitkárságának és a Bizottságának azon rendelkezések szövegét, amelyekkel nemzeti jogukba beépítik a jelen kerethatározatból eredő kötelezettségeiket, valamint adott esetben az 1990. évi egyezmény 40. cikkének (2) bekezdése értelmében tett értesítéseket. A Tanács 2003. december 31-ig az ezeken az információkon alapuló jelentés, valamint a Bizottság írásos

jelentése alapján megvizsgálja, hogy a tagállamok milyen mértékben tették meg a szükséges intézkedéseket a jelen kerethatározatnak való megfelelés érdekében.

7. cikk

Területi hatály

Ez a kerethatározat Gibraltáron akkor alkalmazandó, amikor az 1990. évi egyezmény rendelkezéseit kiterjesztik Gibraltárra.

8. cikk

Hatálybalépés

Ez a kerethatározat az *Európai Közösségek Hivatalos Lapjában* való kihirdetésének napján lép hatályba.

Kelt Luxemburgban, 2001. június 26-án.

a Tanács részéről

az elnök

T. ÖSTROS

**A TANÁCS 2002. június 13-i KERETHATÁROZATA
a közös nyomozócsoportokról
(2002/465/IB)**

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unióról szóló szerződésre, különösen annak 34. cikke (2) bekezdésének b) pontjára, tekintettel a Belga Királyság, az Egyesült Királyság, a Francia Köztársaság és a Spanyol Királyság kezdeményezésére²², tekintettel az Európai Parlament véleményére²³, az alábbi okok mérlegelésével:

(1) Az Unió egyik célja, hogy a szabadság, a biztonság és az igazságosság övezetében polgárainak magas szintű biztonságot nyújtson. E célt a tagállami rendőrségek, vámhatóságok és egyéb hatáskörrel rendelkező hatóságok szorosabb együttműködésével a bűnözés megelőzése és a bűnözés elleni küzdelem útján valósítják meg, tiszteletben tartva az Unió alapjául szolgáló emberi jogokat, alapvető szabadságokat és a jogállamiságot.

(2) Az 1999. október 15-én és 16-án Tamperében üléselő Európai Tanács felhívta a tagállamokat arra, hogy első lépésként haladéktalanul hozzák létre a szerződésben előírt közös nyomozócsoportokat a különösen kábítószer- és emberkereskedelem, a terrorizmus, valamint a szervezett bűnözés elleni küzdelem érdekében.

(3) Az Európai Unióról szóló szerződés 34. cikke alapján a Tanács által elfogadott, az Európai

Unió tagállamai között a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló egyezmény²⁴ 13. cikke rendelkezést tartalmaz közös nyomozócsoportok létrehozásáról és működéséről.

(4) A Tanács szorgalmazza, hogy a tagállamok a lehető legrövidebb időn belül, de mindenképpen még a 2002. év folyamán tegyenek meg minden szükséges intézkedést az egyezmény megerősítése iránt.

(5) A Tanács elismeri annak fontosságát, hogy mielőbb megfeleljenek az Európai Tanács közös nyomozócsoportok haladéktalan létrehozására irányuló felhívására.

(6) A Tanács úgy véli, hogy a nemzetközi bűnözés lehető leghatékonyabb leküzdése érdekében már ebben a szakaszban ajánlatos olyan, kötelező jogi aktus kibocsátása az Unió szintjén a közös nyomozócsoportokról, amely alkalmazható a kábítószer- és emberkereskedelem, valamint a terrorizmus eseteiben a közös nyomozásokra.

(7) A Tanács úgy véli, hogy e csoportok bevetését a terroristák által elkövetett bűncselekmények elleni küzdelemben prioritással kell biztosítani.

(8) A csoport összetételét, célját és működésének időtartamát az azt bevető tagállamok határozzák meg.

(9) A csoportot bevető tagállam meghatározhatja, hogy a hatályos jogában biztosított lehetőség szerint és azzal összhangban olyan szemé-

²² HL C 295. szám, 2001. 10. 20., 9. o.

²³ A 2001. november 13-i vélemény (a Hivatalos Lapban még nem tették közzé).

²⁴ HL C 197. szám, 2000. 07. 12., 1. o.

lyek is részt vehessenek a csoport tevékenységében, akik nem a tagállamok hatáskörrel rendelkező hatóságait képviselik, és azt, hogy e személyek között például az Europol, a Bizottság (OLAF) vagy a nem tagállam hatóságainak képviselői, különösen az Egyesült Államok bűnüldöző hatóságainak képviselői is helyet kaphassanak. Ilyen esetekben a csoport létrehozásáról szóló megállapodásban kell rendezni például e képviselőkért való esetleges felelősségviselés szabályait.

(10) A közös nyomozócsoport a tagállam területén az adott tagállam joga szerint tevékenykedik.

(11) Ez a kerethatározat nem érinti a közös nyomozócsoportok létrehozására vagy működésére vonatkozó egyéb meglévő rendelkezéseket vagy megállapodásokat.

A KÖVETKEZŐ KERETHATÁROZATOT FOGADTA EL:

1. cikk

Közös nyomozócsoportok

(1) Két vagy több tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságai kölcsönös megállapodással közös nyomozócsoportot hozhatnak létre meghatározott célra és korlátozott, de kölcsönös egyetértéssel meghosszabbítható időtartamra annak érdekében, hogy az a csoportot létrehozó egy vagy több tagállamban bűnügyi nyomozásokat folytasson. A csoport összetételét a megállapodásban rögzítik.

Közös nyomozócsoport létesíthető különösen, ha:

a) a tagállam nyomozati eljárásában a bűncselekmények felderítése más tagállamokat érintő nehéz és nagy gondosságot kívánó nyomozást igényel;

b) több tagállam olyan, a bűncselekmények felderítésére irányuló nyomozást folytat, amely az eset körülményei alapján az érintett tagállamok összehangolt, egyeztetett fellépését teszi szükségessé.

Bármely érintett tagállam kérheti közös nyomozócsoport létrehozását. A csoportot abban a tagállamban alakítják meg, amelyben a nyomozást várhatóan végezni fogják.

(2) A közös nyomozócsoport létrehozására irányuló megkeresés a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló európai egyezmény 14. cikkének, és az 1974. május 11-i jegyzőkönyvvel módosított, 1962. június 27-i Benelux Szerződés 37. cikkének vonatkozó rendelkezéseiben meghatározott adatok mellett a csoport összetételére irányuló javaslatokat is tartalmazza.

(3) A közös nyomozócsoport a csoportot létrehozó tagállamok területén az alábbi általános feltételek alapján működik:

a) A csoport vezetője a csoport bevetési helye szerinti tagállam bűnügyi nyomozásokban részt vevő hatáskörrel rendelkező hatóságának képviselője. A csoport vezetője a belső jog szerinti hatásköre alapján jár el.

b) A csoport a bevetés helye szerinti tagállam jogának megfelelően végzi tevékenységét. A csoport tagjai az a) pontban meghatározott személy vezetésével látják el feladataikat, figyelembe véve a csoport létrehozásáról szóló megállapodásban saját hatóságaik által rögzített feltételeket.

c) Az a tagállam, amelyben a csoportot bevetik, biztosítja az ehhez szükséges szervezeti feltételeket.

(4) E kerethatározat értelmében a közös nyomozócsoport azon tagjai, akik nem a csoport bevetési helye szerinti tagállamból származnak, a csoport „kirendelt” tagjainak minősülnek.

(5) A közös nyomozócsoport kirendelt tagjai jogosultak jelen lenni a bevetési hely szerinti tagállamban végzett nyomozati cselekményeknél. A csoport vezetője azonban a bevetés helye szerinti tagállam jogának megfelelően, indokolt esetben másként határozhat.

(6) A csoport vezetője, a bevetés helye szerinti tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságai, valamint a kirendelő tagállam jóváhagyásával, a közös nyomozócsoport kirendelt tagját a bevetés helye szerinti tagállam jogának megfelelően bizonyos nyomozati cselekmények elvégzésével bízhatja meg.

(7) Ha a közös nyomozócsoportnak a csoportot létrehozó tagállamok egyikében nyomozati cselekmény végrehajtására van szüksége, az adott tagállam csoporthoz kirendelt tagjai megkereshetik saját hatóságaikat az intézkedések foganatosítására. A megkeresett tagállamban ezeket az intézkedéseket olyan feltételek szerint mérlegelik, mintha az azok iránti kérelmet a nemzeti nyomozások során terjesztették volna elő.

(8) Ha a közös nyomozócsoportnak a csoport létrehozásában részt nem vevő tagállam vagy harmadik állam segítségére van szüksége, a jogsegély iránti megkeresést az irányadó egyezmények vagy megállapodások alapján, a bevetés helye szerinti állam hatáskörrel rendelkező hatóságai terjesztik elő az érintett másik állam hatáskörrel rendelkező hatóságaihoz.

(9) A közös nyomozócsoport tagja – országa belső jogának megfelelően és saját hatáskörén belül – a csoport által folytatott bűnügyi nyomozások céljára megadhatja a csoportnak az őt kirendelő tagállamban rendelkezésre álló információkat.

(10) A közös csoport tagja vagy kirendelt tagja által a csoporthoz tartozás ideje alatt jogszerűen megszerzett, az érintett tagállamok hatáskörrel rendelkező hatóságai számára más módon nem hozzáférhető információk az alábbi célokra használhatók fel:

a) azokra a célokra, melyekre a csoport létesült;

b) egyéb bűncselekmények felderítése, nyomozása és büntető eljárása céljára annak a tagállamnak az előzetes hozzájárulásától függően,

amelyben az információ hozzáférhetővé vált. Ez a hozzájárulás csak abban az esetben tagadható meg, ha a felhasználás veszélyeztetné az érintett tagállamban folyó bünyügyi nyomozás(oka)t, illetve ha a tagállam megtagadhatná a jogsegély teljesítését;

c) a közbiztonságot fenyegető közvetlen és komoly veszély elhárítására, és – a b) pont sérelme nélkül – ha később bünyügyi nyomozást indítanak;

d) egyéb célokra, amennyiben a csoportot létrehozó tagállamok ebben megállapodtak.

(11) E kerethatározat nem érinti a közös nyomozócsoportok létrehozására vagy bevetésére vonatkozó egyéb rendelkezéseket vagy megállapodásokat.

(12) Amennyiben az érintett tagállamok joga vagy a közöttük alkalmazandó megállapodások megengedik, megegyezhetnek arról, hogy a csoport tevékenységében a közös nyomozócsoportot létrehozó tagállamok hatáskörrel rendelkező hatóságainak képviselőin kívül más személyek is részt vehetnek. Ilyenek lehetnek például a Szerződés alapján létesült szervezetek tisztviselői. Az e kerethatározatban a csoport tagjainak vagy kirendelt tagjainak biztosított jogok nem vonatkoznak ezekre a személyekre, kivéve, ha a megállapodás kifejezetten másként rendelkezik.

2. cikk

A tisztviselők büntetőjogi felelőssége

Az 1. cikkben meghatározott bevetések során a bevetés helyétől különböző tagállamból származó tisztviselőket a sérelmükre, vagy az általuk elkövetett bűncselekmények tekintetében úgy kell tekinteni, mintha a bevetés helye szerinti tagállam tisztviselői lennének.

3. cikk

A tisztviselők polgári jogi felelőssége

(1) Ha a tagállam tisztviselőit az 1. cikknek megfelelően egy másik tagállamban vetik be, az előbbi tagállam a bevetés helye szerinti tagállam joga alapján felel a tisztségviselők által, tevékenységük során okozott károkért.

(2) A tagállam, amelynek területén az (1) bekezdésben meghatározott kárt okozták, úgy téríti meg a kárt, mintha azt saját tisztviselője okozta volna.

(3) Az a tagállam, amelynek tisztviselői egy másik tagállam területén bármely személynek kárt okoztak, teljes mértékben megtéríti a sértettek vagy azok jogutódai számára kifizetett összegeket a másik tagállamnak.

(4) A harmadik személyekkel szemben fennálló jogok gyakorlásának sérelme nélkül, és a (3) bekezdés kivételével az (1) bekezdésben előírt esetben minden tagállam lemond az elszenvedett károk megtérítésének igényéről a másik tagállammal szemben.

4. cikk

Végrehajtás

(1) A tagállamok meghozzák a szükséges intézkedéseket, hogy e kerethatározat rendelkezéseinek 2003. január 1-jéig megfeleljenek.

(2) A tagállamok közlik a Tanács Főtitkárságával és a Bizottsággal azon rendelkezések szövegét, amelyekkel nemzeti jogukba beépítik a jelen kerethatározatból eredő kötelezettségeiket. Ezek és más információk alapján a Bizottság 2004. július 1-jéig jelentést nyújt be a Tanácshoz e kerethatározat végrehajtásáról. A Tanács megállapítja, hogy a tagállamok milyen mértékben tettek eleget a jelen kerethatározatban foglaltaknak.

5. cikk

Hatálybalépés

Ez a kerethatározat a *Hivatalos Lapban* történő kihirdetése napján lép hatályba. Hatályát veszti, amint az Európai Unió tagállamai között a kölcsönös bünyügyi jogsegély tárgyában kötött egyezmény az összes tagállamban hatályba lép.

Kelt Luxembourgban, 2002. június 13-án.

a Tanács részéről

az elnök

M. RAJOY BREY

A TANÁCS 2002. június 13-i KERETHATÁROZATA a terrorizmus elleni küzdelemről (2002/475/IB)

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Uniót létrehozó szerződésre és különösen annak 29. cikkére, 31. cikke e) pontjára és 34. cikke (2) bekezdésének b) pontjára,

tekintettel a Bizottság javaslatára²⁵ HL C 332. (E) szám, 2001. 11. 27., 300. o.

tekintettel az Európai Parlament véleményére²⁶, az alábbi okok mérlegelésével:

(1) Az Európai Unió az emberi méltóság, a szabadság, az egyenlőség és a szolidaritás egyetemes értékei, az emberi jogok és alapvető szabadságjogok tiszteletben tartása alapján jött létre, s a

²⁵ HL C 332. (E) szám, 2001. 11. 27., 300. o.

²⁶ A 2002. február 6-i vélemény (a Hivatalos Lapban még nem tették közzé).

demokrácia és a jogállamiság – tagállamai által közösen vallott – elvein alapul.

(2) A terrorizmus ezen elvek egyik legsúlyosabb megsértése. A Tanács 1995. október 14-i nem hivatalos ülésén elfogadott La Gomera nyilatkozat leszögezte, hogy a terrorizmus veszélyezteti a demokráciát, az emberi jogok szabad gyakorlását, valamint a társadalmi és gazdasági fejlődést.

(3) Minden tagállam vagy egyesek közülük részesei a terrorizmusra vonatkozó számos egyezménynek. Az Európa Tanács a terrorizmus felszámolásáról szóló 1977. január 27-i egyezménye a terrorcselekményeket nem tekinti politikai bűncselekménynek, vagy politikai bűncselekményekkel kapcsolatos bűncselekménynek, illetve politikai indítékból elkövetett bűncselekménynek. Az Egyesült Nemzetek elfogadta a terrorista bombatámadások elleni harcról szóló 1997. december 15-i egyezményt, és a terrorizmus finanszírozásának felszámolására irányuló 1999. december 9-i egyezményt. Az Egyesült Nemzetek keretében jelenleg tárgyalások folynak egy terrorizmus elleni átfogó egyezmény tervezetéről.

(4) Az Európai Unió szintjén a Tanács 1998. december 3-án elfogadta a Tanács és a Bizottság cselekvési tervét²⁷ arról, hogy miként hajthatók végre a legeredményesebben az Amszterdami Szerződésnek a szabadság, a biztonság és az igazságosság övezetére vonatkozó rendelkezései. Fgyelembbe kell venni a Tanács 2001. szeptember 20-i következtetéseit és az Európai Tanács 2001. szeptember 21-i rendkívüli ülésén elfogadott, a terrorizmus leküzdéséről szóló cselekvési tervét is. A terrorizmusra utalás történt az 1999. október 15-én és 16-án Tamperében, valamint a Santa Maria da Feirában 2000. június 19-én és 20-án ülésező Európai Tanács következtetéseiben. Említést tettek róla az Európai Unión belüli „szabadság, biztonság és igazságosság” övezetének megteremtésével kapcsolatos eredmények félévenkénti jelentésében, amelyet a Bizottság nyújt be a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek (2000 második fele). Továbbá az Európai Parlament 2001. szeptember 5-én ajánlást fogadott el az Európai Unió szerepéről a terrorizmus elleni harcban. Emlékeztetni kell végül arra, hogy a vezető ipari országok (G7) és Oroszország az 1996. július 30-i párizsi tanácskozásukon huszonöt intézkedést javasolt a terrorizmus leküzdésére.

(5) Az Európai Unió számos, a terrorizmusra és a szervezett bűnözésre vonatkozó külön intézkedést fogadott el, mint az 1998. december 3-i tanácsi határozat²⁸ az Europol hatáskörének bővítéséről a terrorcselekményekkel kapcsolatos élet, testi épség, személyi szabadság és tulajdon ellen elkövetett vagy elkövethető bűncselekményekre; az Európai Unió tagállamai között a terrorizmus elleni harc terén a speciális képességeket és

szakismereteket tartalmazó jegyzék összeállításáról és fenntartásáról szóló, 1996. október 15-i 96/610/IB tanácsi együttes fellépés²⁹, amely megkönnyíti a tagállamok közötti együttműködést a terrorizmus elleni harcban; ilyen intézkedések továbbá az Európai Igazságügyi Hálózat létrehozásáról szóló, 1998. június 29-i 98/428/IB tanácsi együttes fellépés³⁰, amelynek 2. cikke szerint a meghatározott szerv jogosítványai a terrorista cselekményekkel kapcsolatban is fennállnak; az Európai Unió tagállamaiban a bűnözői szervezetben való részvétel bűncselekményé nyilvánításáról szóló, 1998. december 21-i 98/733/IB tanácsi együttes fellépés³¹; végül a terrorista csoportok finanszírozása elleni fellépés terén megvalósuló együttműködésről szóló 1999. december 9-i tanácsi Ajánlás³².

(6) A terrorista bűncselekmények tényállási elemeinek körét közelíteni kellene valamennyi tagállamban, beleértve a terrorista csoportosulásokkal kapcsolatban elkövetett bűncselekményeket is. Ezen túlmenően az ilyen bűncselekményeket elkövető vagy ezekért felelős természetes és jogi személyekkel szemben e bűncselekmények súlyosságának megfelelő büntetéseket és szankciókat kell alkalmazni.

(7) Joghatósági szabályokat kell kibocsátani annak biztosítására, hogy a terrorista bűncselekmények hatékonyan legyenek üldözhetőek.

(8) A terrorista bűncselekmények áldozatainak veszélyeztetett helyzetben vannak, ezért rájuk nézve különleges intézkedésekre van szükség.

(9) Mivel a javasolt fellépés céljait a tagállamok egyoldalúan nem képesek megfelelően elérni, és mivel ezek a szükséges kölcsönösség alapján uniós szinten jobban megvalósíthatók, az Unió a szubszidiaritás elvével összhangban megfelelő intézkedéseket fogadhat el. Az arányosság elvének megfelelően, ez a kerethatározat nem terjeszkedik túl e célok eléréséhez szükséges mértéken.

(10) Ez a kerethatározat a közösségi jog alapelveiként tiszteletben tartja az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok védelméről szóló Európai Egyezmény által szavatolt és a tagállamok közös alkotmányos tradícióiból származó alapvető jogokat. Az Unió betartja az Európai Unióról szóló Szerződés 6. cikkének (2) bekezdésében elismert és az Európai Unió Alapjogi Chartájában, nevezetesen annak VI. fejezetében megfogalmazott alapelveket. Ennek a kerethatározatnak egyetlen rendelkezése sem értelmezhető úgy, hogy az olyan alapvető jogok, illetve szabadságok szűkítéséhez vagy korlátozásához vezessen, mint a sztrájkhoz való jog, a gyülekezési vagy egyesülési jog, illetve a véleménynyilvánítás szabadságának joga, beleértve a szakszervezet-ala-

²⁷ HL C 19. szám, 1999. 01. 23., 1. o.

²⁸ HL C 26. szám, 1999. 01. 30., 22. o.

²⁹ HL L 273. szám, 1996. 10. 25., 1. o.

³⁰ HL L 191. szám, 1998. 07. 07., 4. o.

³¹ HL L 351. szám, 1998. 12. 29., 1. o.

³² HL C 373. szám, 1999. 12. 23., 1. o.

pítás, illetve az ahhoz való csatlakozás jogát, valamint az ezzel összefüggő tüntetési jogot.

(11) Nem tartoznak e kerethatározat hatálya alá a fegyveres erők által a nemzetközi humanitárius jog szerinti fegyveres konfliktusok idején elkövetett és az e szerint elbírálandó cselekmények, valamint egy állam fegyveres erőinek hivatalos kötelezettségeik teljesítése közben elkövetett cselekményei, amennyiben azok a nemzetközi jog egyéb szabályainak hatálya alá tartoznak,

A KÖVETKEZŐ KERETHATÁROZATOT FOGADTA EL:

1. cikk

Terrorista bűncselekmények és az alapvető jogok, jogelvek

(1) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket az alábbi a)–i) pontban meghatározott, a belső jog alapján bűncselekményként meghatározott szándékos cselekmények terrorista bűncselekményekké nyilvánítására, amelyek az elkövetés módja vagy összefüggéseik folytán egy államot vagy nemzetközi szervezetet komolyan károsíthatnak, ha azokat azzal a céllal követik el, hogy:

- a lakosságot komolyan megfélemlítsék, vagy
- állami szervet vagy nemzetközi szervezetet jogellenesen arra kényszerítsenek, hogy valamit megtegyen, vagy ne tegyen, vagy
- egy állam vagy nemzetközi szervezet alapvető politikai, alkotmányos, gazdasági vagy társadalmi rendjét súlyosan veszélyeztessék vagy megdöntsék;

ilyen cselekmények:

- a) emberi élet elleni támadás, amely halált okozhat;
- b) testi épség elleni támadás;
- c) emberrablás vagy túszejtés;
- d) kormányzati vagy hivatalos létesítmény, közlekedési eszköz, infrastrukturális létesítmény – beleértve az információs rendszert is –, a kontinentális talapzaton rögzített építmény, illetve közterület vagy magántulajdon olyan súlyos megrongálása, amely alkalmas az emberi élet veszélyeztetésére vagy jelentős gazdasági veszteség előidézésére;
- e) légi-, vízi jármű, más tömegközlekedési vagy áruszállító eszköz hatalomba kerítése;
- f) lőfegyver, robbanóanyag, robbantószer, illetve nukleáris, biológiai vagy vegyi fegyver előállítása, birtoklása, megszerzése, szolgáltatása, készenlétbe helyezése vagy felhasználása, valamint biológiai és vegyi fegyverekkel kapcsolatos kutatás és fejlesztés;
- g) más életét veszélyeztető veszélyes anyag kibocsátása, vagy tűzvész, árvíz vagy robbanás előidézése;
- h) a víz- vagy áramellátás, illetve más természeti erőforráson alapuló ellátás megzavarása

vagy megszakítása, amely veszélyezteti más életét;

i) az a)–h) pontban felsorolt cselekmények elkövetésével való fenyegetés.

(2) Ez a kerethatározat nem érinti az Európai Unióról szóló Szerződés 6. cikkében megfogalmazott alapvető jogok és alapvető jogelvek tiszteletben tartásának kötelezettségét.

2. cikk

Terrorista csoporthoz kapcsolódó bűncselekmények

(1) Ezen kerethatározat alkalmazásában a „terrorista csoport” kettőnél több személyből álló, hosszabb időre szervezett csoportot jelent, amely terrorista cselekmények elkövetése végett összehangoltan működik. A „szervezett csoport” olyan csoportot jelent, amelyet nem alkalomszerűen, egy büntetendő cselekmény azonnali elkövetésére hoztak létre, és amelyben a tagoknak nincs szükségképpen formálisan meghatározott szerepe, illetve nem szükséges a tagság folyamatossága vagy kiépített szervezet.

(2) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy az alábbi szándékos cselekmények büntethetőségét biztosítsa:

- a) terrorista csoport irányítása;
- b) részvétel terrorista csoport tevékenységében, beleértve információk vagy anyagi források szolgáltatását vagy a tevékenység bármilyen módon történő finanszírozását, annak tudatában, hogy ez a részvétel hozzájárul a terrorista csoport büntetendő cselekményeihez.

3. cikk

A terrorista tevékenységekkel összefüggő bűncselekmények

Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy az alábbi cselekmények terrorista tevékenységgel összefüggő bűncselekményeknek minősüljenek:

- a) minősített lopás az 1. cikk (1) bekezdésében felsorolt cselekmények egyikének elkövetése céljából;
- b) zsarolás az 1. cikk (1) bekezdésében felsorolt cselekmények egyikének elkövetése céljából;
- c) közokirat-hamisítás az 1. cikk (1) bekezdésének a)–h) pontjában és a 2. cikk (2) bekezdésének b) pontjában felsorolt cselekmények egyikének elkövetése céljából.

4. cikk

Társtettség, részesség, kísérlet

(1) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy az 1. cikk (1) bekezdésében, valamint a 2. vagy a 3. cikkben meghatározott bűncselekményekre való felbujtás, illetve az ahhoz nyújtott bűnsegély, valamint a társtettség büntetendő legyen.

(2) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy az 1. cikk (1) bekezdésében

és a 3. cikkben meghatározott bűncselekmények elkövetésének kísérlete, az 1. cikk (1) bekezdésének f) pontjában előírt birtoklás és az 1. cikk (1) bekezdésének i) pontjában meghatározott bűncselekmény kivételével, büntetendő legyen.

5. cikk

Szankciók

(1) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy az 1–4. cikkben meghatározott bűncselekményeket olyan hatékony, arányos és visszatartó erejű büntetőjogi büntetésekkel fenyegetse, amelyek kiadatást eredményezhetnek.

(2) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy az 1. cikk (1) bekezdésében meghatározott terrorista bűncselekmények és a 4. cikkben meghatározott bűncselekmények, amennyiben azok terrorcselekményekhez kapcsolódnak, súlyosabb szabadságvesztéssel legyenek büntethetők, mint amellyel az ilyen bűncselekményeket az 1. cikk (1) bekezdése szerinti különös célzat hiányában a belső jog fenyegeti, kivéve, ha ezek a büntetések már a belső jog szerinti legsúlyosabb büntetési tételek.

(3) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy a 2. cikkben felsorolt bűncselekményeket szabadságvesztéssel fenyegetse, a 2. cikk (2) bekezdés a) pontjában meghatározott bűncselekmény esetében legalább tizenöt év legyen a büntetés felső határa, a 2. cikk (2) bekezdésének b) pontjában felsorolt bűncselekmények esetében pedig legalább nyolc év. Amennyiben a 2. cikk (2) bekezdésének a) pontjában meghatározott bűncselekmény csak az 1. cikk (1) bekezdésének i) pontja szerinti cselekményre vonatkozik, a büntetés felső határa legalább nyolc év legyen.

6. cikk

Tevékeny megbánás

Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy az 5. cikkben meghatározott büntetéseket enyhíteni lehessen, ha az elkövető:

- a) lemond a terrorista tevékenységről, és
- b) a közigazgatási vagy az igazságszolgáltatási hatóságokat olyan információkkal látja el, amelyeket azok egyébként nem tudnának megszerezni, ezzel segítve őket:
 - i. a bűncselekmény következményeinek megakadályozásában vagy enyhítésében;
 - ii. a többi elkövető személyének megállapításában vagy azok bíróság elé állításában;
 - iii. bizonyíték megszerzésében, vagy
 - iv. az 1–4. cikkben meghatározott további bűncselekmények elkövetésének megakadályozásában.

7. cikk

Jogi személyek felelőssége

(1) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy a jogi személyek az 1–4. cikk-

ben meghatározott bármely olyan bűncselekményért felelősségre vonhatók legyenek, amelyet vagy egyénileg, vagy a jogi személy valamely szervének részeként olyan személy követett el a jogi személy javára, aki

- a) a jogi személy képviseleti joga;
- b) a jogi személy nevében való döntéshozatal joga;
- c) a jogi személyen belüli ellenőrzési jogkör alapján vezető pozíciót tölt be a jogi személyen belül.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott esetekben túlmenően, minden tagállam meghozza a szükséges intézkedéseket, hogy a jogi személyek felelősségre vonhatók legyenek, ha az (1) bekezdésben meghatározott személy részéről a felügyelet vagy az ellenőrzés hiánya tette lehetővé, hogy az adott jogi személy javára a neki alárendelt személy elkövesse az 1–4. cikkben meghatározott valamely bűncselekményt.

(3) A jogi személyek (1) és (2) bekezdés alapján fennálló felelőssége nem zárja ki azon természetes személlyel szembeni büntetőjogi fellépést, aki az 1–4. cikkben meghatározott bűncselekmények valamelyikét tettesként, felbujtóként vagy bűnsegédként követi el.

8. cikk

Jogi személyekkel szemben alkalmazható szankciók

Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy a 7. cikk alapján felelősséggel tartozó jogi személy olyan hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciókkal legyen sújtható, amelyek magukban foglalják a büntetőjogi vagy nem büntetőjogi pénzbeli szankciókat, és olyan egyéb szankciókat is tartalmazhatnak, mint például:

- a) kizárás a hatósági kedvezményekből vagy támogatásból;
- b) valamely üzleti tevékenység gyakorlásától való ideiglenes vagy tartós eltiltás;
- c) bírósági felügyelet alá helyezés;
- d) a jogi személy bíróság általi megszüntetése;
- e) a bűncselekmény elkövetésére használt létesítmények ideiglenes vagy tartós bezárása.

9. cikk

Joghatóság és bűnüldözés

(1) Minden tagállam meghozza a szükséges intézkedéseket, hogy megalapozza az 1–4. cikkben meghatározott bűncselekményekre vonatkozó joghatóságát, amennyiben:

- a) a bűncselekményt részben vagy egészben a területén követték el. Minden tagállam kiterjesztheti joghatóságát, ha a bűncselekményt egyik tagállam területén követték el;
- b) a bűncselekményt a zászlója alatt hajózó vízi jármű vagy a tagállamban lajstromozott repülőgép fedélzetén követték el;

c) az elkövető az állampolgára vagy a területén állandó lakóhellyel rendelkező személy;

d) a bűncselekményt a területén székhellyel rendelkező jogi személy javára követték el;

e) a bűncselekményt az adott tagállam intézményei vagy népe ellen, illetve az Európai Unió valamely intézménye, vagy olyan szervezet ellen követték el, amelyet az Európai Közösséget létrehozó Szerződés vagy az Európai Unióról szóló Szerződés alapján hoztak létre, és az az adott tagállamban rendelkezik székhellyel.

(2) Ha a bűncselekmény több tagállam joghatósága alá tartozik, és az azonos tények alapján az érintett államok bármelyike joghatályosan eljárhat, az érintett tagállamok együttműködnek annak eldöntésében, hogy melyikük folytassa le az eljárást az elkövetővel szemben. Ezen intézkedés célja, hogy a bűnüldözést lehetőleg egyetlen tagállamban vonják össze. Ennek érdekében a tagállamok igénybe vehetnek az Európai Unión belüli, minden olyan szervezetet vagy mechanizmust, amelyet az igazságügyi hatóságok közötti együttműködés előmozdítása és fellépésük egyeztetése céljából hoztak létre. Az eljáró tagállam megállapításánál az irányadó szempontok:

– az a tagállam legyen, amelynek területén a bűncselekményt elkövették;

– az a tagállam legyen, amelynek az elkövető állampolgára vagy állandó lakosa;

– az a tagállam legyen, ahonnan az áldozat származik;

– az a tagállam legyen, amelynek területén az elkövetőt megtalálták.

(3) A tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak érdekében is, hogy az 1–4. cikkben meghatározott bűncselekményekre nézve megalapítsa joghatóságát azokban az esetekben is, amikor megtagadja az ilyen bűncselekménnyel gyanúsított vagy ezért elítélt személy átadását vagy kiadatását egy másik tagállam vagy harmadik ország számára.

(4) Az egyes tagállamok biztosítják, hogy joghatóságuk kiterjedjen azokra az esetekre, amikor a 2. vagy a 4. cikkben meghatározott bűncselekményeket részben vagy egészben a területükön követték el, bárhol is legyen a terrorista csoport székhelye vagy a bűnözői tevékenységének elkövetési helye.

(5) Ez a cikk nem zárja ki a tagállam belső jogszabályainak megfelelő büntető joghatóság gyakorlását.

10. cikk

A sértettek védelme és támogatása

(1) A tagállamok biztosítják, hogy az e kerethatározat hatálya alá tartozó bűncselekményekkel kapcsolatos nyomozás megindítása vagy büntető-eljárási cselekmények foganatosítása ne a bűncselekmény sértettjének nyilatkozatától vagy gyanúsításától függjön, legalábbis akkor, ha a cselekményt a tagállam területén követték el.

(2) A sértett helyzetéről a büntetőeljárásokban című, 2001. március 15-i 2001/220/IB tanácsi kerethatározatban³³ előírt intézkedések mellett szükség esetén minden tagállam megteszi adott esetben az összes intézkedést annak érdekében, hogy a sértettek családtagjai megfelelő segítségben részesüljenek.

11. cikk

Végrehajtás és jelentések

(1) A tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket, hogy e kerethatározat rendelkezéseinek legkésőbb 2002. december 31-ig megfeleljenek.

(2) A tagállamok 2002. december 31-ig továbbítják a Tanács Főtitkárságának és a Bizottságnak azon rendelkezések szövegét, amelyekkel nemzeti jogukba beépítik a jelen kerethatározatból eredő kötelezettségeiket. A Tanács 2003. december 31-ig az ezen információkon alapuló jelentés, valamint a Bizottság írásos jelentése alapján megvizsgálja, hogy a tagállamok milyen mértékben tették meg a szükséges intézkedéseket a jelen kerethatározatnak való megfelelés érdekében.

(3) A Bizottság jelentésében arra különösen ki kell térni, hogy a tagállamok hogyan ültették át az 5. cikk (2) bekezdésében meghatározott kötelezettséget a büntetőjogukba.

12. cikk

Területi hatály

Ezt a kerethatározatot alkalmazni kell Gibraltárra.

13. cikk

Hatálybalépés

Ez a kerethatározat a *Hivatalos Lapban* való kihirdetése napján lép hatályba.

Kelt Luxembourgban, 2002. június 13-án.

a Tanács részéről

az elnök

M. RAJOY BREY

³³ HL L 82. szám, 2001. 03. 22., 1. o.

A TANÁCS 2002. június 13-i KERETHATÁROZATA
az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról
 (2002/584/IB)

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unióról szóló szerződésre, különösen annak 31. cikke a) és b) pontjára, valamint 34. cikke (2) bekezdésének b) pontjára, tekintettel a Bizottság javaslatára³⁴, tekintettel az Európai Parlament véleményére³⁵, az alábbi okok mérlegelésével:

(1) Az 1999. október 15–16-i tamperei Európai Tanács következtései, és különösen azok 35. pontja szerint a tagállamok között a hivatalos kiadatási eljárást az olyan személyek tekintetében el kell törölni, akik a jogerős elítélést követően menekülnek az igazságszolgáltatás elől, a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított személyek kiadatási eljárását pedig meg kell gyorsítani.

(2) Az elfogatóparancsok kölcsönös végrehajtásának kérdésével a büntetőügyekben hozott bírósági határozatok kölcsönös elismerésének megvalósítására a tamperei Európai Tanács következtetéseinek 37. pontjában előirányozott és a Tanács által 2000. november 30-án elfogadott³⁶ intézkedési terv foglalkozik.

(3) A tagállamok mindegyike vagy némelyike több kiadatási egyezmény részese, beleértve az 1957. december 13-i európai kiadatási egyezményt és a terrorizmus elleni harcról szóló, 1977. január 27-i európai egyezményt. Az északi államok azonos tartalmú kiadatási törvényekkel rendelkeznek.

(4) Ezen túlmenően a tagállamok az alábbi három, teljesen vagy részben a kiadatásról szóló egyezményt is elfogadták, amelyek az uniós vívmányok részét is képezik: a közös államhatárokon történő ellenőrzés fokozatos megszüntetéséről szóló 1985. június 14-i schengeni egyezmény végrehajtásáról szóló 1990. június 19-i egyezmény³⁷ (az egyezményben részes tagállamok vonatkozásában), az Európai Unió tagállamai közötti egyszerűsített kiadatási eljárásról szóló 1995. március 10-i egyezmény³⁸ és az Európai Unió tagállamai közötti kiadatásról szóló 1996. szeptember 27-i egyezmény³⁹.

(5) Az Uniónak abból a kitűzött céljából, hogy a szabadság, a biztonság és az igazságosság övezetévé váljon, a tagállamok közötti kiadatás eltörlése és annak az igazságügyi hatóságok közötti átadási rendszerrel való felváltása következik. Továbbá, az elítélt vagy gyanúsított szemé-

lyek – büntetőeljárás lefolytatása vagy büntető-ítélet végrehajtása céljából történő – átadásának új, egyszerűsített rendszere lehetővé teszi a jelenlegi kiadatási eljárások bonyolultságának és az ebből eredő késedelem megszüntetését. A tagállamok között mind ez ideig irányadó hagyományos együttműködési kapcsolatokat a szabadság, a biztonság és az igazságosság térségében a büntetőügyekben hozott bírósági határozatok szabad mozgásán nyugvó rendszernek kell felváltania, amely az ítélethirdetés előtti és utáni szakaszban egyaránt érvényesül.

(6) E kerethatározatban intézményesített európai elfogatóparancs az első konkrét intézkedés a büntetőjog területén a kölcsönös elismerés elvének megvalósítására, amelyre az Európai Tanács az igazságügyi együttműködés „sarokköveként” utalt.

(7) Mivel az 1957. december 13-i európai kiadatási egyezményre épülő többoldalú kiadatási rendszer felváltását a tagállamok egyoldalúan eljárva nem képesek kielégítően megvalósítani, és e cél – terjedelmét és hatásait tekintve – az Unió szintjén jobban megvalósítható, a Tanács, az Európai Unióról szóló szerződés 2. cikkében és az Európai Közösséget létrehozó szerződés 5. cikkében foglalt szubszidiaritás elvével összhangban intézkedéseket fogadhat el. Az arányosság utóbbi cikkben rögzített elvének megfelelően, ez a kerethatározat nem lép túl az e cél megvalósításához szükséges mértéken.

(8) Az európai elfogatóparancs végrehajtásaként hozott határozatokat kellő ellenőrzés alá kell vonni, ami azt jelenti, hogy a keresett személy átadásáról a letartóztatás helye szerinti állam igazságügyi hatósága jogosult dönteni.

(9) A központi hatóságok szerepét az európai elfogatóparancs végrehajtásában a gyakorlati és közigazgatási segítségnyújtásra kell korlátozni.

(10) Az európai elfogatóparancs rendszere a tagállamok közötti nagyfokú bizalomra épül. Végrehajtása csak abban az esetben függeszthető fel, ha a tagállamok egyike súlyosan és tartósan megsérti az Európai Unióról szóló szerződés 6. cikkének (1) bekezdését, és ezt a Szerződés 7. cikkének (1) bekezdése szerint a Tanács a 7. cikk (2) bekezdésében rögzített következményekkel megállapítja.

(11) A tagállamok között az európai elfogatóparancs váltja fel a kiadatásra irányadó összes korábbi megállapodást, beleértve a schengeni egyezmény végrehajtásáról szóló egyezmény III. címének a kiadatásra vonatkozó rendelkezéseit.

(12) Ez a kerethatározat tiszteletben tartja az alapvető jogokat, és betartja az Európai Unióról szóló szerződés 6. cikkében meghatározott és az

³⁴ HL C 332. (E) szám, 2001. 11. 27., 305. o.

³⁵ 2002. január 9-i vélemény (a Hivatalos Lapban még nem tették közzé).

³⁶ HL C 12. (E) szám, 2001. 01. 15., 10. o.

³⁷ HL L 239. szám, 2000. 09. 22., 19. o.

³⁸ HL C 78. szám, 1995. 03. 30., 2. o.

³⁹ HL C 313. szám, 1996. 10. 13., 12. o.

Európai Unió Alapjogi Kartájában⁴⁰, különösen annak VI. fejezetében is kifejezésre juttatott alapelveket. E kerethatározat egyetlen rendelkezése sem értelmezhető úgy, mint amely tiltja olyan személy átadásának megtagadását, aki ellen európai elfogatóparancsot adtak ki, amennyiben objektív tények arra utalnak, hogy az elfogatóparancs kiadására azért került sor, hogy az adott személyt neme, faji vagy vallási hovatartozása, etnikai származása, nemzetisége, anyanyelve, politikai meggyőződése vagy szexuális irányultsága alapján vonják büntetőjogi felelősségre vagy büntessék meg, vagy arra, hogy helyzetét bármely fenti körülmény hátrányosan befolyásolhatja.

E kerethatározat nem képezi akadályát annak, hogy a tagállamok a szabályszerű bírósági eljáráshoz való jogra, az egyesülési szabadságra, a sajtószabadságra és az egyéb médiákra kiterjedő szólásszabadságra vonatkozó alkotmányos szabályokat alkalmazzák.

(13) Nem lehet senkinek sem a kitoloncolását, kiutasítását vagy kiadatását elrendelni olyan államba, ahol komoly veszélye van annak, hogy őt halálbüntetésnek, kínzásnak vagy egyéb embertelen vagy megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek vetik alá.

(14) Mivel az összes tagállam megerősítette az Európa Tanács 1981. január 28-i egyezményét az egyének védelméről a személyes adatok gépi feldolgozása során, az e kerethatározat végrehajtásával összefüggésben feldolgozott személyes adatokat a fenti egyezmény elveinek megfelelően kell védelemben részesíteni.

A KÖVETKEZŐ KERETHATÁROZATOT FOGADTA EL:

1. FEJEZET ÁLTALÁNOS ELVEK

1. cikk

Az európai elfogatóparancs meghatározása és végrehajtásának kötelezettsége

(1) Az európai elfogatóparancs olyan bírósági határozat, amelyet a tagállam a keresett személy másik tagállam általi letartóztatása és átadása céljából – büntetőeljárás lefolytatására vagy a szabadságvesztés-büntetés, illetve a szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtására – bocsát ki.

(2) A tagállamok az európai elfogatóparancsokat a kölcsönös elismerés elve alapján és e kerethatározat rendelkezéseinek megfelelően hajtják végre.

(3) E kerethatározat nem módosítja az Európai Unióról szóló szerződés 6. cikkében előírt alapvető jogok és alapvető jogelvek tiszteletben tartásának a kötelezettségét.

2. cikk

Az európai elfogatóparancs alkalmazási köre

(1) Európai elfogatóparancs olyan cselekmények esetén adható ki, amelyek a kibocsátó tagállam törvényei szerint legalább maximum tizenkét hónapos szabadságvesztéssel vagy szabadságelvonással járó intézkedéssel sújthatók, vagy büntetés kiszabása, illetve intézkedés alkalmazása esetén azok időtartama legalább négy hónap.

(2) Az alábbi bűncselekmények esetében, ha ezek a kibocsátó tagállam joga szerint legalább maximum hároméves szabadságvesztéssel vagy szabadságelvonó intézkedéssel sújthatók, az európai elfogatóparancs alapján kerül sor az átadásra e kerethatározat értelmében, a cselekmény ketős büntetendőségének vizsgálata nélkül:

- bünszervezetben való részvétel,
- terrorizmus,
- emberkereskedelem,
- gyermekek szexuális kizsákmányolása, gyermekpornográfia,
- kábítószeres és pszichotróp anyagok tiltott kereskedelme,
- fegyverek, lőszeres és robbanóanyagok tiltott kereskedelme,
- vesztegetés,
- csalási cselekmények, beleértve az Európai Közösségek pénzügyi érdekeit az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló 1995. július 26-i egyezmény szerinti csalást,
- bűncselekmények bevételeit érintő pénzmosás,
- pénzhamisítás, beleértve az euró hamisítását,
- számítógépes bűnözés,
- környezeti bűnözés, beleértve a veszélyeztetett állat-, növény- és fajok tiltott kereskedelmét,
- jogellenes beutazáshoz és tartózkodáshoz nyújtott bűnsegély,
- emberölés, súlyos testi sértés,
- tiltott kereskedelem emberi szervekkel és szövetekkel,
- emberrablás, személyi szabadság megsértése és túszejtés,
- rasszizmus és idegengyűlölet,
- szervezett lopás, fegyveres rablás,
- kulturális javak, ezen belül régiségek és műalkotások tiltott kereskedelme,
- csalás,
- zsarolás és védelmi zsarolás,
- termék-hamisítás és -kalózkodás,
- közokirat-hamisítás és azok forgalmazása,
- fizetőeszközök hamisítása,
- hormonális és egyéb növekedést serkentő anyagok tiltott kereskedelme,
- nukleáris és radioaktív anyagok tiltott kereskedelme,
- lopott járművek kereskedelme,
- nemi erőszak,

⁴⁰ HL C 364. szám, 2000. 12. 18., 1. o.

- gyűjtogatás,
- a Nemzetközi Büntetőbíróság joghatósága alá tartozó bűncselekmények,
- repülőgép/hajó eltérítése,
- szabotázs.

(3) A Tanács az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ.) 39. cikkének (1) bekezdésében megállapított feltételek szerint az Európai Parlamenttel konzultálva egyhangúlag bármikor határozhat úgy, hogy a (2) bekezdésben foglalt listát további bűncselekmény-csoportokkal bővíti. A Tanács, a Bizottság 34. cikk (3) bekezdése szerint benyújtott jelentése nyomán megvizsgálja a lista bővítésének vagy módosításának szükségességét.

(4) A (2) bekezdésben fel nem sorolt bűncselekmények esetében az átadás feltételül szabható, hogy az európai elfogatóparanccsal érintett cselekmények a végrehajtó tagállam joga szerint bűncselekménynek minősüljenek, a tényállási elemektől vagy a megjelöléstől függetlenül.

3. cikk

Az európai elfogatóparancs végrehajtása elutasításának kötelező esetei

A végrehajtó tagállam igazságügyi hatósága (a továbbiakban: „végrehajtó igazságügyi hatóság”) elutasítja az európai elfogatóparancs végrehajtását, ha:

1. az elfogatóparancs alapjául szolgáló bűncselekmény a végrehajtó tagállamban közkegyelem alá esik, amennyiben ennek az államnak van joghatósága a bűncselekmény üldözésére saját büntetőjoga szerint;

2. a végrehajtó igazságügyi hatóság tudomást szerez arról, hogy a keresett személyt valamely tagállam ugyanazon cselekményekért már jogerősen elítélte, feltéve, hogy elítélése esetén a büntetést már letöltötte, éppen tölti vagy az ítéletet meghozó tagállam joga szerint az már nem hajtható végre;

3. az a személy, aki ellen az európai elfogatóparancsot kiadták, a végrehajtó állam joga szerint életkora miatt az európai elfogatóparancs alapjául szolgáló cselekményekért büntetőjogilag nem vonható felelősségre.

4. cikk

Az európai elfogatóparancs végrehajtása elutasításának mérlegelhető esetei

A végrehajtó igazságügyi hatóság elutasíthatja az európai elfogatóparancs végrehajtását, ha:

1. a 2. cikk (4) bekezdésében meghatározott esetek egyikében az európai elfogatóparancs alapjául szolgáló cselekmény a végrehajtó tagállam joga szerint nem minősül bűncselekménynek; adókkal és illetékekkel, vámokkal és devizákkal kapcsolatos ügyekben azonban nem tagadható meg az európai elfogatóparancs végrehajtása azon az alapon, hogy a végrehajtó tagállam joga nem vet ki ugyanolyan adót vagy illetéket, vagy nem

tartalmaz ugyanolyan típusú szabályokat az adó-, illeték-, valamint vám- és devizasabályozás terén, mint a kibocsátó tagállam joga;

2. az európai elfogatóparanccsal érintett személy ellen a végrehajtó tagállamban büntetőeljárás van folyamatban ugyanazon cselekmény miatt, amelyen az európai elfogatóparancs alapul;

3. a végrehajtó tagállam igazságügyi hatóságainak döntése szerint nem indítanak büntetőeljárást vagy megszüntetik azt az európai elfogatóparancs alapjául szolgáló bűncselekmény tekintetében, vagy ha egy tagállamban a keresett személy ellen ugyanazon cselekmény miatt jogerős ítéletet hoztak, ami a további eljárás akadályát képezi;

4. a keresett személy büntethetősége vagy büntetése a végrehajtó tagállam joga szerint elévült, és a cselekmény, saját büntetőjoga szerint, e tagállam joghatósága alá tartozik;

5. a végrehajtó igazságügyi hatóság tudomást szerez arról, hogy a keresett személyt egy harmadik állam ugyanazon cselekmény miatt jogerősen elítélte, feltéve, hogy elítélése esetén a büntetést már letöltötte, éppen tölti vagy az ítéletet meghozó ország joga szerint már nem hajtható végre;

6. az európai elfogatóparancsot szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából adták ki, amennyiben a keresett személy a végrehajtó tagállamban tartózkodik, amelynek állampolgára vagy lakosa, és ez az állam vállalja, hogy belső joga szerint végrehajtja a büntetést vagy az intézkedést;

7. az európai elfogatóparancs olyan bűncselekményekre vonatkozik, amelyeket:

a) a végrehajtó tagállam joga szerint egészben vagy részben a végrehajtó tagállam területén vagy a végrehajtó tagállam területének tekintett helyen követtek el; vagy

b) a kibocsátó tagállam területén kívül követtek el, és a végrehajtó tagállam joga a területén kívül elkövetett hasonló bűncselekmények üldözését nem teszi lehetővé.

5. cikk

A kibocsátó tagállam által egyedi esetekben nyújtandó biztosítékok

Az európai elfogatóparancs végrehajtó igazságügyi hatóság általi végrehajtását ez utóbbi állam joga az alábbi feltételek egyikéhez kötheti:

1. Ha az európai elfogatóparancsot az érintett személy távollétében hozott ítéletben kiszabott büntetés vagy intézkedés végrehajtása céljából adták ki, és ha az adott személyt személyesen nem idézték meg vagy más módon nem tájékoztatták a tárgyalás időpontjáról és helyéről, amelyen a távollétében az ítéletet hozták, az átadás ahhoz a feltételhez köthető, hogy a kibocsátó igazságügyi hatóság megfelelő biztosítékot nyújt arra, hogy az európai elfogatóparanccsal érintett személy-

nek lehetősége lesz a kibocsátó tagállamban az ügy újrafelvételét kérni és jelen lenni a bírósági tárgyaláson;

2. Ha az európai elfogatóparancs alapjául szolgáló bűncselekmény életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetéssel vagy életfogytig tartó szabadságelvonó intézkedéssel sújtható, az elfogatóparancs végrehajtása ahhoz a feltételhez köthető, hogy a kibocsátó tagállam jogrendszere biztosítson lehetőséget a kiszabott büntetés vagy intézkedés a végrehajtás megszüntetését célzó – kérelemre vagy legkésőbb húsz év elteltével történő – felülvizsgálatára vagy kegyelmi intézkedések alkalmazására, amelynek kérelmezésére az érintett személy a kibocsátó tagállam joga vagy gyakorlata szerint jogosult;

3. Ha a személy, aki ellen az európai elfogatóparancsot a büntetőeljárás lefolytatása céljából adták ki, a végrehajtó tagállam állampolgára vagy lakosa, az átadás ahhoz a feltételhez köthető, hogy a személyt kihallgatása után szállítsák vissza a végrehajtó tagállamba, hogy ott töltsen le a kibocsátó tagállamban kiszabott szabadságvesztés-büntetést vagy szabadságelvonó intézkedést.

6. cikk

Hatáskörrel rendelkező igazságügyi hatóság

(1) A kibocsátó igazságügyi hatóság a kibocsátó tagállam joga szerint az európai elfogatóparancs kiadására hatáskörrel rendelkező igazságügyi hatóság.

(2) A végrehajtó igazságügyi hatóság a végrehajtó tagállam joga szerint az európai elfogatóparancs végrehajtására hatáskörrel rendelkező igazságügyi hatóság.

(3) A tagállamok mindegyike tájékoztatja a Tanács Főtitkárságát a joga szerinti hatáskörrel rendelkező igazságügyi hatóságról.

7. cikk

Központi hatóság

(1) A hatáskörrel rendelkező igazságügyi hatóságok támogatására minden tagállam kijelölhet egy vagy – ha jogrendszere úgy rendelkezik – több központi hatóságot.

(2) A tagállam, ha ez belső igazságügyi rendszerének felépítése miatt szükséges, az európai elfogatóparancsok közigazgatási továbbításával és fogadásával, továbbá az ezekkel kapcsolatos minden egyéb hivatalos levelezéssel megbízza központi hatósága(i)t.

A tagállam, amely élni kíván az ebben a cikkben biztosított lehetőségekkel, a Tanács Főtitkárságához eljuttatja a kijelölt központi hatóság(ok)ra vonatkozó információkat. Ezek az adatok a kibocsátó tagállam minden hatóságára kötelezőek.

8. cikk

Az európai elfogatóparancs tartalma és formája

(1) Az európai elfogatóparancs, a mellékletben szereplő formanyomtatványnak megfelelően az alábbi adatokat tartalmazza:

a) a keresett személy személyazonossága és állampolgársága;

b) a kibocsátó igazságügyi hatóság neve, címe, telefon- és faxszáma, valamint e-mail címe;

c) annak megjelölése, hogy az 1. és 2. cikk hatálya alá tartozó végrehajtható ítélet, elfogatóparancs vagy bármilyen egyéb, azonos joghatású végrehajtható bírósági határozat rendelkezésre áll-e;

d) a bűncselekmény jellege és jogi minősítése, különösen a 2. cikkre tekintettel;

e) a bűncselekmény elkövetési körülményeinek ismertetése, ezen belül az időpont, a hely és a keresett személy bűncselekményben való részvételének jellege;

f) jogerős ítélet esetén a kiszabott büntetés vagy a bűncselekményre a kibocsátó tagállam joga szerint előírt büntetési keretek;

g) ha lehetséges, a bűncselekmény egyéb következményei.

(2) Az európai elfogatóparancsot le kell fordítani a végrehajtó tagállam hivatalos nyelvére vagy hivatalos nyelveinek egyikére. E kerethatározat elfogadásakor vagy egy későbbi időpontban a Tanács Főtitkárságánál letétbe helyezett nyilatkozatban bármely tagállam kijelentheti, hogy elfogadja az Európai Községek intézményeinek egy vagy több egyéb hivatalos nyelvén készült fordítást.

2. FEJEZET

ÁTADÁSI ELJÁRÁS

9. cikk

Az európai elfogatóparancs továbbítása

(1) Ha a keresett személy tartózkodási helye ismert, a kibocsátó igazságügyi hatóság az európai elfogatóparancsot közvetlenül továbbíthatja a végrehajtó igazságügyi hatóságnak.

(2) A kibocsátó igazságügyi hatóság minden esetben határozhat úgy, hogy a keresett személyt a Schengeni Információs Rendszerben (SIR) rögzíti.

(3) A körözést a közös államhatárokon történő ellenőrzés fokozatos megszüntetéséről szóló 1985. június 14-én kelt schengeni egyezmény végrehajtásáról szóló 1990. június 19-i egyezmény 95. cikke rendelkezéseinek megfelelően adják ki. A Schengeni Információs Rendszerben kiadott körözés egyenértékű a 8. cikk (1) bekezdésében előírt adatokkal kiegészített európai elfogatóparancssal.

Az átmeneti időszakban, addig amíg a SIR alkalmassá válik a 8. cikkben meghatározott összes adat továbbítására, a körözés az európai elfogatóparancssal addig egyenértékű, amíg az eredeti példány megfelelő formában meg nem érkezik a végrehajtó igazságügyi hatósághoz.

10. cikk

Az európai elfogatóparancs továbbításának eljárási szabályai

(1) Ha a kibocsátó igazságügyi hatóság nem ismeri a hatáskörrel rendelkező végrehajtó igaz-

ságügyi hatóságot, akkor különösen az Európai Igazságügyi Hálózat⁴¹ kapcsolattartási pontjain keresztül, szükség szerint tájékozódva a végrehajtó tagállamtól megszerzi ezt az információt.

(2) A kibocsátó igazságügyi hatóság kérésére a továbbítás elvégezhető az Európai Igazságügyi Hálózat biztonságos távközlési rendszerén keresztül.

(3) Ha nincs lehetőség a SIR szolgáltatásainak igénybevételére, a kibocsátó igazságügyi hatóság az európai elfogatóparancs továbbításához igénybe veheti az Interpol szolgáltatását.

(4) A kibocsátó igazságügyi hatóság bármely, írott forma készítésére alkalmas biztonságos eszközzel továbbíthatja az európai elfogatóparancsot úgy, hogy hitelességének megállapítása lehetséges legyen a végrehajtó tagállam számára.

(5) Az európai elfogatóparancs végrehajtásához szükséges bármilyen okmány továbbításával vagy hitelességével kapcsolatos nehézségeket az érintett igazságügyi hatóságok közvetlen kapcsolatfelvétele útján, vagy adott esetben a tagállamok központi hatóságainak igénybevételével oldják meg.

(6) Ha a hatóság, amely az európai elfogatóparancsot kézhez vette, nem rendelkezik hatáskörrel annak elintézésére, hivatalból továbbítja az európai elfogatóparancsot a tagállamában hatáskörrel rendelkező hatósághoz, és erről tájékoztatja a kibocsátó igazságügyi hatóságot.

11. cikk

A keresett személy jogai

(1) Ha a keresett személyt őrizetbe veszik, a hatáskörrel rendelkező végrehajtó igazságügyi hatóság belső jogával összhangban tájékoztatja az érintett személyt az európai elfogatóparancsról és annak tartalmáról, valamint arról, hogy hozzájárulhat a kibocsátó igazságügyi hatóságnak történő átadásához.

(2) Az európai elfogatóparancs végrehajtása során az őrizetbe vett személynek a végrehajtó tagállam belső joga szerint joga van ügyvéd és tolmács segítségét igénybe venni.

12. cikk

A keresett személy őrizetben tartása

Ha egy személyt európai elfogatóparancs alapján vesznek őrizetbe, a végrehajtó igazságügyi hatóság dönt arról, hogy a keresett személyt a végrehajtó tagállam jogával összhangban továbbra is fogva tartják-e. A személyt ideiglenesen bármikor szabadon lehet bocsátani a végrehajtó tagállam belső jogának megfelelően, feltéve, hogy az adott tagállam hatáskörrel rendelkező hatóság

ga minden, a személy szökésének megakadályozása érdekében szükséges intézkedést megtesz.

13. cikk

Átadáshoz való hozzájárulás

(1) Ha a letartóztatott személy jelzi, hogy az átadáshoz hozzájárul, a hozzájárulást, és adott esetben a 27. cikk (2) bekezdésében meghatározott specialitási szabály alkalmazásának jogáról való kifejezett lemondást a végrehajtó igazságügyi hatóság előtt, a végrehajtó tagállam belső jogával összhangban kell megadnia.

(2) Minden tagállam meghozza a szükséges intézkedéseket, hogy a hozzájárulás, és adott esetben az (1) bekezdésben meghatározott lemondás megadása olyan körülmények között történjen, amelyekből bizonyossággal megállapítható, hogy az érintett személy önkéntesen és a következmények teljes tudatában tette meg nyilatkozatát. E célból a keresett személynek jogában áll ügyvédet igénybe venni.

(3) A hozzájárulást, és adott esetben az (1) bekezdésben meghatározott lemondást a végrehajtó tagállam belső jogában előírt eljárásnak megfelelően hivatalosan jegyzőkönyvbe veszik.

(4) A hozzájárulás főszabály szerint nem vonható vissza. A tagállam azonban előírhatja, hogy a hozzájárulás, és adott esetben a lemondás a belső joguk szerint alkalmazandó szabályokkal összhangban visszavonható legyen. Ebben az esetben a hozzájárulás és a visszavonás dátuma közötti időszakot a 17. cikkben meghatározott határidők számításánál nem veszik figyelembe. A tagállam, amely élni kíván ezzel a lehetőséggel, e kerethatározat átvételekor tájékoztatja erről a Tanács Főtitkárságát, és megjelöli azokat a körülményeket, amelyek révén lehetséges a hozzájárulás visszavonása, valamint azok esetleges módosításait.

14. cikk

A keresett személy kihallgatása

Ha a letartóztatott személy nem járul hozzá a 13. cikk szerinti átadásához, jogosult kérni, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság a végrehajtó tagállam joga szerint hallgassa ki.

15. cikk

Átadásról szóló határozat

(1) A személy átadásáról, az ebben a kerethatározatban előírt határidőn belül és feltételek mellett, a végrehajtó igazságügyi hatóság dönt.

(2) Ha a végrehajtó igazságügyi hatóság úgy ítéli meg, hogy a kibocsátó igazságügyi hatóság által közölt adatok az átadásra vonatkozó határozat meghozatalához nem elégségesek, a szükséges kiegészítő adatok haladéktalan továbbítását kéri, különösen a 3–5. cikk, valamint a 8. cikk tekintetében, és a 17. cikkben előírt határidők

⁴¹ A Tanács 1998. június 29-i 98/428/IB együttes fellépése az Európai Bírósági Hálózat létrehozásáról (HL L 191. szám, 1998. 07. 07., 4. o.).

betartását szem előtt tartva, határidőt szabhat meg ezek kézhezvételére.

(3) A kibocsátó igazságügyi hatóság bármikor megküldhet minden további hasznos adatot a végrehajtó igazságügyi hatóságnak.

16. cikk

Határozat több megkeresés esetén

(1) Ha egyazon személy ellen két vagy több tagállam adott ki európai elfogatóparancsot, a végrehajtó igazságügyi hatóság az összes körülmény figyelembevételével dönti el, hogy melyik európai elfogatóparancsnak tesz eleget, így különösen a bűncselekmények súlya és elkövetési helye, az európai elfogatóparancsok dátuma, valamint azon tény alapján, hogy büntetőeljárás lefolytatása, vagy szabadságvesztés-büntetés, illetve szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából adták-e ki.

(2) A végrehajtó igazságügyi hatóság az (1) bekezdésben meghatározott döntéshez kikérheti az Eurojust⁴² tanácsát.

(3) Amennyiben az európai elfogatóparancs és egy harmadik ország kiadatási kérelme ütközik, a végrehajtó tagállam hatáskörrel rendelkező hatósága az összes körülmény, különösen az (1) bekezdésben és az alkalmazandó egyezményben foglalt körülmények figyelembevételével dönti el, hogy az európai elfogatóparancsnak vagy a kiadatási kérelemnek ad-e elsőbbséget.

(4) Ez a cikk nem érinti a tagállamok Nemzetközi Büntetőbíróság alapokmányából eredő kötelezettségeit.

17. cikk

Az európai elfogatóparancs végrehajtására vonatkozó határidők és részletszabályok

(1) Az európai elfogatóparancsot sürgős ügyként kezelik és hajtják végre.

(2) Amennyiben a keresett személy hozzájárul átadásához, az európai elfogatóparancs végrehajtásáról szóló végleges döntést a hozzájárulás megadását követő tíz napon belül meg kell hozni.

(3) Egyéb esetekben az európai elfogatóparancs végrehajtásáról szóló végleges döntést a keresett személy letartóztatását követő hatvan napon belül kell meghozni.

(4) Ha egyedi esetben az európai elfogatóparancs a (2) vagy a (3) bekezdésben előírt határidőn belül nem hajtható végre, a végrehajtó igazságügyi hatóság a késedelem indokainak közlése mellett erről haladéktalanul tájékoztatja a kibocsátó igazságügyi hatóságot. Ilyen esetekben a határidő további harminc nappal meghosszabbítható.

(5) Mindaddig, amíg a végrehajtó igazságügyi hatóság az európai elfogatóparancs tekintetében nem hozta meg végleges döntését, gondoskodik

arról, hogy a személy tényleges átadásához szükséges tárgyi feltételek továbbra is biztosítottak legyenek.

(6) Az európai elfogatóparancs végrehajtásának elutasítását minden esetben indokolni kell.

(7) Ha kivételes körülmények folytán egy tagállam nem tudja betartani az e cikkben előírt határidőket, erről a késedelem indokainak közlése mellett tájékoztatja az Eurojust-ot. Az a tagállam továbbá, amely egy másik tagállam részéről az európai elfogatóparancsok végrehajtásában ismételt késedelmet tapasztal, erről értesíti a Tanácsot, hogy e kerethatározat tagállami szintű végrehajtásának értékelése megtörténhessen.

18. cikk

A határozat meghozatala előtti helyzet

(1) Ha az európai elfogatóparancsot büntetőeljárás lefolytatása céljából adták ki, a végrehajtó igazságügyi hatóságnak hozzá kell járulnia, hogy:

a) a keresett személyt a 19. cikk szerint hallgassák ki, vagy

b) a keresett személyt ideiglenesen szállítsák át.

(2) Az ideiglenes átszállítás feltételeit és időtartamát a kibocsátó és a végrehajtó igazságügyi hatóság közötti kölcsönös megállapodás határozza meg.

(3) Ideiglenes átszállítás esetén a személynek lehetővé kell tenni, hogy visszatérjen a végrehajtó tagállamba, és ott részt vegyen az átadási eljárás részeként lefolytatott, őt érintő tárgyalásokon.

19. cikk

A személy kihallgatása a határozat meghozatala előtt

(1) A keresett személyt igazságügyi hatóság hallgatja ki, akit a megkereső igazságügyi hatóság tagállamának jogával összhangban kijelölt másik személy támogat ebben.

(2) A keresett személyt a végrehajtó tagállam jogának, valamint a kibocsátó és a végrehajtó igazságügyi hatóság közötti kölcsönös megállapodásban meghatározott feltételeknek megfelelően hallgatják ki.

(3) E cikk és az előírt feltételek megfelelő alkalmazásának biztosítása érdekében, a hatáskörrel rendelkező végrehajtó igazságügyi hatóság megbízhatja tagállamának másik igazságügyi hatóságát, hogy vegyen részt a keresett személy kihallgatásán.

20. cikk

Előjogok és mentességek

(1) Ha a keresett személyt a büntető joghatóság, illetve a bűnüldözés tekintetében előjog vagy mentesség illeti meg a végrehajtó tagállamban, a 17. cikkben meghatározott határidők csak attól a naptól számítandók, amelyen a végrehajtó igazságügyi hatóság tájékoztatást kap az előjog vagy a mentesség megszűnésének tényéről.

⁴² A Tanács 2002. február 28-i 2002/187/IB határozata a súlyos bűnözés elleni küzdelem megerősítése érdekében az Eurojust létrehozásáról (HL L 63. szám, 2002. 03. 06., 1. o.).

A végrehajtó tagállam gondoskodik arról, hogy a tényleges átadás tárgyi feltételei biztosítottak legyenek, amint a személyt az előjog vagy a mentesség többé nem illeti meg.

(2) Amennyiben az előjog vagy a mentesség megszüntetése a végrehajtó tagállam valamelyik hatóságának hatáskörébe tartozik, ez utóbbi irányába a végrehajtó igazságügyi hatóság haladéktalanul megkereséssel él. Abban az esetben, ha az előjog vagy a mentesség megszüntetése egy másik állam vagy nemzetközi szervezet hatáskörébe tartozik, ezeket a kibocsátó igazságügyi hatóság keresi meg.

21. cikk

Párhuzamos nemzetközi kötelezettségek

Ez a kerethatározat nem érinti a végrehajtó tagállamok kötelezettségeit abban az esetben, ha a keresett személyt harmadik államból adták ki az adott tagállamnak, és rá a kiadatás alapjául szolgáló megállapodás alapján a specialitás alapelve alkalmazandó. A végrehajtó tagállam megtesz minden szükséges intézkedést, hogy haladéktalanul beszerezze a keresett személyt kiadó harmadik állam hozzájárulását a személy átadásához az európai elfogatóparancsot kibocsátó tagállamnak. A 17. cikkben meghatározott határidők azon a napon kezdődnek, amelyen a specialitás elvéből eredő szabályok már nem alkalmazhatók. A keresett személyt kiadó állam döntésének meghozataláig a végrehajtó tagállam gondoskodik arról, hogy a tényleges átadás tárgyi feltételei továbbra is biztosítottak legyenek.

22. cikk

A határozat közlése

A végrehajtó igazságügyi hatóság haladéktalanul közli a kibocsátó igazságügyi hatósággal az európai elfogatóparancs végrehajtását elrendelő vagy azt megtagadó határozatát.

23. cikk

Határidők a személy átadására

(1) A keresett személyt az érintett hatóságok megállapodásuk szerint a lehető legkorábbi időpontban adják át.

(2) A személyt legkésőbb az európai elfogatóparancs végrehajtásáról szóló végleges döntést követő tíz napon belül át kell adni.

(3) Ha a keresett személy átadását a (2) bekezdésben előírt határidőn belül a tagállamok bármelyikének hatáskörén kívül eső körülmény megakadályozza, a végrehajtó és a kibocsátó igazságügyi hatóságok haladéktalanul felveszik egymással a kapcsolatot, és új átadási időpontban egyeznek meg. Ebben az esetben az átadásra az így egyeztetett új időpontot követő tíz napon belül kerül sor.

(4) Az átadás komoly humanitárius okokból kivételesen elhalasztható, például ha okkal felté-

telezhető, hogy az nyilvánvalóan veszélyeztetné a keresett személy életét vagy egészségét. Amint ezek az okok megszűnnek, az európai elfogatóparancsot végre kell hajtani. A végrehajtó igazságügyi hatóság haladéktalanul tájékoztatja erről a kibocsátó igazságügyi hatóságot, és egyezteteti az új átadási időpontot. Ebben az esetben az átadásra az e megállapodás szerinti új időpontot követő tíz napon belül kerül sor.

(5) A (2)–(4) bekezdésben meghatározott határidők lejártát követően a fogva tartott személyt szabadon kell bocsátani.

24. cikk

Elhalasztott vagy feltételes átadás

(1) A végrehajtó igazságügyi hatóság, miután döntött az európai elfogatóparancs végrehajtásáról, a keresett személy átadását elhalaszthatja, hogy ellene a végrehajtó tagállamban büntetőeljárás folytassanak le, illetve – ha már elítélték – hogy területén tölthesse le az európai elfogatóparancsban foglalt bűncselekménytől eltérő egyéb cselekménye miatt kiszabott büntetését.

(2) Az átadás elhalasztása helyett a végrehajtó igazságügyi hatóság a kibocsátó igazságügyi hatósággal kötött kölcsönös megállapodásban előírt feltételek szerint ideiglenesen átadhatja a keresett személyt a kibocsátó tagállamnak. A megállapodást írásban kell megkötöni, és a feltételek a kibocsátó tagállam összes hatóságára kötelezőek.

25. cikk

Átszállítás

(1) Minden tagállam engedélyezi a keresett személy átszállítását területén átadás céljából, kivéve, ha él az elutasítás lehetőségével olyan esetekben, amikor állampolgára vagy lakosa átszállítását kéri szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából; az engedély az alábbi adatok közlésétől függ:

- az európai elfogatóparancsban érintett személy személyazonossága és állampolgársága;
- európai elfogatóparancs ténye;
- a bűncselekmény jellege és jogi minősítése;
- a bűncselekmény körülményeinek ismertetése, beleértve annak időpontját és helyét.

Amennyiben az a személy, aki ellen az európai elfogatóparancsot büntetőeljárás lefolytatása céljából adták ki, az átszállításban érintett tagállam állampolgára vagy lakosa, az átszállítás ahhoz a feltételhez köthető, hogy a személyt kihallgatása után visszaadják ennek a tagállamnak, hogy a kibocsátó tagállamban ellene kiszabott szabadságvesztés-büntetést vagy szabadságelvonó intézkedést itt töltsen le.

(2) Minden tagállam kijelöli az átszállítási kérelmek és az előírt okmányok, valamint az átszállítási kérelmekkel kapcsolatos bármely egyéb hivatalos levelezés átvételéért felelős hatóságot. A

tagállamok e kijelölést közlik a Tanács Főtitkárságával.

(3) Az átszállítási kérelem és az (1) bekezdésben meghatározott adatok a (2) bekezdésben kijelölt hatósághoz bármilyen, írásos forma készítésére alkalmas eszközzel továbbíthatók. Az átszállításban érintett tagállam ugyanilyen eljárás útján ad értesítést döntéséről.

(4) Ezt a kerethatározatot nem kell alkalmazni tervezett megállás nélküli légi szállítás esetén. Ha azonban nem tervezett leszállásra kerül sor, a kibocsátó tagállam közli a (2) bekezdés szerint kijelölt hatósággal az (1) bekezdésben meghatározott adatokat.

(5) Abban az esetben, ha az átszállítás olyan személyt érint, akit harmadik állam ad ki egy tagállamnak, e cikket értelemszerűen kell alkalmazni. Ebben az esetben az „európai elfogatóparancs” kifejezés helyébe a „kiadatási kérelem” kifejezés lép.

3. FEJEZET

AZ ÁTADÁS JOGHATÁSAI

26. cikk

A végrehajtó tagállamban letöltött fogvatartás beszámítása

(1) A kibocsátó tagállam az európai elfogatóparancs végrehajtásából eredő teljes fogvatartási időszakot beszámítja a szabadságelvonás idejébe, amelyet a kiszabott szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés alapján a kibocsátó tagállamban kellene letölteni.

(2) E célból a végrehajtó igazságügyi hatóság vagy a 7. cikk szerint kijelölt központi hatóság a keresett személy európai elfogatóparancs alapján történt fogvatartásának időtartamára vonatkozó minden adatot továbbít a kibocsátó igazságügyi hatóságnak az átadás időpontjában.

27. cikk

Más büntetőeljárás egyéb bűncselekmények miatt

(1) Az egyes tagállamok értesíthetik a Tanács Főtitkárságát arról, hogy a más, hasonló nyilatkozatot tevő tagállammal fenntartott kapcsolataikban az érintett személy fogva tartásához a hozzájárulást megadottnak tekintik az átadás előtt elkövetett, az átadás alapjául szolgáló bűncselekménytől eltérő más bűncselekmény miatti büntetőeljárás lefolytatása, szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából, amennyiben az adott esetben a végrehajtó igazságügyi hatóság az átadásról szóló határozatában másképpen nem rendelkezik.

(2) Az (1) és (3) bekezdésben meghatározott esetek kivételével, az átadott személy nem vonható büntetőeljárás alá, nem ítélt el és nem fosztható meg egyébként szabadságától az átadás előtt elkövetett, az átadásnak alapjául szolgáló bűncselekménytől különböző bűncselekmény miatt.

(3) A (2) bekezdés nem alkalmazandó az alábbi esetekben:

a) ha a személy végleges szabadon bocsátását követő negyvenöt napon belül nem hagyja el annak a tagállamnak a területét, amelynek átadták, noha erre lehetősége lett volna, vagy elhagyása után visszatér oda;

b) ha a bűncselekmény nem szabadságvesztés-büntetéssel vagy szabadságelvonással járó intézkedéssel sújtható;

c) ha a büntetőjogi eljárás nem vezet a személyes szabadságot korlátozó intézkedés alkalmazására;

d) ha a személyt szabadságelvonással nem járó büntetésnek vagy intézkedésnek, különösen pénzbüntetésnek, vagyoni intézkedésnek, vagy ezek helyébe lépő intézkedésnek vethetik alá, még akkor sem, ha a büntetés vagy intézkedés személyes szabadságának korlátozását eredményezheti;

e) ha a személy hozzájárult az átadásához és adott esetben lemondott a specialitási alapelv szabályainak alkalmazásáról a 13. cikkel összhangban;

f) ha a személy átadása után, az átadását megelőző konkrét bűncselekmények vonatkozásában kifejezetten lemondott a specialitási alapelv alkalmazásához fűződő jogáról. A lemondásról a kibocsátó tagállam hatáskörrel rendelkező igazságügyi hatóságai előtt kell nyilatkozni, és arról az adott állam belső jogának megfelelően jegyzőkönyvet kell felvenni. A lemondási nyilatkozatot úgy kell megfogalmazni, hogy abból egyértelműen kiderüljön: a személy önként és a következmények teljes tudatában tette azt. E célból a személynek jogában áll ügyvédet igénybe venni;

g) ha a személyt átadó végrehajtó igazságügyi hatóság a (4) bekezdéssel összhangban hozzájárulását adja.

(4) A hozzájárulás iránti kérelmet a 8. cikk (1) bekezdésében meghatározott adatokkal és a 8. cikk (2) bekezdése szerinti fordítással együtt nyújtják be a végrehajtó igazságügyi hatóságnak. A hozzájárulást meg kell adni, ha a bűncselekmény, amelyre vonatkozóan kérik, e kerethatározat rendelkezései alapján átadási kötelezettséget von maga után. A hozzájárulást a 3. cikkben meghatározott okok fennállása esetén meg kell tagadni, egyébként pedig csak a 4. cikkben meghatározott okok miatt tagadható meg. Az erre vonatkozó döntést legkésőbb a megkeresés kézhez vételét követő harminc napon belül meghozzák.

Az 5. cikkben meghatározott esetekben a kibocsátó tagállamnak szavatolnia kell az ott előírt biztosítékokat.

28. cikk

További átadás vagy kiadatás

(1) Az egyes tagállamok értesíthetik a Tanács Főtitkárságát arról, hogy a más, hasonló nyilatkozatot tevő tagállammal fenntartott kapcsolataikban az érintett személy átadás előtti cselekmé-

nye miatt kibocsátott európai elfogatóparancs alapján, a végrehajtó tagállamtól eltérő tagállamnak történő átadásához a hozzájárulást megadottnak tekintik, amennyiben az adott esetben a végrehajtó igazságügyi hatóság az átadásról szóló határozatában másképpen nem rendelkezik.

(2) Az európai elfogatóparancs alapján a kibocsátó tagállamnak átadott személy a végrehajtó tagállam hozzájárulása nélkül adható át a végrehajtó tagállamtól különböző másik tagállamnak az átadása előtt elkövetett cselekmény miatt kibocsátott európai elfogatóparancs alapján az alábbi esetekben:

a) ha a keresett személy végleges szabadon bocsátását követő negyvenöt napon belül nem hagyja el annak a tagállamnak a területét, amelynek átadták, noha erre lehetősége lett volna, vagy elhagyása után visszatér oda;

b) ha a keresett személy hozzájárul ahhoz, hogy európai elfogatóparancs alapján a végrehajtó tagállamtól különböző másik tagállamnak adják át. A hozzájárulásról a kibocsátó tagállam hatáskörrel rendelkező igazságügyi hatósága(i) előtt kell nyilatkoznia, és arról az adott állam belső jogának megfelelően jegyzőkönyvet kell felvenni. A hozzájárulási nyilatkozatot úgy kell megfogalmazni, hogy abból egyértelműen kiderüljön: a személy önként és a következmények teljes tudatában tette azt. E célból a személynek jogában áll ügyvédet igénybe venni;

c) ha a keresett személyre a 22. cikk (3) bekezdésének a), e), f) és g) pontja szerint nem vonatkozik a specialitási alapelv.

(3) A végrehajtó igazságügyi hatóság az alábbi szabályok szerint járul hozzá a másik tagállamnak való átadáshoz:

a) a hozzájárulás iránti megkeresést a 9. cikknek megfelelően, a 8. cikk (1) bekezdésében meghatározott adatokkal és a 8. cikk (2) bekezdésében meghatározott fordítással együtt nyújtják be;

b) a hozzájárulást meg kell adni, ha az alapul szolgáló bűncselekmény e kerethatározat rendelkezései szerint átadási kötelezettséget von maga után;

c) a döntést legkésőbb a megkeresés beérkezését követően harminc napon belül meghozzák;

d) a hozzájárulást a 3. cikkben felsorolt okok fennállása esetén megtagadják, egyéb esetben az csak a 4. cikkben meghatározott okok miatt tagadható meg.

Az 5. cikkben meghatározott esetekben a kibocsátó tagállamnak szavatolnia kell az ott előírt biztosítékokat.

(4) Az (1) bekezdést nem érintve, az európai elfogatóparancs alapján átadott személy nem adható ki harmadik államnak azon tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságának hozzájárulása nélkül, amely őt átadta. A hozzájárulást az adott tagállam a reá irányadó nemzetközi egyezményekkel, valamint belső jogával összhangban adja meg.

29. cikk

Tárgyak átadása

(1) A végrehajtó igazságügyi hatóság a kibocsátó igazságügyi hatóság kérésére vagy hivatalból belső jogával összhangban lefoglalja és átadja azokat a tárgyakat,

a) amelyekre bizonyítékként szükség lehet, vagy

b) amelyeket a keresett személy a bűncselekményből szerzett.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott tárgyakat akkor is át kell adni, ha az európai elfogatóparancsot a keresett személy halála vagy szökése miatt nem tudják végrehajtani.

(3) Ha az (1) bekezdésben meghatározott tárgyak a végrehajtó tagállam területén lefoglalás vagy elkobzás alá esnek, azokat a végrehajtó tagállam ideiglenesen visszatarthatja, ha a tárgyakra folyamatban lévő büntetőeljárásra tekintettel szükség van; vagy átadhatja a kibocsátó tagállamnak, a visszaszolgáltatás feltételével.

(4) A végrehajtó tagállam vagy harmadik fél az (1) bekezdésben meghatározott tárgyakon fennálló joga fennmarad. Ha ilyen jogok állnak fenn, a kibocsátó tagállam a büntetőeljárás befejeztével haladéktalanul, díjmentesen visszaszolgáltatja a tárgyakat a végrehajtó tagállamnak.

30. cikk

Költségek

(1) A végrehajtó tagállam területén az európai elfogatóparancs végrehajtása során felmerült költségeket e tagállam viseli.

(2) Minden egyéb költséget a kibocsátó tagállam visel.

4. FEJEZET

ÁLTALÁNOS ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

31. cikk

Más egyezményekkel kapcsolatos viszony

(1) A tagállamok és harmadik államok közötti alkalmazás érintése nélkül, a tagállamok egymás közötti viszonyában a kiadatás területén alkalmazandó alábbi egyezmények megfelelő rendelkezéseinek helyébe 2004. január 1-jétől ez a kerethatározat lép:

a) az 1957. december 13-i európai kiadatási egyezmény, ennek 1975. október 15-i kiegészítő jegyzőkönyve, 1978. március 17-i második kiegészítő jegyzőkönyve, valamint a terrorizmus felszámolásáról szóló, 1977. január 27-i európai egyezménynek a kiadatást érintő rendelkezései;

b) az Európai Közösségek 12 tagállama között kötött a kiadatási kérelmek továbbítási módszereinek egyszerűsítéséről és korszerűsítéséről szóló 1989. május 26-i megállapodás;

c) az Európai Unió tagállamai közötti egyszerűsített kiadatási eljárásról szóló 1995. március 10-i egyezmény;

d) az Európai Unió tagállamai közötti kiadatról szóló 1996. szeptember 27-i egyezmény;

e) a közös államhatárokon történő ellenőrzés fokozatos megszüntetéséről szóló 1985. június 14-i schengeni egyezmény végrehajtásáról szóló 1990. június 19-i egyezmény III. címének IV. fejezete.

(2) A tagállamok az e kerethatározat elfogadásakor hatályban lévő két- vagy többoldalú megállapodásokat továbbra is alkalmazhatják, amennyiben ezek lehetővé teszik e kerethatározat célkitűzéseinek kiterjesztését és kibővítését, illetve hozzájárulnak azon személyek átadásával kapcsolatos eljárás további egyszerűsítéséhez és előmozdításához, akik ellen európai elfogatóparancsot adtak ki.

A tagállamok e kerethatározat hatálybalépését követően köthetnek két- vagy többoldalú megállapodásokat, amennyiben ezek lehetővé teszik e kerethatározat előírásainak kiterjesztését és kibővítését, illetve hozzájárulnak azon személyek átadásával kapcsolatos eljárás további egyszerűsítéséhez és előmozdításához, akik ellen európai elfogatóparancsot adtak ki, különösen, ha a dokumentumokban a 17. cikkben szereplő határidőknél rövidebb határidőket határoznak meg; ha a 2. cikk (2) bekezdésében megállapított büncselekmények listáját bővítik; ha az elutasítás 3. és 4. cikkben rögzített indokait tovább szűkítik vagy ha a 2. cikk (1) és (2) bekezdésében meghatározott küszöb-időtartamot csökkentik.

A második albekezdés szerinti megállapodások semmiképpen sem érinthetik hátrányosan az olyan tagállamokkal fennálló kapcsolatokat, amelyek azoknak nem részesei.

A tagállamok e kerethatározat hatálybalépését követő három hónapon belül értesítik a Tanácsot és a Bizottságot azokról, az első albekezdésben meghatározott megállapodásokról, amelyeket továbbra is alkalmazni kívánnak.

A tagállamok az aláírást követő három hónapon belül értesítik a Tanácsot és a Bizottságot a második albekezdésben meghatározott minden új megállapodásról.

(3) Amennyiben az (1) bekezdésben meghatározott egyezmények vagy megállapodások a kerethatározat hatálya alá nem eső tagállami területre vagy olyan területre érvényesek, amelyek külkapcsolataiért a tagállam felel, az e területek és a többi tagállam közötti kapcsolatokra változatlanul ezek az okmányok irányadók.

32. cikk

Átmeneti rendelkezés

(1) A 2004. január 1. előtt kézhez vett kiadási megkereséseket továbbra is a kiadatról szóló meglévő megállapodások szabályozzák. Az e dátum után érkező megkeresésekre nézve a tagállamok által e kerethatározat szerint elfogadott szabályok az irányadók. Az egyes tagállamok

azonban e kerethatározat elfogadásakor nyilatkozhatnak úgy, hogy végrehajtó tagállamként továbbra is a 2004. január 1. előtt hatályos kiadási rendszer szerint foglalkoznak az általuk meghatározott időpont előtt elkövetett cselekményekre vonatkozó megkeresésekkel. Ez az időpont nem lehet 2002. augusztus 7-nél későbbi. A fent meghatározott nyilatkozatot az *Európai Közösségek Hivatalos Lapjában* ki kell hirdetni. A nyilatkozat bármikor visszavonható.

33. cikk

Ausztriára és Gibraltárra vonatkozó rendelkezések

(1) Ausztria, míg nem módosítja az „Auslieferungs- und Rechtshilfegesetz” törvény 12. szakaszának (1) bekezdését, de legkésőbb 2008. december 31-ig, végrehajtó igazságügyi hatóságai számára engedélyezheti európai elfogatóparancsok végrehajtásának elutasítását, ha a keresett személy osztrák állampolgár, és ha az európai elfogatóparancs alapjául szolgáló cselekmény az osztrák jog szerint nem büntetendő.

(2) Ezt a kerethatározatot Gibraltárra is alkalmazni kell.

34. cikk

Végrehajtás

(1) A tagállamok meghozzák a szükséges intézkedéseket, hogy e kerethatározat rendelkezéseinek legkésőbb 2003. december 31-ig megfeleljenek.

(2) A tagállamok közlik a Tanács Főtitkárságával és a Bizottsággal azon rendelkezések szövegét, amelyekkel nemzeti jogukba beépítik a jelen kerethatározatból eredő kötelezettségeiket. Ennek során az egyes tagállamok jelezhetik, hogy azonnal alkalmazzák ezt a kerethatározatot azon tagállamok viszonylatában, amelyek ugyanilyen nyilatkozatot tettek.

A Tanács Főtitkársága továbbítja a tagállamok és a Bizottság felé a 7. cikk (2) bekezdése, a 8. cikk (2) bekezdése, a 13. cikk (4) bekezdése és a 25. cikk (2) bekezdése szerint hozzá beérkezett adatokat. Ezeket az *Európai Közösségek Hivatalos Lapjában* is közzéteszi.

(3) A Bizottság, a Tanács Főtitkársága által közölt adatok alapján legkésőbb 2004. december 31-ig jelentést nyújt be az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak e kerethatározat alkalmazásáról, szükség esetén jogalkotási javaslatok kíséretében.

(4) A Tanács 2003 második felében megvizsgálja különösen e kerethatározat rendelkezéseinek a tagállamokban történő gyakorlati alkalmazását, valamint a Schengeni Információs Rendszer működését.

35. cikk

Hatálybalépés

Ez a kerethatározat az *Európai Közösségek Hivatalos Lapjában* való kihirdetését követő huszadik napon lép hatályba.

Kelt Luxembourgban, 2002. június 13-án.

a Tanács részéről
az elnök

M. RAJOY BREY

Egyes államok**a kerethatározathoz tett nyilatkozatai****A 32. cikk szerinti nyilatkozatok***Franciaország nyilatkozata:*

Az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásról szóló kerethatározat 32. cikke alapján Franciaország azt a nyilatkozatot teszi, hogy Franciaország, mint végrehajtó tagállam az 1993. november 1-je, a Maastrichtban 1992. február 7-én aláírt Európai Unióról szóló Szerződés hatálybalépése előtt elkövetett cselekményekkel összefüggésben érkezett megkereséseket a 2004. január 1-je előtt hatályos kiadatási szabályok szerint fogja elbírálni.

Olaszország nyilatkozata:

Minden kérelmet, amelyet az európai elfogatóparancsról szóló kerethatározat hatálybalépése előtt elkövetett cselekménnyel kapcsolatban nyújtottak be, Olaszország továbbra is a hatályos kiadatási szabályok szerint fog elbírálni, mint ahogy azt a kerethatározat 32. cikke előírja.

Ausztria nyilatkozata:

Az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásról szóló kerethatározat 32.

cikke alapján *Ausztria* azt a nyilatkozatot teszi, hogy *Ausztria*, mint végrehajtó állam a kerethatározat hatálybalépése előtt elkövetett büntetendő cselekményekkel összefüggésben érkezett megkereséseket továbbra is az ez előtti időszakban hatályos kiadatási szabályok szerint fogja elbírálni.

A 13. cikk (4) bekezdés szerinti nyilatkozatok
Belgium nyilatkozata:

Az érintett személy átadáshoz való hozzájárulása az átadás időpontjáig visszavonható.

Dánia nyilatkozata:

Az átadáshoz való hozzájárulás és a specialitás elvéről való kifejezett lemondás a dán jog mindenkor hatályos vonatkozó rendelkezései szerint visszavonható.

Írország nyilatkozata:

Az átadáshoz való hozzájárulás és adott esetben a specialitás elve által nyújtott védelemről való kifejezett lemondás a 27. cikk (2) bekezdése alapján, Írországban visszavonható. A hozzájárulást az átadás végrehajtásának időpontjáig a belső jog rendelkezései szerint lehet visszavonni.

Finnország nyilatkozata:

Az átadáshoz való hozzájárulás és adott esetben a specialitás elve által nyújtott védelemről való kifejezett lemondás a 27. cikk (2) bekezdése alapján, Finnországban visszavonható. A hozzájárulást az átadás végrehajtásának időpontjáig a belső jog rendelkezései szerint lehet visszavonni.

Svédország nyilatkozata:

A fél, akinek az átadására megkeresés érkezett, hozzájárulását vagy lemondását a 13. cikk (1) bekezdése szerint visszavonhatja. A visszavonásra az átadási határozat végrehajtása előtt kerülhet sor.

A TANÁCS 2002. július 19-i KERETHATÁROZATA
az emberkereskedelem elleni küzdelemről
(2002/629/IB)

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unióról szóló szerződésre, különösen annak 29. cikkére, valamint a 31. cikk e) pontjára és a 34. cikke (2) bekezdésének b) pontjára, tekintettel a Bizottság javaslatára⁴³ tekintettel az Európai Parlament véleményére⁴⁴, az alábbi okok mérlegelésével:

(1) A Tanács és a Bizottság, az Amszterdami Szerződés a szabadság, a biztonság és az igazságosság övezetének létrehozására⁴⁵ vonatkozó rendelkezéseinek legmegfelelőbb végrehajtására vonatkozó akcióterve; a Tamperében ülésező Európai Tanács (1999. október 15–16); a Santa Maria de Feirában ülésező Európai Tanács (2000. június 19–20); az Európai Parlament 2000. május 19-i állapotjelentése és határozata a Bizottság „A nőkereskedelem leküzdésére hozott további intézkedések” közleményével kapcsolatban jogalkotási intézkedéseket tartalmaznak, illetve követelnek az

⁴³ HL C 62. szám, 2001. 02. 27. 324. o. (2) ABL. C 35 E vom 28. 2. 2002, S. 114.

⁴⁴HL C 35. E szám, 2002. 02. 28.

⁴⁵ HL C 19. szám, 1999. 01. 23. 1.o.

emberkereskedelem leküzdése érdekében, beleértve a közös fogalmak, tényállások és jogkövetkezmények meghatározását is.

(2) A Tanács által az 1997. február 24-én elfogadott, az emberkereskedelem, valamint a gyermekek szexuális kizsákmányolása elleni küzdelemről szóló 97/154/IB számú együttes fellépést⁴⁶ további jogalkotási intézkedéseknek kell követniük, amelyek hozzájárulnak a tagállami jogkonceptiók közötti eltérések leépítéséhez és az emberkereskedelem elleni küzdelemben az igazságügyi és bűnüldözési szervek hatékony együttműködésének fejlesztéséhez.

(3) Az emberkereskedelem súlyosan sérti az alapvető emberi jogokat és az emberi méltóságot, és kíméletlen cselekményeket foglal magába, úgy mint a védelemre szoruló személyek kihasználását, rosszhiszemű megtévesztését, valamint erőszak, fenyegetés, rabszolgaság és kényszer alkalmazását.

(4) Az emberkereskedelem, különös tekintettel a nő- és gyermekkereskedelem megelőzéséről, leküzdéséről és megbüntetéséről szóló ENSZ jegyzőkönyv, amely kiegészítette a Transznacionális Szervezett Bűnözésről szóló ENSZ Egyezményt, fontos előrelépést jelent ezen a területen a nemzetközi együttműködésben.

(5) A gyermekek – kiszolgáltatottságuk következtében – az emberkereskedelem áldozatává válás szempontjából nagyobb veszélyben vannak.

(6) A jelentős munka, amelyet a nemzetközi szervezetek, különösen az Egyesült Nemzetek Szervezete folytat, kiegészítendő az Európai Unió munkájával.

(7) Az emberkereskedelem súlyos tényállására nemcsak tagállami szintű egyes rendelkezésekkel kell reagálni, hanem szükség van egy olyan átfogó koncepcióra is, amelynek szilárd részét képezi a tagállamok büntetőjogában közös alapvető elemek megfogalmazása, beleértve a hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciókat is. A szubszidiaritás és arányosság alapelveinek megfelelően a kerethatározat csak ezen célok európai szinten való eléréséhez szükséges legkevesebb szabályozásra korlátozódik.

(8) A bűncselekményeket megfelelően súlyos szankciókkal kell fenyegetni, hogy így az emberkereskedelmet be lehessen vonni a szervezett bűnözés elleni küzdelem már elfogadott eszköztára alkalmazási körébe. Ilyenek a Tanács 1998. december 3-i a pénzmosásról, valamint a bűncselekményhez felhasznált eszközök és az abból származó jövedelem azonosításáról, felkutatásáról, zárolásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról szóló 98/699/IB számú együttes fellépése⁴⁷, valamint a Tanács 1998. december 21-i, az Európai Unió tagállamaiban a bünszervezetben való rész-

vétel büntetendőségéről szóló 98/733/IB számú együttes fellépése⁴⁸.

(9) E kerethatározat célja, hogy hozzájáruljon az emberkereskedelem megelőzéséhez és leküzdéséhez azzal, hogy kiegészíti a Tanács által már elfogadott jogi eszközöket, így a Tanács 1996. november 29-i, az emberkereskedelem és a gyermekek szexuális kizsákmányolása elleni intézkedésekért felelős személyek támogató és csereprogramjának felállításáról szóló 96/700/IB számú együttes fellépését (STOP)⁴⁹; a Tanács 1996. december 16-i, az Europol Kábítószer Egység hatáskörének bővítéséről szóló 96/748/IB számú együttes fellépését⁵⁰; az Európai Parlament és a Tanács 2000. január 24-i, a Közösség gyermekek, fiatakorúak és nők elleni erőszak leküzdését célzó megelőző intézkedésekről szóló 2000-2003 éves akcióprogramjának elfogadásáról szóló 293/2000/EK határozatát (Daphne-Program)⁵¹; a Tanács 1998. június 29-i, az Európai Igazságügyi Hálózat felállításáról szóló 98/428/IB számú együttes fellépését⁵², a Tanács 1996. április 22-i az Európai Unió tagállami közötti igazságügyi együttműködés javítása céljából történő összekötőbírák/ügyészek cseréjéről szóló 96/277/IB számú együttes fellépését⁵³; valamint a Tanács 1998. június 29-i a büntetőügyekben nyújtott jogsegély bevált módszereinek alkalmazásáról szóló 98/427/IB számú együttes fellépését⁵⁴.

(10) A 97/154/IB számú együttes fellépés emberkereskedelmet érintő részei hatályukat veszítik.

A KÖVETKEZŐ KERETHATÁROZATOT FOGADTA EL:

1. cikk

Munkaerő- vagy szexuális kizsákmányolás céljából elkövetett emberkereskedelem

(1) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a következő cselekmények büntetendők legyenek:

más személy munkavégzés vagy szolgáltatásnyújtás útján történő kizsákmányolása céljából, beleértve a kényszer alatt végzett munkát és szolgáltatást, rabszolgaságot vagy a szolgáshoz hasonló körülményeket is, vagy

más személy prostitúció útján vagy a szexuális kizsákmányolás más formája révén, beleértve a pornográfiát is, történő kizsákmányolás céljából;

ilyen más személyt toboroz, támogat, továbbad, elszállásol, illetve később befogad, a más személy feletti ellenőrzésben részt vesz vagy az ellenőrzést továbbadja, amennyiben ezt az alábbi körülmények között követik el:

⁴⁸ HL L 351. szám, 1998. 12. 29., 1. o.

⁴⁹ HL L 322. szám, 1996. 12. 12., 7. o.

⁵⁰ HL L 342. szám, 1996. 12. 31., 4. o.

⁵¹ HL L 34. szám, 2000. 02. 09., 1. o.

⁵² HL L 191. szám, 1998. 07. 07., 4. o.

⁵³ HL L 105. szám, 1996. 04. 27., 1. o.

⁵⁴ HL L 191. szám, 1998. 07. 07., 1. o.

⁴⁶ HL L 63. szám, 1997. 03. 04., 2. o.

⁴⁷ HL L 333. szám, 1998. 12. 09., 1. o. Utoljára módosítva a 2001/500/IB kerethatározattal (HL L 182. szám, 2001. 07. 05., 1. o.)

a) erőszak vagy kényszer más formájának alkalmazása – beleértve az emberrablást – vagy az azzal való fenyegetés útján, vagy

b) rosszhiszemű megtévesztés vagy csalás útján, vagy

c) valamely hatalmi pozíció felhasználása vagy a védekezésre képtelen állapot kihasználásával olyan módon, hogy az érintett személynek nincs valódi és választható lehetősége, minthogy a visszaélésnek alávesse magát, vagy

d) kifizetések vagy más kedvezmények felajánlása vagy elfogadása útján abból a célból, hogy a más személy felett ellenőrzést gyakorló személy beleegyezését megszerezzék.

(2) Az emberkereskedelem sértettjének beleegyezését a szándékos és ténylegesen megvalósult kizsákmányoláshoz nem lehet figyelembe venni, ha az (1) bekezdésben meghatározott körülmények bármelyike adott.

(3) Emberkereskedelemnek minősül az is, ha az (1) bekezdésben meghatározott cselekményt gyermekkel szemben követik el az (1) bekezdésben meghatározott körülmények megvalósulása nélkül.

(4) E kerethatározat értelmében „gyermek” az a személy, aki a 18. életévét még nem töltötte be.

2. cikk

Felbujtás, bűnsegély, kísérlet

Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy az 1. cikkben meghatározott bűncselekmény felbujtója, bűnsegédje, illetve az erre irányuló kísérlet elkövetője büntetendő legyen.

3. cikk

Büntetések

(1) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy az 1. és 2. cikkben meghatározott bűncselekményeket hatékony, arányos és visszatartó erejű büntetésekkel fenyegetse, amelyek a kiadatást lehetővé teszik.

(2) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy az 1. cikkben meghatározott bűncselekmények szabadságvesztéssel legyenek sújthatók, amelyek felső határa legalább nyolc év, amennyiben

a) a sértett életét a bűncselekménnyel szándékosan vagy gondatlanul veszélyeztették, vagy

b) a bűncselekmény sértettje különösen védelemre szorul. Különösen védelemre szorul a személy akkor, ha nemzeti joga alapján a szexuális önrendelkezés életkorát még nem érte el, és a kizsákmányolási célú bűncselekményt prostitúció útján vagy a szexuális kizsákmányolás más formájával – beleértve a pornográfiát is – valósították meg. Avagy

c) a bűncselekményt súlyos erőszak alkalmazásával követték el, vagy a sértettnek a bűncse-

lekménnyel különösen súlyos hátrányt okoztak; vagy

d) a bűncselekményt a 98/733/IB számú együttes fellépés meghatározása értelmében bünszervezetben követték el. Az ott meghatározott büntetési tételek ehelyütt nem irányadóak.

4. cikk

Jogi személyek felelőssége

(1) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy a jogi személy az 1. és 2. cikkben meghatározott bármely olyan bűncselekményért felelősségre vonható legyen, amelyet vagy egyénileg, vagy a jogi személy valamely szervének részeként olyan személy követett el a jogi személy javára, aki

a) a jogi személy képviseleti joga, vagy

b) a jogi személy nevében való döntéshozatal joga; vagy

c) a jogi személyen belüli ellenőrzési jogkör alapján vezető pozíciót tölt be a jogi személyen belül.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott esetekben túlmenően, minden tagállam meghozza a szükséges intézkedéseket, hogy a jogi személy felelősségre vonható legyen, ha az (1) bekezdésben meghatározott személy részéről a felügyelet vagy az ellenőrzés hiánya tette lehetővé, hogy az adott jogi személy javára a neki alárendelt személy elkövesse az 1. és 2. cikkben meghatározott valamely bűncselekményt.

(3) A jogi személy (1) és (2) bekezdés alapján fennálló felelőssége nem zárja ki azon természetes személlyel szembeni büntetőjogi fellépést, aki az 1. és 2. cikkben meghatározott bűncselekmények valamelyikét tettesként, felbujtóként vagy bűnsegédként követi el.

(4) E kerethatározat értelmében „jogi személy” minden jogalany, amely a mindenkor hatályos tagállami jog alapján ilyen jogállású testület, kivéve az államokat vagy egyéb állami hatásköröket gyakorló köztestületeket, és a közjogi nemzetközi szervezeteket.

5. cikk

Jogi személyekkel szemben alkalmazható szankciók

Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy a 4. cikk alapján felelősséggel tartozó jogi személy olyan hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciókkal legyen sújtható, amelyek magukban foglalják a büntetőjogi vagy nem büntetőjogi pénzbeli szankciókat, és olyan egyéb szankciókat is tartalmazhatnak, mint például:

a) kizárás a hatósági kedvezményekből vagy támogatásból; vagy

b) valamely üzleti tevékenység gyakorlásától való ideiglenes vagy tartós eltiltás; vagy

c) bírósági felügyelet alá helyezés; vagy

d) a jogi személy bíróság általi megszüntetése; vagy

e) a bűncselekmény elkövetésére használt létesítmények ideiglenes vagy tartós bezárása.

6. cikk

Joghatóság és bűnüldözés

(1) Minden tagállam meghozza a szükséges intézkedéseket, hogy megalapozza az 1. és 2. cikkben meghatározott bűncselekményekre vonatkozó joghatóságát, amennyiben

a) a bűncselekményt részben vagy egészben a területén követték el, vagy

b) az elkövető az állampolgára, vagy

c) a bűncselekményt az érintett tagállam területén székhellyel rendelkező jogi személy javára követték el.

(2) A tagállam kikötheti, hogy az (1) bekezdés b) és c) pont szerinti joghatósági rendelkezéseket egyáltalán nem vagy csak meghatározott esetekben vagy körülmények között alkalmazza, ha a bűncselekményt területén kívül követték el.

(3) A tagállam, amely nemzeti joga szerint saját állampolgárát nem adja ki, meghozza a szükséges intézkedéseket, hogy joghatóságát kiterjessze az 1. és 2. cikk szerinti bűncselekményekre és adott esetben a büntetőeljárást megindítsa, amennyiben a bűncselekményt állampolgára a területén kívül követte el.

(4) A tagállamok értesítik a Tanács Főtitkárságát és a Bizottságot a (2) bekezdés szerinti kikötésről, és megadják, hogy milyen esetekben és körülmények között alkalmazzák azt.

7. cikk

A sértettek védelme és támogatása

(1) A tagállamok biztosítják, hogy az e kerethatározat hatálya alá tartozó bűncselekményekkel kapcsolatos nyomozás megindítása vagy büntetőeljárás cselekmények foganatosítása, legalább a 6. cikk (1) bekezdés a) szerinti esetekben, ne a bűncselekmény sértettjének nyilatkozatától vagy gyanúsításától függjön.

(2) Az 1. cikkben meghatározott bűncselekmények gyermek sértettjeit a Tanács 2001. március 15-i, a sértett helyzetéről a büntetőeljárásban című, 2001/220/IB számú kerethatározata⁵⁵ 2. cikk (2) bekezdése, 8. cikk (4) bekezdése és 14.

cikk (1) bekezdése szerinti különösen veszélyeztetett sértettnek kell tekinteni.

(3) A tagállam minden megvalósítható intézkedést megtesz a gyermek sértett családjának megfelelő támogatására. Amennyiben lehetséges és szükséges, az érintett családok támogatására különösen a 2001/220/IB számú kerethatározat 4. cikkét alkalmazza.

8. cikk

Területi hatály

Ezt a kerethatározatot alkalmazni kell Gibraltarra.

9. cikk

A 97/154/IB számú együttes fellépés hatálya

A 97/154/IB számú együttes fellépés emberkereskedelmet érintő szakaszai hatályukat veszítik.

10. cikk

Végrehajtás

(1) A tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket, hogy e kerethatározat rendelkezéseinek legkésőbb 2004. augusztus 1-jéig megfeleljenek.

(2) A tagállamok az (1) bekezdésben meghatározott időpontig továbbítják a Tanács Főtitkárságának és a Bizottságnak azon rendelkezések szövegét, amelyekkel nemzeti jogukba beépítik a jelen kerethatározatból eredő kötelezettségeiket. A Tanács 2005. augusztus 1-jéig az ezen információkon alapuló jelentés, valamint a Bizottság írásos jelentése alapján megvizsgálja, hogy a tagállamok milyen mértékben tették meg a szükséges intézkedéseket a jelen kerethatározatnak való megfelelés érdekében.

11. cikk

Hatálybalépés

Ez a kerethatározat a *Hivatalos Lapban* való kihirdetése napján lép hatályba.

Kelt Brüsszelben, 2002. július 19-én.

a Tanács részéről

az elnök

T. PEDERSEN

⁵⁵ HL L 82. szám, 2001. 03. 22. 1. o.

A NE BIS IN IDEM ELV ÉRVÉNYESÍTÉSÉRŐL

Feuerbach már a 19. század elején megállapította, hogy az európai jogok elismerik a ne bis in idem elvet.¹ A modern jogállamokban a ne bis in idem elvet a belső jogokban feltétlenül érvényesítik. Az elv érvényesítésének az alapja mind az anyagi igazságosságra, mind a jogbiztonságra visszavezethető. A jogbiztonság sérelmét jelentené, ha a jogerősen lezárt ügyeket nem csak meghatározott kivételes esetekben, hanem általában újra lehetne indítani, és az anyagi igazságossággal nem férne össze ugyanazért a bűncselekményért többször is szankciót alkalmazni. Ezeket az elveket az államok rendszerint a büntető eljárási jogokban érvényesítik. A megoldás mindaddig kifogástalan, ameddig a ne bis in idem elv csak a belső jogban érvényesül.

A probléma pedig akkor merül fel, ha idegen állam vagy nemzetközi törvényszék ítéletét kell a hazai büntetőeljárás megindítása szempontjából értékelni. A nemzetközi törvényszékek statútumai a ne bis in idem elvről rendszerint úgy rendelkeznek, hogy a saját joghatóságuk megelőzi a nemzeti joghatóságot. Az államok egymás közti viszonyában pedig a kérdést kötelezően legfeljebb a két- vagy többoldalú nemzetközi szerződések rendezik.

Ebben a tanulmányban azt vizsgálom, hogyan érvényesül a ne bis in idem elv

- 1) a belső büntetőjogban,
- 2) az államok és a nemzetközi törvényszékek kapcsolatában,
- 3) az államok közötti kapcsolatokban,
- 4) az Európai Unióban.

1) Az ENSZ Közgyűlés 1966. december 16-án elfogadta a Polgári és Politikai Jogok Egyezségokmányát². Ennek 14. cikke 7. pontjában olvashatjuk, hogy senkivel szemben sem lehet büntetőeljárást indítani vagy büntetést kiszabni olyan *bűncselekmény* miatt, amely miatt az adott ország törvényének és büntetőeljárásának megfelelően jogerős ítélettel már elítélték vagy felmentették.³

Ezt az elvet a többször módosított 1973. évi I. törvénynek a büntetőeljárás akadályai címet viselő 13. § d) pontja a következőként fogalmazta meg: büntetőeljárást nem lehet indítani, és a már

megindult eljárást meg kell szüntetni, ha a terhelt *cselekményét* már jogerősen elbírálták, kivéve a perújítás, a felülvizsgálat és a törvényesség érdekében emelt jogorvoslat esetében.

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 6. §-a (3) bekezdésének d) pontja szerint büntetőeljárást nem lehet indítani, a már megindult büntetőeljárást meg kell szüntetni, ha a terhelt *cselekményét* már jogerősen elbírálták, kivéve a Negyedik Részben, valamint a XXVIII. Fejezet II. és III. Címében meghatározott eljárások esetét. A Negyedik Rész rendelkezik a perújításról, a felülvizsgálatról, a törvényesség érdekében alkalmazott jogorvoslatról és a jogegységi eljárásról. A XXVIII. Fejezet rendelkezik a különleges eljárásokról. Ennek a II. Címében került elhelyezésre a külföldi ítélet érvényének elismeréséről szóló 579. §. A külföldi bíróság ítélete érvényének az elismerésére (Btk. 6. §) a Fővárosi Bíróságnak van hatásköre és illetékessége. Eljárása során megállapítja, hogy az elítéléshez a magyar törvény alapján milyen hátrányok fűződnek, illetőleg – szükség esetén – a külföldi bíróság ítéletét a magyar törvény alapján hogyan kell végrehajtani. A külföldi ítélet végrehajtásáról a bűnügyi jogsegélytörvény (az 1996. évi XXXVIII. törvény) IV. Fejezete rendelkezik.

A büntetőeljárásról szóló törvény 6. §-ának (4) bekezdése anyagi jogi jellegű rendelkezést tartalmaz, amikor a (3) bekezdés d) pontjában írtakat magyarázza. A törvényi magyarázat szerint a (3) bekezdés d) pontjában írt rendelkezés a rendkívüli jogorvoslatokat kivéve akkor is irányadó, ha az elkövető egy cselekménye több bűncselekményt valósít meg, a bíróság azonban – a vád szerinti minősítésnek megfelelően – nem a vádirati tényállás szerint megállapítható valamennyi bűncselekmény miatt állapítja meg a terhelt bűnösségét. Ezzel a magyarázattal a büntetőeljárás törvény a vádiratban írt történeti tényállás téves minősítésének a korrigálását is csak rendkívüli perorvoslat útján teszi lehetővé.

Amíg az ENSZ-határozat az elbírált bűncselekménnyel kapcsolatban kívánja a ne bis in idem elvet érvényesíteni, ami megfelel az angolszász jogalkalmazásnak, addig a büntetőeljárás törvény rendelkezése inkább a német jogban uralkodó tettazonosság koncepcióját követi. Ennek a megkülönböztetésnek a 3) pont tárgyalása során lesz különös jelentősége.

2) Az 1996. évi XXXIX. törvényhez fűzött általános indokolás 1) pontja megállapítja, hogy az ENSZ Biztonsági Tanácsának 827. (1993.) számú határozata Nemzetközi Törvényszéket állított

Dr. Wiener A. Imre: egyetemi tanár ELTE Állam- és Jogtudományi Kar, a jogtudomány doktora

¹ DANNECKER, G.: Community Fines and Non-Member States Sanctions, the Effect of the Principles „ne bis in idem” in Neighbours’ law. Are common law and civil law moving closer?; papers in honour of Barbara Huber on her 65th birthday (ed. by Albin Eser, Freiburg in Breisgau Max-Planck Ins. Für Ausländisches und Internat. Strafrecht. 2001.) 157. p.

² Kihirdette az 1976. évi 8. törvényerejű rendelet

³ Hasonló rendelkezést tartalmaz az Emberi Jogok Európai Egyezmény Hetedik Kiegészítő Jegyzőkönyvének 4. Cikke.

fel a korábbi Jugoszlávia területén elkövetett súlyos háborús és emberiség elleni bűncselekmények tetteseinek felelősségre vonására. Ez a törvény hirdette ki a Nemzetközi Törvényszék Alapokmányát.

Az Alapokmány 9. cikke szól a párhuzamos joghatóságról. A 9. cikk 1. pontja szerint a Nemzetközi Törvényszéknek és a nemzeti bíróságoknak párhuzamos joghatósága áll fenn arra, hogy eljárást folytassanak le olyan személyek ellen, akik felelősek a volt Jugoszlávia területén 1991 óta elkövetett, a nemzetközi humanitárius jogot súlyosan sértő bűncselekményekért. A 2. pontja szerint a Nemzetközi Törvényszék joghatóságának elsőbbsége van a nemzeti bíróságok joghatóságával szemben. Az eljárás bármely szakában a Nemzetközi Törvényszék hivatalosan kérheti a nemzeti bíróságokat, hogy az Alapokmányban és a Nemzetközi Törvényszék Eljárási és Bizonyítási Szabályainak megfelelően engedjék át joghatóságukat a Nemzetközi Törvényszéknek.

Ennek a koncepciónak megfelelően szabályozza a 10. cikk a többszöri eljárás tilalmát. Az 1. pontja szerint senki nem állítható nemzeti bíróság elé olyan cselekményekért, amelyek az Alapokmány értelmében súlyosan sértik a nemzetközi humanitárius jogot, és ügyét a Nemzetközi Törvényszék már elbírálta. A 2. pontja szerint olyan személyt, akit nemzetközi humanitárius jogot sértő cselekményért már nemzeti bíróság elé állítottak, ezt követően csak akkor lehet a Nemzetközi Törvényszék elé állítani, ha

a) a cselekményt a nemzeti bíróság köztörvényes bűncselekménynek minősítette, vagy

b) a nemzeti bíróság eljárása nem volt pártatlan vagy független, avagy azt azzal a céllal folytatták le, hogy megvédjék a terheltet a nemzetközi büntetőjogi felelősségre vonástól, vagy a bűnüldözés nem volt megfelelő.

A 10. cikk 3. pontja szerint az Alapokmányban meghatározott bűncselekményekért a Nemzetközi Törvényszék úgy alkalmaz büntetést, hogy a nemzeti bíróságok ítéletével korábban kiszabott és már letöltött büntetés mértékét figyelembe veszi. Ezt a rendelkezést az államok közötti kapcsolatokban kialakult, a korábbi büntetések beszámítására vonatkozó koncepciónak lehet tekinteni.

Évtizedekig tartó előkészületek után Rómában 1998. július 17-én diplomáciai konferencia fogadta el a *Nemzetközi Büntetőbíróság Statútumát*.⁴ A Statútum 1. cikke szerint – szemben az előzőekben említett Törvényszék olyan párhuzamos joghatóságával, amely megelőzi a nemzeti joghatóságot – a Nemzetközi Büntetőbíróság joghatósága kiegészíti a nemzeti büntető joghatóságot. A Nemzetközi Büntetőbíróság joghatóságának

gyakorlásáról az alább ismertetett cikkek rendelkeznek.

Az 5. cikk a Bíróság joghatóságát a következő bűncselekményekre korlátozza:⁵ a népirtás, az emberiség elleni bűncselekmények⁶ és a háborús bűncselekmények. Az agressziót is idesorolja, de amíg az ENSZ-ben nem sikerül a fogalmat megalkotni, az agresszióval kapcsolatos joghatóság nem működhet.⁷

A 12. cikk a joghatóság gyakorlásának előfeltételeit szabályozza. E szerint a részes állam elfogadja a Bíróság joghatóságát az 5. cikkben említett bűncselekményekkel kapcsolatban, ha azokat a területén bárki vagy az állampolgára bárhol követte el. A nem részes állam egy ügyre ad hoc deklarációval fogadhatja el a bíróság joghatóságát.

A 17. cikk szerint a Bíróság határoz arról, hogy az ügy tárgyalható-e, ha

a) a joghatósággal rendelkező állam nyomozott, vagy vádat emelt az ügyben, kivéve, ha az állam nem akarta vagy nem volt képes hitelesen folytatni a nyomozást vagy vádat emelni,

b) a joghatósággal rendelkező állam vizsgálta az ügyet és döntött arról, hogy nem emel vádat, kivéve, ha az állam nem akart, vagy nem volt képes hitelesen dönteni a vádemelésről,

c) a ne bis in idem elvnek a 20. cikkben írt feltételei szerint az ügyet már tárgyalta egy állam,

d) az ügy elég jelentős súlyú-e ahhoz, hogy a Bíróság eljárjon.

A továbbiakban ez a cikk részletezi azokat a feltételeket, amelyek alapján meg lehet állapítani, hogy az adott állam nem akart vagy nem volt képes hitelesen eljárni.

A 20. cikk kizárhatja a ne bis in idem elv érvényesülését, ha a korábbi eljárás célja az volt, hogy a vádlottat elvonják a Bíróság joghatósága alól vagy nem független és pártatlan bíróság tárgyalta az ügyet.

A 70. cikk joghatóságot teremt az igazságszolgáltatás működése elleni bűncselekményekre, ha azokat szándékosan követték el. Ilyennek tekinti a hamis tanúzást, a hamis bizonyítékok szolgáltatását, a tanúval és a bizonyítékok gyűjtésével kapcsolatos korrupciót, a bírósági tisztviselők megvesztegetését, továbbá a velük szemben a kötelességük teljesítése miatt alkalmazott retorziókat.

Az Eljárási Szabályok⁸ 168. pontja szerint az igazságszolgáltatás működése elleni bűncselekmé-

⁵ The jurisdiction of the Court shall be limited to the most serious crimes of concern to the international community as a whole.

⁶ A Crimes against humanity-t emberiség elleni bűncselekménynek fordítom, szemben a mankind kifejezéssel, amelyet az ENSZ 1954-es tervezete használt: U.N. 1954 Draft Code of Offenses Against the Peace and Security of Mankind.

⁷ Meg kell jegyezni, hogy az agresszió fogalmának meghatározására az ENSZ-ben évtizedek óta eredménytelen kísérletek folynak.

⁸ Az Eljárási Szabályokat az Előkészítő Bizottság alakította ki, a Statútum elfogadása után. Ezeket a Statútum cikkeihez kapcsolva tartalmazza a *Revue Internationale de Droit Penal* c. folyóirat 71/1-2. száma, megjelent 2000-ben.

⁴ Az előzményekre lásd: M. Cherif Bassiouni *Historical Survey: 1919-1998*. In: *The Statute of the International Criminal Court, A Documentary History*, Compiled by M. Cherif Bassiouni, Transnational Publishers, Inc, Ardsley, New York, 1998

nyekre nézve bármely bíróság elítélése vagy felmentése esetén a *ne bis in idem* elv érvényesül.

A Nemzetközi Büntetőbíróság Statútuma szerint a Bíróság ugyan csak kiegészítő joghatóságot gyakorol, de a 17. és a 20. cikkben foglalt rendelkezések arra mutatnak, hogy a *ne bis in idem* elv érvényesítése szempontjából mindkét említett nemzetközi bírói fórum döntése a nemzeti bíróságok döntésével szemben elsőbbséget élvez.

3) A Btk. 6. § (1) bekezdése szerint a külföldi bíróság ítélete a magyar bíróság ítéletével azonos érvényű, ha

a) a külföldi bíróság a magyar hatóságok feljelentése alapján vagy a büntetőeljárás átadása folytán járt el,

b) az elkövetővel szemben a külföldi bíróság olyan cselekmény miatt járt el, amely mind a magyar jog, mind a külföldi állam joga szerint büntetendő, és a külföldön folyamatban volt eljárás, valamint a kiszabott büntetés, illetve alkalmazott intézkedés összhangban van a magyar joggal.

A (2) bekezdés kizárja az ítélet érvényének elismerését, ha a külföldi elítélés politikai vagy azaz szorosan összefüggő egyéb bűncselekmény, illetőleg katonai bűncselekmény miatt történt.

Az (5) bekezdés rendelkezése szerint külföldi elítélést követően – az (1) bekezdés esetét kivéve – a büntetőeljárás megindításáról a legfőbb ügyész határoz. Ebben az esetben a külföldön végrehajtott büntetést vagy előzetes fogvatartást a magyar bíróság által kiszabott büntetésbe be kell számítani.

A (6) bekezdésbe foglalt rendelkezés alapján külföldi bíróság ítéletén törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződéssel, továbbá az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsa kötelező határozatával létrehozott nemzetközi büntető bíróság jogerős ítéletét is érteni kell.

A külföldi ítélet érvényének elismerése az elítélt szempontjából egyrészt előnyös, másrészt hátrányos. Előnyös azért, mert érvényesíti a *ne bis in idem* elvét, tehát a külföldi ítéletben elbírált cselekmény miatt nem lehet újabb eljárást indítani. Hátrányos viszont azért, mert vele járnak mindazok a jogkövetkezmények, amelyek az elítéléshez fűződnek. A 6. § (1) bekezdése kogens rendelkezés, ami a bűnügyi nyilvántartásba vétellel hatályosul. Az már eljárásjogi kérdés, hogy a külföldi ítélet miként kerülhet a bűnügyi nyilvántartásba.

A 6. § (5) bekezdése a *ne bis in idem* elv mérlegeléses alkalmazását írja elő, mert a legfőbb ügyészre bízva a külföldi ítélet elismerését vagy, hogy a magyar büntetőeljárás megindítását kezdeményezi-e, esetleg egyiket sem. A (6) bekezdés értelmező rendelkezés, mert enélkül a nemzetközi bíróságok ítéleteit nem lehetne e rendelkezés alá vonni.

Sok ország jogalkotása tudatosan kerüli a külföldi ítéletek elismerését és ezzel a hazai eljárás megindításának akadályozását. Az a néhány kódex,

amely valamilyen módon törekszik nemzetközi érvényt szerezni az újabb eljárás tilalmának, ezt nem a külföldi ítéletek teljes elismerésével teszi⁹.

A 20. században számos nemzetközi tudományos tanácskozás témája volt a *ne bis in idem* elv alkalmazási feltételeinek kidolgozása. Az elméleti vitákban szerepet játszott a bűncselekmények hasonló értékelése, és a jogrendszerek közötti hasonlóság, amit az Olasz Alkotmánybíróság 1967-ben meg is fogalmazott. Eszerint a külföldi ítélet csak akkor képezi akadályát az újabb eljárásnak, ha a cselekmény társadalmi, jogi és politikai értékelése mindkét országban azonos.¹⁰ A Német Alkotmánybíróság egy ítéletében kimondta, hogy az ismételt eljárás céljából történő kiadatás sem az alkotmányjogi, sem – a *ne bis in idem* elve nemzetközi érvényének hiánya miatt – a nemzetközi jogi gondolatokkal nem ellentétes.¹¹

A *ne bis in idem* elv érvényesüléséről mind az Európa Tanács Egyezményeiben, mind az ENSZ Tervezetekben találunk szabályokat. A Büntető-ítéletek Nemzetközi Hatályának Elismeréséről szóló Európai Konvenció¹² 53. cikkének 1. pontja szerint senkit nem lehet ugyanazért a cselekményért megvádolni, elítélni, vagy vele szemben büntetést végrehajtani, ha egy másik szerződő államban felmentették, vagy olyan szankciót alkalmaztak, amelyet végrehajtottak vagy végrehajthatnak, avagy a szankciót részben vagy egészen azért nem hajtották végre, mert kegyelem alá esett, vagy az elévülés képezte a szankció végrehajtásának akadályát. Ugyanilyen hatálya van a bírósági elítélésnek akkor is, ha nem alkalmaztak szankciót. Az 53. cikk 2. pontja a *ne bis in idem* elv érvényesülését korlátozza, ha az újabb eljárás a reálprincipiumon alapul, a 3. pont pedig abban az esetben lát lehetőséget a *ne bis in idem* elv figyelmen kívül hagyására, ha a területi elv alapján indul meg az újabb eljárás.

Az Európa Tanács Kiadatási Egyezményének 9. cikke a *ne bis in idem* elvet részben a kiadatás megtagadásában, részben a megtagadás lehetőségében realizálja. Az Egyezmény szerint nem engedélyezik a kiadatást, ha a megkeresett Fél illetékes hatóságai már jogerős határozatot hoztak a kiadni kért személlyel szemben, az adott bűncselekmény miatt.¹³

Ezt az általános rendelkezést az Első Kiegészítő Jegyzőkönyv¹⁴ részletezi: ha a vádlottat az

⁹ OEHLER, D: Recognition of foreign penal judgements and their enforcement. (in: M. Cherif Bassiouni % Ved P. Nanda: A Treatise on International Criminal Law (Charles C. Thomas, Publisher, Springfield, Illinois, 1973) 261. és köv. oldalak.

¹⁰ Idézi OEHLER: Recognition i.m. 273. p.

¹¹ Idézi LAGODNY: Grundkonstellationen des internationalen Strafrechts; Zugleich ein Rückblick auf das internationale Kolloquium über International Cooperation in Criminal Matters an der Harvard Law School [ZstW 1989 Heft 4] 1007. p.

¹² Explanatory report on the European Convention on the International Validity of Criminal Judgements (Council of Europe – Strasbourg, 1970.) 101. p.

¹³ E.T.S. No. 24.

¹⁴ E.T.S. No. 86.

említett jogerős határozattal felmentették, a szabadságvesztés büntetését, illetve intézkedést teljes egészében végrehajtották, az elítélt kegyelemben részesült, továbbá ha a bíróság megállapította ugyan az elkövető bűnösségét, de büntetését nem szabott ki. A részletezett esetekben is megengedik a kiadatást, ha a bűncselekményt a megkereső államban közfeladatot ellátó személy, intézmény vagy más közérdekű jelleggel bíró dolog ellen követték el, továbbá, ha az elkövető közfeladatot ellátó személy a megkereső államban. A területi elv primátusát mutatja a *ne bis in idem* elvével szemben az a rendelkezés, amely szerint megengedik a kiadatást, ha a bűncselekményt egészben vagy részben a megkereső állam területén vagy ilyennek tekintett helyen követték el.

A Büntetőeljárás Átadásáról szóló Európa Tanácsi Egyezmény¹⁵ a *ne bis in idem* elvét érvényesítve – akivel szemben jogerős és végrehajtható ítéletet hoztak – büntetőeljárás nem folytatható és büntetés nem hajtható végre vele szemben egy másik államban, ha

- felmentették a vád alól,
- a szankciót teljes egészében végrehajtották, vagy kegyelem, továbbá elévülés miatt az nem hajtható végre,
- a bíróság az elkövető bűnösségét szankció kiszabása nélkül állapította meg.

A *ne bis in idem* hatását az az állam, amely nem maga kérte az eljárás lefolytatását, nem köteles elismerni, ha a cselekmény elkövetője vagy sértettje hivatalos személy volt, vagy a cselekmény közintézmény, továbbá közjavak ellen irányult. Ugyancsak nem köteles elismerni a *ne bis in idem* hatását a területi joghatóság alapján eljáró állam, feltéve, hogy az eljárás lefolytatását nem maga kérte. Az új eljárás esetén a másik szerződő államban végrehajtott büntetését be kell számítani.

Az említett rendelkezések nem képezhetik akadályát olyan belső jogszabályok alkalmazásának, amelyek a külföldi bíróság ítéletének a *ne bis in idem* elvre vonatkozóan tágabb értelmezést tulajdonítanak (35–37. cikk).

Széles körben érvényesítik a *ne bis in idem* elvet az ENSZ keretében kidolgozott modell egyezménytervezetek. A kiadatásról szóló modell egyezménytervezet a *ne bis in idem* elvének említése nélkül a kötelező megtagadási okok között tárgyalja a 3. cikk 6. pont d) alpontjában azt az esetet, amikor a megkeresett államban jogerős döntés született azzal a bűncselekménnyel kapcsolatban, amelyre a megkeresés vonatkozott. A 4. cikk 7. pont b) és c) alpontja fakultatív megtagadási oknak tekinti, ha a megkeresett állam döntött arról, hogy nem indít, vagy már megszüntette az eljárást, illetve az eljárást felfüggesztették a kiadatás alapjául szolgáló bűncselekménnyel kapcsolatban.¹⁶ Az eljárás átadásáról szóló modell-egyez-

mény 10. cikke kifejezetten említi a *ne bis in idem* elvet. E szerint az eljárás átadását kezdeményező állam ideiglenesen felfüggeszti az eljárást, kivéve azokat a cselekményeket, amelyek a megkeresett államban folyó eljárást segítik elő. Az eljárás végleges befejezését követően pedig az adott bűncselekménnyel kapcsolatban semmiféle eljárás nem folytatható a megkereső államban.¹⁷ A jogsegélyről szóló egyezmény 4. cikk A) pontjának d) alpontja a *ne bis in idem* elvére hivatkozva teszi lehetővé a jogsegély megtagadását abban az esetben, ha olyan bűncselekményre vonatkozik a kérelem, amellyel kapcsolatban nyomozás vagy vádemelés történt, illetve a megkereső államban folyó nyomozás a megkeresett állam vonatkozó rendelkezéseivel összeegyeztethetetlen.¹⁸ Az ENSZ modell-egyezménytervezetekben az a jelentős előrelépés, hogy a *ne bis in idem* elvet már a nyomozás szakaszában is érvényesítik. Ezzel nagyobb esélyt adnak arra, hogy az elv megsértését megelőzzék.

A nemzetközi gyakorlat szerint a reálprincípiumon alapuló újabb eljárás esetén a *ne bis in idem* elv csak annyiban érvényesül, hogy a külföldi bíróság ítélete alapján végrehajtott büntetését be kell számítani. Egy államnak lehet olyan érdeke, amelyet a külföldi elítélés után is érvényesíteni kell, például, ha a magyar törvény szerint kémkedésnek minősíthető cselekményt a külföldi bíróság elbírált ugyan, de azt csak betöréses lopásnak minősítette. Ebben az esetben nem egyszerű minősítésbeli változtatásról van szó. Ezért a hatályos Btk. 4. §-ának b) pontjában írt rendelkezés nem ellentétes a nemzetközi konvenciókban kifejezésre jutó elvekkel.

A *ne bis in idem* elv alkalmazásában a problémát az „*idem*” értelmezése jelenti. A nemzetközi gyakorlatban két szélső (nem szélsőséges) álláspontot találunk. A német belső jogi értelmezésben az „*idem*” a cselekmény, a tett (Tat) fogalmához kapcsolódik. Az angol–amerikai értelmezésben az „*idem*” alapvetően a bűncselekmény (*offence*) fogalmára épül. A tett fogalmának használata a vád tárgyává tett tények azonosságát tekintti az „*idemnek*”, a bűncselekmény fogalmának használata pedig a tények jogi értékelését is magába foglalja. A belső büntetőjogok különös részében mutatkozó különbségekre tekintettel az azonos bűncselekményt nem csak az azonos elnevezés esetén lehet megállapítani. Lehet, hogy azonos tényeket egyes büntetőjogok lopásnak vagy sikkasztásnak, mások csalásnak vagy hűtlen kezelésnek minősítik. Az elnevezésbeli különbség az „*idemet*” nem érinti. A probléma abból adódik, ha az elbírált bűncselekmény cselekménysorozatból áll, s a minősítésben megjelenő

¹⁵ E.T.S. No. 73.

¹⁶ United Nations Economic and Social Council E/AC. 57/1990/L. 18 Model Treaty on Extradition.

¹⁷ United Nations Economic and Social Council E/AC. 57/1990/L. 39. Model Treaty on the Transfer of Proceedings in Criminal Matters.

¹⁸ United Nations Economic and Social Council E/AC. 57/1990/L. 28. Model Treaty on Mutual Assistance in Criminal Matters.

jogi értékelés a cselekmény olyan láncszemét emeli ki, amely az adott ország joga szempontjából fontos. Előfordulhat, hogy az előzményekre vagy a következményekre a vádbeli tényállásban utalás történt ugyan, de ezek értékelésére a bűncselekmény minősítésében nem került sor.

A nemzetközi jogsegély nyújtása során a *common law* országokban még arra is tekintettel vannak, hogy a felmentés miatt a vád rendszerint akkor sem fellebbezhet, ha a felmentés során jogi tévedést követtek el. Emiatt az amerikai bíróságok gyakorlata csak akkor zárja ki az újabb vádemelést, ha az elbírált és az újabb vádban szereplő bűncselekmények azonos ténybeli és jogi elemeket tartalmaznak. Ha ezek az elemek csak részben azonosak, akkor nem beszélnek azonos bűncselekményről, ami kizárná az újabb vádemelést. A kontinentális országokban az ügyészeknek a vádemelésre vonatkozó diszkrecionális joga sokkal korlátozottabb, és az ismert tények alapján általában kötelesek minden bűncselekményért vádat emelni. Abban is eltér a kontinentális rendszer a *common law* rendszerétől, hogy a téves jogalkalmazás miatt az ügyészek fellebbezést nyújthatnak be.

A bűnügyi jogsegélyre vonatkozó nemzetközi szerződések rendszerint nem tartalmazzák, hogy az értelmezési kérdéseket melyik szerződő fél joga alapján kell elbírálni, ezért általában a megkeresett állam joggyakorlata az irányadó.

A *ne bis in idem* értékelésére vonatkozó egyik példa szerint 1974-ben két bank, az USA-ban a Franklin National Bank, Olaszországban pedig a Banca Privata Italiana (BPI) csődbe ment. Mind a két bankot a vádlott által vezetett pénzügyi csoport irányította. A vádlottat hamis csődért Amerikában elítélték, és Olaszország kérte kiadatását. A kérdés az volt, hogy azért a bűncselekményért, amely az olasz bank csődjét előidézte, született-e ítélet az USA-ban. Az amerikai bíróság Bassiouni nézetét¹⁹ alkalmazva megállapította, hogy az olaszországi vád számos olyan tény bizonyítását igényli, amely nem volt eleme az amerikai vádnak. Ezért az újabb vádemelést nem tekintette a *ne bis in idem* sérelmének és megállapította, hogy az amerikai ítélet nem akadályozza az olasz kiadatási kérelem teljesítését. Figyelembe vette azt is, hogy az amerikai vád az amerikai betétesek sérelmére elkövetett cselekményeket értékelte, és az olasz betétesek sérelmére elkövetett cselekmények értékelés nélkül maradtak.²⁰

A következő esetben a vádlottat Luxemburgban börtön büntetésre ítélték pénzmosás miatt. A pénzmosás tárgyát képező 36 millió dollár az USA-ban folytatott kokain-kereskedelemből származott. Az USA a kokain-kereskedelem miatt kérte a vádlott kiadatását. Luxemburg azért telje-

sítette a kiadatási kérelmet, mert a bíróság megállapította, hogy a kábítószer-kereskedelem lényegesen eltér attól a bűncselekménytől (a pénzmosástól), amely miatt a vádlottat Luxemburgban elítélték. Ezért a kiadatási kérelem teljesítése nem sérti a *ne bis in idem* elvet.²¹

Egy másik ügyben a vádlott Berlinben elkövetett bankrablásból származó pénzt csempészett Amerikába. Amerikában a csempészésért elítélték. Németország kérte a kiadatását a Berlinben elkövetett bankrablás miatt. A német jog szerint a *ne bis in idem* elv alkalmazásakor nem az azonos bűncselekményt, hanem az azonos tettet kell figyelembe venni. Ha a tettet szélesebb értelmében fogják fel, akkor minden újabb vádemelés ki lenne zárva a rablásra visszavezethető bűncselekmények miatt, tehát a rablásból származó pénz csempészéséért történő elítélés kizárná a rablás miatti felelősségre vonást is. Az amerikai bíróság azt állapította meg, hogy Németországban és az USA-ban eltérően értelmezik a *ne bis in idem* elvet. Ezért az amerikai bíróság a saját értelmezése alapján megállapította, hogy a cselekménynek azok az elemi, amelyek miatt a vádlottat Amerikában elítélték, nem ugyanazok, amelyek miatt Németországban vádat kívánnak emelni, és ezért a csempészés miatt elítélés nem képezi akadályát a rablás miatt kiadatási kérelem teljesítésének.²²

A magyar eljárási törvény 579. §-a a külföldi ítélet hátrányos hatásának érvényesítéséről tartalmaz rendelkezést. Az eljárási jognak ezt a rendelkezését az Európai Unióba történő belépés után valószínűleg módosítani kell és ahhoz a szervezethez kell kapcsolni, amely a vádemelést rendezi az Európai Unió tagországaival együttműködve. Erről a következő pontban lesz szó.

A *ne bis in idem* elvnek az elkövetőre nézve kedvező hatását a hatályos Btk. 6. §-ának (5) bekezdése alapján a legfőbb ügyész érvényesíti. Ennek a döntésnek az alkalmával szerintem a *ne bis in idem* elv érvényesítésekor nem a tett vagy a bűncselekmény azonosságát kell vizsgálni, hanem azt, hogy az ítélet milyen jogvédte érdekeket érintelt a bűncselekmény minősítése során. Az ítéletben lévő, de a jogi tárgy (védett társadalmi érték, érdek, társadalmilag káros következmény) szempontjából nem értékelt tények miatti újabb eljárás nem sérti a *ne bis in idem* elvét. Ebből a szempontból nem kellene követni a német jogértelmezési gyakorlatot, amely különbséget tesz a belső büntetőeljárás megindítása és a jogsegély nyújtása között. Szerintem a jogsegély nyújtására is csak akkor kerüljön sor, ha az újabb büntetőeljárás megindításának a belső jogban is helye lenne.

4) 2000. december 7-én az Európai Unió állam- és kormányfői elfogadták az Alapjogi Kartát. A Kartának jelenleg jogpolitikai jelentősége van, mert a tagállamok még nem ratifikálták. A benne

¹⁹ BASSIOUNI, M. C.: International Extradition: United States Law and Practice, 1996., 598 p.

²⁰ Sindona v. Grant, 1980

²¹ United States v. Jurado-Rodriguez, 1995

²² Elcock v. Unites States, 2000

foglalt elvek azonban más egyezményekben vagy a jogalkalmazásban realizálódnak. Az Alapjogi Karta 50. cikke szerint nem lehet büntetőeljárás folytatni azzal szemben, vagy büntetést kiszabni arra a személyre, akit az Európai Unióban jogerősen felmentettek vagy elítéltek az adott bűncselekmény miatt. Az Európai Unióban jelenleg a *ne bis in idem* elvet a Schengeni Megállapodás alapján érvényesítik. Ennek az 54. cikke szerint, akivel szemben a Szerződő Felek valamelyike jogerős ítéletet hozott, nem üldözhető ugyanezért a bűncselekményért más Szerződő Fél által, ha a kiszabott büntetést már végrehajtották, vagy az ítélet az ítélkező állam joga szerint nem végrehajtható. Az 54. cikk szinte szó szerint megfelel az 1987-es A kétszeri eljárás tilalmáról szóló egyezménynek, amelyet az Európai Politikai Együttműködés keretében dolgoztak ki.²³ A Schengeni Megállapodás 56. cikke szerint az újabb szabadságelvonást kimondó szankcióba a már végrehajtott szankciót is be kell számítani.

A Schengeni Megállapodás mindhárom hivatalos nyelvű változata az *azonos cselekmény* kifejezést tartalmazza.²⁴ A Schengeni Megállapodás alapján ugyanazért a cselekményért hozott külföldi jogerős ítélet akkor is *res iudicata* hatást vált ki a hazai jogban, ha a külföldi jog a kérdéses cselekményt a hazaitól eltérően minősítette.²⁵

Wyngaert és Stessens azt javasolják, hogy a tagállamok a *ne bis in idem* elv nemzetközi elismeréséhez követeljék meg, hogy a kérdéses cselekményt a hazai és a külföldi büntetőjog azonosan minősítse, és ezt egészítsék ki a tágran alkalmazott beszámítási elvvel.²⁶

Ligeti Katalin szerint a Wyngaert és Stessens által leírt probléma megoldására az a megközelítés lenne a legmegfelelőbb, amely a *ne bis in idem* elv nemzetközi érvényéhez a *védett jogtárgy azonosságát* követelné meg. Ez a megközelítés figyelembe venné a bűncselekmények hasonló értékelését, és a jogrendszerek közötti hasonlóságot. Az Olasz Alkotmánybíróság már idézett döntésében kimondta, hogy a külföldi ítélet csak akkor képezi akadályát az újabb eljárásnak, ha a cselekmény társadalmi, jogi és politikai értékelése mindkét országban azonos.

Az 54. cikk másik vitatott pontja a „*jogerős elbírálás*” követelménye. Napjainkban általánosan elfogadott, hogy az elítélés mellett a felmen-

tő ítélet is akadályát képezi az ismételt eljárásnak.²⁷ Mivel a Schengeni Megállapodáshoz nem készült magyarázat, vitatott, hogy mely egyéb eljárást lezáró határozatokat tekinthetnek a tagállamok az 54. cikk alkalmazása szempontjából jogerős elbírálásnak. Eredményezheti-e az eljárás megszüntetése, vagy közigazgatási határozat a külföldi állam büntető igényének elvesztését? A „*jogerős elbírált*” kifejezés tartalma jelenleg mind a joggyakorlatban, mind a tudományos irodalomban vitatott.²⁸

A Schengeni Megállapodás 54. cikke a fentiekben túlmenően a *ne bis in idem* elv nemzetközi érvényéhez megköveteli az ún. *végrehajtási elemet*. A kétszeres eljárás tilalma csak abban az esetben érvényesül, ha a kiszabott büntetést már végrehajtották, vagy az ítéletet hozó állam joga szerint a büntetés már nem hajtható végre. Ez az 54. cikk második fordulatában szereplő kitétel, amelyet a belső büntetőjog nem mindig követel meg, nemzetközi szinten szükséges. Azok, akik sikeresen megszöknek az először eljáró állam büntető igazságszolgáltatása elől, nem hivatkozhatnak a kétszeres eljárás tilalmára más Schengeni államokban.

A Schengeni Megállapodásban foglalt kétszeres eljárás tilalma nem feltétlen érvényű. Az 55. Cikk megengedi a tagállamoknak, hogy bizonyos esetben kivételt tegyenek a kétszeres eljárás tilalma alól. Erre akkor van lehetőség, ha a külföldi ítélet alapjául szolgáló cselekményt (i) részben, vagy egészben az újból eljárni kívánó állam területén követték el, kivéve, ha a cselekményt részben az ítéletet hozó állam területén követték el, (ii) az állam biztonsága, vagy alapvető érdekei ellen irányult a bűncselekmény, (iii) az ítéletet hozó állam közalkalmazottja hivatali kötelességének megszegésével követte el a bűncselekményt. A második említett kivételnél a fenntartást tevő államnak pontosan meg kell jelölnie, mely bűncselekmények minősülnek a belső jog szerint állam biztonsága, illetve alapvető érdekei elleni bűncselekményeknek.

A *ne bis in idem* elvet a Corpus Juris szerint az európai ügyészségnek kellene érvényesíteni.²⁹ Ennek részletei azért nem kerültek kidolgozásra, mert úgy vélték, hogy az 1999 októberében Tam-

²³ Übereinkommen vom 25. Mai 1987 zwischen den Mitgliedstaaten der Europäischen Gemeinschaften über das Verbot der doppelten Strafverfolgung

²⁴ Hollandul „kann terzake niet meer worden vervolgd wegens dezelfde feiten”; franciául „ne peut, pour les mêmes faits, être poursuivie”; németül „kann für dieselbe Tat nicht verfolgt werden”.

²⁵ Ezt a problémát részletesen tárgyalja LIGETI K.: Nemzetközi Bűnügyi Együttműködés az Európai Unióban (Magyar Tudományos Akadémia Jogtudományi Intézete, Közlemények No. 15. Budapest, 2001.) 49–55. pp.

²⁶ VAN DEN WYNGAERT, CHRISTINE–STESSENS, GUY: The International *Non Bis In Idem* Principle: Resolving Some of the Unanswered Questions, ICLQ 1999, 793–794. o.

²⁷ Ez azért különösen fontos, mert nem minden jogrendszer ismeri el, hogy a felmentő ítélet is a *ne bis in idem* elv alá tartozik. Vannak államok, amelyek különbséget tesznek annak alapján, hogy a felmentésre bizonyítékok hiányában (itt érvényesül általában a *ne bis in idem*), vagy azért került sor, mert az először eljáró államban a kérdéses cselekmény nem bűncselekmény (itt általában nem érvényesül a *ne bis in idem*).

²⁸ Idézi: LIGETI K. i. m. 54. p. HECKER, BERND: Das Prinzip „*ne bis in idem*” im Schengener Rechtsraum, StV 2001, 307. o. Az ebből eredő elletmondásos eredményekről lásd STANGE, FALK–RILINGER, NADINE: Art. 54 des Schengener Durchführungsübereinkommens – *ne bis in idem*?, StV 2001, 540–541. o.

²⁹ COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES, Green paper on criminal law protection of the financial interests of the Community and the establishment of a European Prosecutor, Brussels, 11/12/2001, COM(2001) 715 final, 53–54. URL

perében létrehozott Eurojust garantálja az összehangot a rendőrségi és az igazságszolgáltatási együttműködésben.³⁰ Az Eurojust kereteit 2000-ben véglegesítették, amellyel azt kívánták elérni, hogy az igazságügyi együttműködés elérje az Europol szintjét.³¹

Az Eurojust kompetenciája kiterjed az Europol Konvencióban meghatározott bűncselekmények mellett a komputer-bűnözésre, a csalásra és a korrupcióra, az Európai Közösség pénzügyi érdekeit sértő bűncselekményekre, a pénzmosásra, a környezetet sértő bűncselekményekre és a bűnszervezetben való részvételre, valamint mindazokra a bűncselekményekre, amelyeket az előbb felsoroltakkal együtt követtek el. A tagállamok kérése alapján az Eurojust közreműködik más nyomozásokban és vádemelésekben is.³²

Az Eurojust a 7. cikk szerint kollégiumként eljárva a kompetenciájába tartozó bűncselekményekkel kapcsolatban a tagállamok hatóságaihoz kéréssel fordulhat, hogy azok

I. bizonyos cselekményekkel kapcsolatban nyomozást folytassanak és vádat emeljenek,

II. tudomásul vegyék, hogy más államok jobb helyzetben vannak az eljárás folytatását és a vádemelést illetően,

III. koordinálják a tagállamok vonatkozó szerveinek tevékenységét,

IV. közös vizsgáló teameket állítsanak fel, és V. információkat nyújtsanak a feladatok ellátásához szükséges mértékben.³³

Az Eurojust a kétszeres elítélést azzal kívánja elkerülni, hogy a büntetőeljárást már a nyomozás és a vádemelés szakaszában összehangolja. Ezért azokkal a személyekkel szemben, akiknek az ügyét az Európai Unió tagállamának valamelyik hatósága már érdemben elbírálta, a magyar joghatóság kizárására a diplomáciai mentességhez hasonló rendelkezést kellene alkotni. Ezekben az esetekben a cselekmény ugyan a magyar joghatóság alá tartozik, de a személyi mentességhez hasonló szabály érvényesülne. Ez a fordulat a felmentő ítéletet és az eljárás megszüntetését is magába foglalja, ami a leendő egységes európai jogterületen belül *res iudicatát* jelentene. A *ne bis in idem* elv javasolt alkalmazása az anyagi jogban negatív büntethetőségi feltételként jelenik meg, tehát fennforgása esetén büntetőeljárás *ipso iure* nem indítható vagy folytatható.

Ezzel szemben, ha a jogerős döntést az Európai Unión kívül hozták, a büntethetőségi akadályról a Btk. 6. § (5) bekezdésének megfelelően a legfőbb ügyész döntene. Így az állami önvédelmi elvet kivéve, valamennyi külföldön elbírált bűncselekménnyel összefüggésben érvényesíteni kellene a *ne bis in idem* elvet.

³⁰ Tampere European Council of 15 and 16 October 1999, Presidency conclusions, URL.

³¹ CONFERENCE OF THE REPRESENTATIVES OF THE GOVERNMENTS OF THE MEMBER STATES, IGC 2000: Incorporation of a reference to Eurojust in the Treaty, Brussels, 19 November 2000, 2.

³² Council decision of 28 February 2002 setting up Eurojust with a view to reinforcing the fight against serious crime, O.J. (Official Journal of the European Communities) 6. 3. 2002. L. 63. 1–13. p.

³³ Részletesen: WIENER A. I.: A büntető joghatóság gyakorlása, kivált az Európai Unióban, Állam- és Jogtudomány, XLIII. évf. 2002. 3–4. szám, 177–220. pp.

HÍREK

TÁJÉKOZTATÓ A KODIFIKÁCIÓS BIZOTTSÁG ÜLÉSEIRŐL

A Kodifikációs Bizottság 2002. év szeptember hó 6. napján megtartott ülésén első napirendi pontként a büntető törvény hatályát tárgyalta meg, dr. Wiener A. Imre előkészítő anyaga alapján. Elsődleges kérdésként az várt eldöntésre, hogy a kódexen belül hova kerüljön elhelyezésre a hatályról szóló rendelkezés, illetve, hogy e rendelkezések elé – az 1. §-ként – kerüljön-e be a bűncselekmény fogalmának meghatározása. Dr. Wiener A. Imre de lege ferenda javaslatában 1. §-ként kerülne meghatározásra a bűncselekmény fogalma, és ezt követnék a hatályról szóló rendelkezések. (Emlékeztetésül, a Bizottság a formális bűncselekmény fogalom-meghatározás mellett foglalt állást.)

A Bizottság tagjainak többsége egyetért azzal, hogy a törvény elején meg kell határozni a bűncselekmény fogalmát, mert először a „mit”, majd a „miként” logikát kell követni. További kérdésként merült fel, hogy szükség van-e külön elvi szintű rendelkezésekre. Egyes tagok álláspontja szerint a formális bűncselekmény fogalom elfogadásából következően a törvényben utalni kellene annak céljára, amely utalás nem kizárólag a szakmának szólna, hanem a laikusoknak is. Más álláspont szerint a formális bűncselekmény fogalomhoz éppen az „elv nélküliség” illik, azaz nem szükséges a jogelvetet a törvény elején megfogalmazni. Elhangzott olyan vélemény is, miszerint csupán azt kellene tartalmaznia e szakasznak, hogy ez a törvény határozza meg a bűncselekményeket, míg mások véleménye szerint azért nem szükséges beleírni elveket, mert a bűncselekmény fogalma már magában foglalja az elveket, mint pl. a „nullum crimen sine lege” elvet.

Újabb szempontként merült fel, hogy a Btk.-án kívül már a népbírói törvény is tartalmaz bűncselekményeket, illetve a Nemzetközi Büntetőbíróság Statútumát kihirdető törvény is fog bűncselekményeket tartalmazni, és nincsen kizárva további külön törvényi szabályozás sem. A bűncselekmény fogalmának meghatározása kapcsán ezt is figyelembe kell venni, és érdemes lenne a bűncselekmény meghatározása mellett talán bizonyos elveket is megfogalmazni.

A vita eredményeként a Bizottság túlnyomó többsége egyetértett azzal, hogy a bűncselekmény fogalmát a törvény legelején helyezze el, a kérdés az, hogy a konkrét megfogalmazás miként szóljon? Felmerült szövegjavaslatként az „...amelyre a törvény büntetés kiszabását rendeli...” fordulat alkalmazása, továbbá megállapítást nyert, hogy az „elkövetése előtt” fordulat a fogalom részét fogja képezni.

További kérdés, hogy a bűncselekmény fogalomnak része legyen-e a „büntetendő cselekmény”, valamint a „büntethető elkövető” fordulat is, avagy ez nem szükséges. A Bizottság elnökének meglátása szerint ez minden-

képpen jó, mert a cselekménynek büntetendőnek kell lennie, míg az elkövetőnek pedig büntethetőnek. Míg más álláspont szerint ez egy terminológiai vita, mert a cselekmény is lehet büntethető, és az elkövető pedig büntetendő. Ugyanakkor a kényszergyógykezelés tényállásának szóhasználata jó példa a „büntetendő”, illetve a „büntethető” fogalmak használatára. A „büntetendő cselekmény” kifejezés a tárgyilag jogellenes cselekményt kívánja kifejezni, míg a „büntethető elkövető” az elkövető szubjektív viszonyát fejezi ki a bűncselekményhez. Az előkészítő anyag szerzője akként foglalt állást, hogy a bűncselekmény fogalma akkor teljes, ha mind a tárgyilag jogellenes oldalt, valamint a szubjektív oldalt is tartalmazza. Ugyanis ha pusztán a tárgyi oldalt tartalmazza a bűncselekmény-fogalom, akkor ahhoz nem szükséges a szubjektív oldal figyelembe vétele. Márpedig ennek például a nemzetközi együttműködés során is jelentősége lehet, mert ha csak a „büntetendő cselekmény”-t tartalmazza, akkor például kiadatás során a szubjektív oldalt az igazságügy-miniszter nem veheti figyelembe, hanem amennyiben a tárgyi oldal megvalósult, akkor a jogsegélyt teljesíteni kell. Más vélemény szerint a „büntetendő cselekmény” megfogalmazás indokolt, ugyanakkor a „büntethető elkövető” fordulat nem megfelelő, mert ebben nincsen benne az, hogy vele szemben intézkedést is lehet alkalmazni. Célszerűbbnek tartaná a „felelősségre vonható” kifejezés alkalmazását. Más érvelés viszont arra irányult, hogy ez hiba lenne, hiszen itt a felelősség kimondása a lényeg, és az, hogy ezen belül intézkedés vagy büntetés kerül alkalmazásra, az a felelősség szempontjából teljesen közömbös. Hozzátéve, hogy a büntetőjogi felelősség kérdése az elkövetés kori állapotra vonatkozik. Ha az elkövetés pillanatában kizáró körülmény áll fenn, úgy az elkövető nem büntethető. Tehát a bűncselekmény fogalomnak az elkövetés pillanatára vonatkozóan kell megállapítani a büntetendőséget, avagy a büntethetőséget.

A vita összefoglalásaként az elnök megállapította, hogy a bűncselekmény megvalósulásához szükség van egy alanyi, illetve egy tárgyi oldalra. A cselekménynek pedig az elkövetéskor kell büntetendőnek, illetve büntethetőnek lennie. Ha azt akarjuk kifejezni, hogy a bűncselekmény elkövetésekor valamilyen az elkövető oldaláról felmerülő, a büntethetőséget akadályozó tényező merül fel, akkor erre alkalmas lehet a „büntethető” kifejezés. Amennyiben a bűncselekmény elkövetését követően következik be valamilyen körülmény, úgy ezt a büntethetőséget megszüntető okok körében lehet értékelni. Ugyanakkor ellenérvként merült fel, hogy túl szűk a „büntethetőség” fogalom, és emiatt ezt nagyon alapos indokolással kellene ellátni. Magyarázattal elfogadható ez a fordulat, de amennyiben ezt önmagában olvassuk,

úgy közel sem egyértelmű, hogy kötelező vagy lehetőség a megbüntetés.

A referátum kidolgozójának álláspontja szerint a „büntetendőség” fogalma magában foglalhatja mind a két feltevélt, azaz azt, hogy a cselekmény nem büntetendő, illetve azt is, hogy az elkövető nem büntethető. Példaként említi a Btk. 29. §-a szerinti jogos védelem tényállását, ahol az (1) és a (2) bekezdés is a „büntethető” fordulatot használja, azonban más-más esetekről van szó. Míg az (1) bekezdés azt fogalmazza meg, hogy a cselekmény nem büntetendő, addig a (2) bekezdés a túllépés szabályával azt teszi szükségessé, hogy az elkövető körülményei kerüljenek megvizsgálásra.

A bizottság elnöke ismertette, hogy Európában a büntető kódexek csak utalnak arra, hogy mi a bűncselekmény fogalma, és a kommentárok tartalmazzák a bűncselekmény fogalmi elemeinek felleltározását. Álláspontja szerint, ha a törvény tartalmazza a fogalmat, akkor három fogalmi elem konkurálhat egymással: a bűnösség, a felróhatóság és a büntethetőség.

A vita nem zárult le érdemben, a Bizottság túlnyomó többsége támogatta azt az elképzelést, hogy a bűncselekmény fogalma a tárgyilag jogellenes, valamint az alanyilag felróható elemet tartalmazza. Ezen belül a „büntetendő” kifejezés mindenki által támogatott, azonban a „büntethető”, illetve a „felróható” kifejezések még konkurálnak egymással.

A Bizottság rátérve a törvény hatályára vonatkozó de lege ferenda szövegjavaslatra, a tagok egyetértésre jutottak az időbeli hatályra vonatkozó javasolt rendelkezésekkel kapcsolatosan, amelyek a jelenlegi szabályozással azonos módon kerülnének megfogalmazásra, legfeljebb stiláris változtatásokat kell végrehajtani. Meg egyezés volt a tekintetben is, hogy a kerettényállásokra vonatkozó rendelkezéseket nem szükséges elhelyezni a kódexben, ezt a gyakorlat megfelelő módon alakította ki. A területi és quasi területi hatályra vonatkozó rendelkezések is azonos tartalommal átvételre kerülnének.

A személyi hatályt érintően a problematika kidolgozója azon az állásponton volt, hogy az aktív személyi elv csak a kiadatási bűncselekmények esetén érvényesüljön, de a Bizottság ezt ilyen formában nem támogatta, de egyetértés született a tekintetben, hogy a külföldön elkövetett cselekmények miatt a büntetőeljárás megindításának kérdésében diszkrecionális jogkört kellene biztosítani a legfőbb ügyésznek. A nem magyar állampolgár által külföldön elkövetett cselekményeknél beiktatásra kerülné a passzív személyi elv a magyar állampolgárok és szervezetek sérelmére elkövetett kiadatási

bűncselekmények tekintetében. A joghatóság körében ki kell térni a Nemzetközi Büntetőbíróság joghatóságára is, és azokra a büntetendő cselekményekre, amelyeknek az üldözése nemzetközi szerződésekből háramló kötelezettség. Az Európai Unió tagállamainak a bírósági vagy más hatóságai által meghozott jogerős érdemi döntésekre – ideértve a felmentő ítéletet is – vonatkozóan kimondásra kerülne a „ne bis in idem” elv érvényesülése. A diplomáciai és a nemzetközi jogon alapuló mentességre vonatkozó rendelkezés módosítást nem igényel.

A Bizottság ezen az ülésén megtárgyalta még a büntetett előélethez fűződő hátrányok alóli mentesítésre vonatkozó szabályozás elveit és a de lege ferenda szövegjavaslatot, amelynek problematikáját ugyancsak dr. Wiener A. Imre dolgozta ki. A Bizottság korábbi döntése értelmében a mentesítésre vonatkozó rendelkezéseket a büntető kódexnek kell tartalmaznia, és a tagok többsége azon az állásponton volt, hogy a mentesítésre vonatkozó rendelkezések a gyakorlatban jól működnek, viszont a rendszerben van néhány olyan anomália, amit feltétlenül ki kell küszöbölni, így például a hatályos Btk. 102. § (1) bekezdésének a) pontja, amely szerint a határozat jogerőre emelkedésének napján beáll a mentesülés, mert ez esetben gyakorlatilag nincsen olyan pillanat, amikor a büntetéshez hátrány fűződne. További probléma, hogy a mentesülés automatikus, független attól, hogy az elítélt teljesített-e vagy sem, ugyanakkor a pénzbüntetés egyetlen aktussal teljesíthető, míg például a körerdeki munka végrehajtása hosszadalmasabb. A Bizottság a szabályozás további kidolgozására dr. Tóth Mihályt kérte fel.

A Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy ugyan a büntetett előélethez fűződő joghátrány intézményét a büntetőjogi dogmatika vezette be, de mára a büntető jogszabályok megalkotójának csupán arra van hatalma, hogy megmondja, hogy hol nincsen hátrányos jogkövetkezmény. Az új kódexben nem szerepelne az a fordulat, hogy „büntetlen előéletűnek tekintendő”, ehelyett az kerülné kimondásra, hogy a mentesített személy nem tartozik számon adni olyan elítélésről, amelyre nézve mentesítésben részesült. Újabb bűncselekmény esetén a bűnüldöző és az igazságügyi hatóságok a korábbi elítélést – továbbra is – figyelembe veszik. A büntetőjogon kívüli jogkövetkezmények rendszere a magyar jogrendszerben jelenleg szinte áttekinthetetlen és kauisztikus, amelyre nézve a büntető jogalkotónak jószerével nincsen befolyása.

Dr. Pázsit Veronika
szakmai tanácsadó
Igazságügyi Minisztérium

TARTALOM

TANULMÁNYOK

Prof. Dr. Nagy Ferenc – Dr. Karsai Krisztina
A KERETHATÁROZAT*
„Az európai büntetőjog új kihívásai és a magyar büntető jogalkotás” c.
OKTK B. 1937/XII/02 sz. kutatás / 3

Dr. Wiener A. Imre
A NE BIS IN IDEM ELV ÉRVÉNYESÍTÉSÉRŐL / 62

HÍREK

Dr. Pázsit Veronika
TÁJÉKOZTATÓ A KODIFIKÁCIÓS BIZOTTSÁG ÜLÉSEIRŐL / 69

BÜNTETŐJOGI KODIFIKÁCIÓ

A szerkesztőbizottság elnöke: Dr. Györgyi Kálmán
A szerkesztőbizottság tagjai: Dr. Bárándy Péter, Dr. Belovics Ervin, Dr. Berkes György, Dr. Borai Ákos, Dr. Bócz Endre,
Dr. Frech Ágnes, Dr. Gönczöl Katalin, Dr. Lé vay Miklós, Dr. Márki Zoltán, Dr. Soós László

Főszerkesztő: Dr. Nagy Ferenc – Szerkesztő: Dr. Pázsit Veronika

Kiadja a HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. 1137 Budapest, Radnóti Miklós utca 2.

Telefon: 340-2304, 340-2305 • Fax: 349-7600 • E-mail: hvgorac@hvgorac.hu • Internet: <http://www.hvgorac.hu>

Felelős kiadó: a Kft. ügyvezetője • Felelős szerkesztő: Dr. Frank Ádám • Műszaki szerkesztő: Harkai Éva
A Pannonhalmi Főapátság alapítólevelén található Szent István kézjegynek borítódékorációként való felhasználása
a Pannonhalmi Főapátság engedélyével történt.

Nyomás: Multiszolg Bt.
Felelős vezető: Kajtor Istvánné

HU ISSN 1587-5350

A szerkesztőség címe: 1137 Budapest, Radnóti Miklós utca 2. • Telefon: 340-2304, 340-2305 • Fax: 349-7600
Előfizethető a HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft.-nél.

Előfizetési díj egy évre: 4500 Ft + áfa • 1 szám ára: 1125 Ft + áfa • Megjelenik negyedévente.

Harmadik évfolyam, 2003. 1–2. szám